

Het was winter geworden. Een koude noordooster brulde over het landschap, regen en ziektekiemen met zich voerend. Er was dan ook niemand, die voor zijn genoegen naar buiten ging, zodat ik alle reden heb om even te wijzen op de gedaante, die we hierboven voort zien spoeden. Gedreven door de wind bewoog hij zich in westelijke richting, dwars door plassen en regenvlagen die hem tot op de borstrok doorweekten. Een vale schemer gloorde aan de kim en verlichtte zijn eenzaam pad, doch dat was niet het enige lichtpunt dat hem de moed gaf verder te gaan. Bij het ronden van een bocht werd hij namelijk een gebouw gewaar, en uit de vensters straalde een vriendelijk licht over het troosteloze landschap.

'Bommelstein,' mompelde de voortijlende gestalte met verwaaide stem. 'Gelukkig, het ziet er naar uit, dat de bewoner thuis is. Ik tref het!'

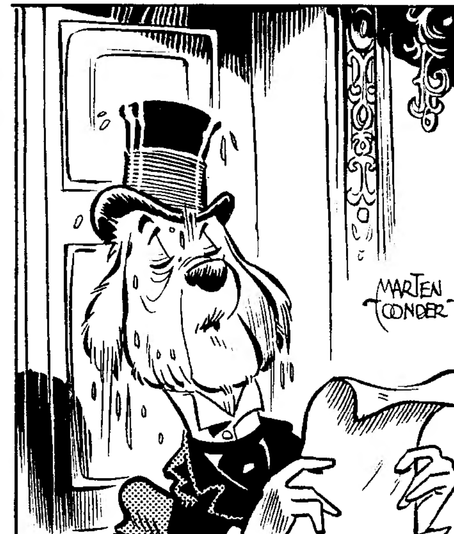
Nu, dat was zo. Heer Bommel zat bij de warme haard en luisterde met een tevreden glimlach naar het huilen van de storm in de schoorsteen.

'Het is prettig om een heer van stand te zijn, jonge vriend!' sprak hij. 'Je weet niet, hoe goed het mij doet om te weten, dat eenvoudige lieden nu in storm en ontij bij de weg moeten zijn, terwijl ik behaaglijk van mijn thee met gebak kan genieten. Want eigenlijk heb ik een tevreden natuur. Altijd opgewekt, als je begrijpt, wat ik bedoel. Neem daar een voorbeeld aan...'

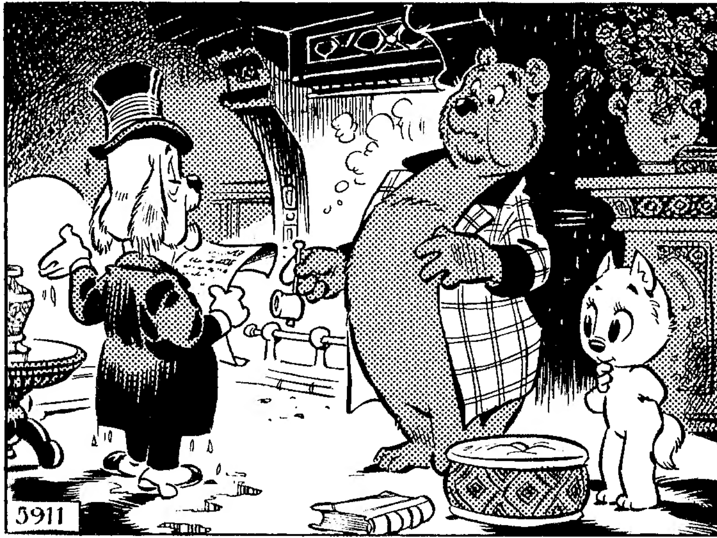
Op dat moment werd hij gestoord door een klop op de deur, en de bediende Joost trad binnen.

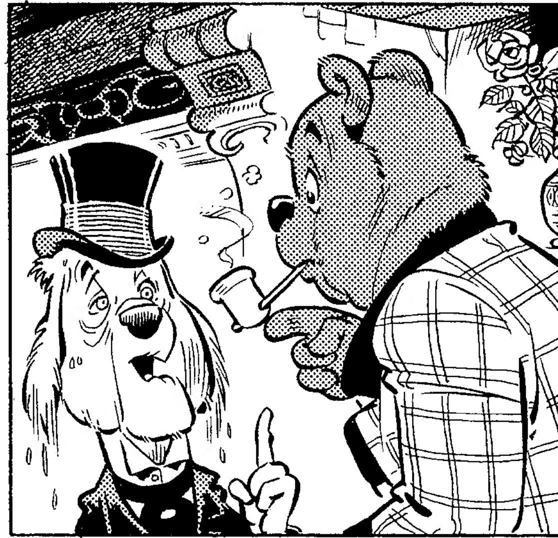
'Excuseer, heer Olivier,' zei de knecht. 'Er is iemand om u te spreken. Een zekere meneer Ritselbol. Hij staat in de hall uit te druipen, met uw welnemen.'

'Laat meneer binnenkomen,' zei heer Bommel met prettige gastvrijheid, en hij stond met een kleine zucht op uit zijn gemakkelijke zetel.
'Mijn naam is Ritselbol,' sprak de druipende vreemdeling, die nu binnentrad. 'Kandidaat-notaris. Bent u de heer Olivier B. Bommel? Mijn deelneming, meneer! Het moet een hele schok voor u geweest zijn.'
'Een schok?!' herhaalde heer Ollie, een weinig ontdaan. 'Ik heb er nog niet zo'n erg in gehad. Wat bedoelt u?'
'Het overlijden van uw oud-tante Elizabet,' hernam de heer Ritselbol. 'Een hele schok. Ja, ja, zoiets laat een hele leegte na. Maar gelukkig is er een lichtpuntje, dat u moed zal geven om over het gemis heen te raken...'
'Wie is oud-tante Elizabet?' vroeg heer Bommel. 'Nooit van gehoord. Jij, jonge vriend?'
'Een hele schok,' herhaalde de kandidaat-notaris. 'Het was een hoogstaande dame. Ze heeft haar bezittingen aan u nagelaten, omdat ze meende, dat u die wel zou kunnen gebruiken...'
'Oho!' riep heer Ollie uit. 'Geld speelt voor mij geen rol, als u begrijpt wat ik bedoel!'
'Van geld kan geen sprake zijn,' merkte de bezoeker droogjes op. 'Nee, dank u, ik zal niet gaan zitten, dat is zo plakkerig met dit weer.'
Hij plaatste zijn hoed op de schedel, opende zijn aktentas en onttrok er een omvangrijk papier aan.
'Kijk,' voer hij voort, 'wijlen uw oud-tante leefde van enig geld, dat wijlen uw oud-oom haar had nagelaten. Maar dat is op.'

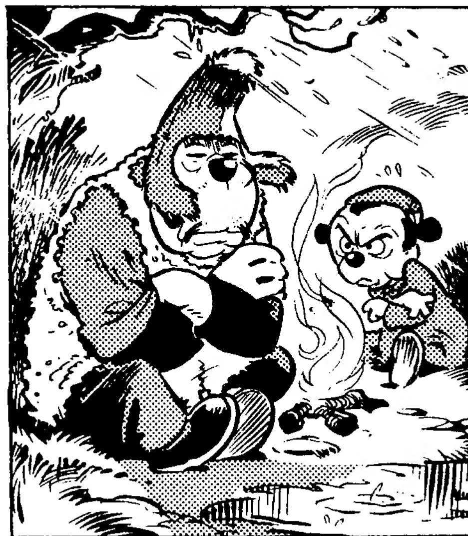

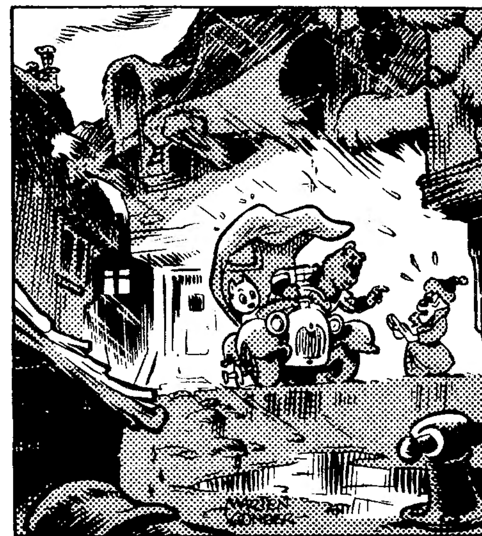

'Geheel op,' herhaalde de notaris. 'Als het er ooit geweest is, tenminste. Het enige, dat ze u nagelaten heeft is het buitenhuis, dat ze van wijlen uw oud-oom geërfd had. Ze heeft er nooit gewoond, zodat het een weinig verwaarloosd is. Nee, ze leefde in een tehuis voor behoeftige oude dames. Dat buitenhuis was haar te griezelig. Uw oud-oom placht daar een stuk kunst te bewaren, dat hij uit Slowanistan had meegebracht. Héél eng, verzekerde uw oud-tante mij, toen ik dit testament opmaakte. Welnu, het buiten en de curiositeit zijn voor u.'
'Wat aardig!' zei heer Bommel bewogen. 'Zomaar een buitenhuis en een stuk kunst! Net iets voor iemand van mijn stand, wat jij, Tom Poes? Wat zal de markies opkijken.'
'Ja,' hernam de heer Ritselbol, 'het is heel mooi van de oude dame. Een hoogstaand iemand. Ze dacht veel aan u in haar laatste dagen. Ze schijnt u eens ontmoet te hebben toen u nog een klein ventje was. Nog nooit, zo verzekerde ze mij, had ze zo'n bedorven kind meegemaakt. U weet, hoe die oude dames kunnen praten, nietwaar? En daarom, zo zei ze, liet ze u dat buitenhuis en dat kunstwerk na. Ze meende, dat u er veel aan zou kunnen hebben. Heel eng, zei ze!'
De oude heer lachte ritselend; toen pakte hij zijn tas in, nam groetend de hoed af en liep het vertrek uit.
'Geluk gewenst!' riep hij nog, voordat hij het pand verliet.

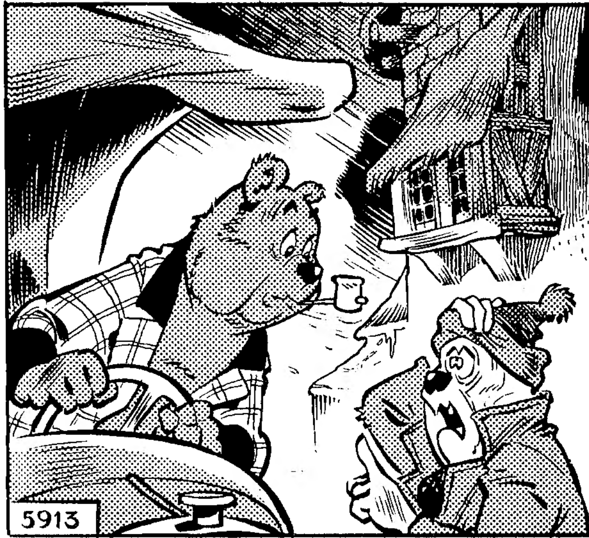
Het buitenhuis van oud-tante Elizabet was een vervallen gebouw dat in geen twintig jaren bewoond was geweest, en daar zag het naar uit ook. De wind huilde door de vensterloze raamsponningen en het houtwerk was begroeid met zwammen en schimmels. Toch bleken er nog lieden te zijn, die belangstelling voor het vergane pand hadden; tussen een boomgroep op de voorgrond was een vuurtje zichtbaar, waarbij twee uitheemse figuren zaten. De regen siste in de vlammen, en de wind zwiepte natte bladeren en takken uit het geboomte naar beneden, zodat die zitplaats geen pretje was.

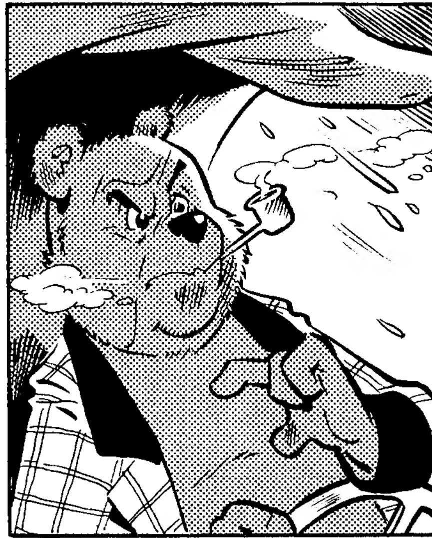
'Tijd verstrijkt en regen valt,' sprak de kleinste, die Karnagel heette. 'Zo is het leven.'

'Ku pe,' mompelde de grootste, die naar de naam Iet luisterde. 'Weet wel,' hernam de ander. 'Nu oude dame dood is, zullen erfgenamen komen. Gieren in de woestijn. Erfgenamen zullen oude huis binnengaan zonder gevaren te kennen. Effenen de weg voor Karnagel en Iet. Even rustig wachten, even maar. Tijd komt!'

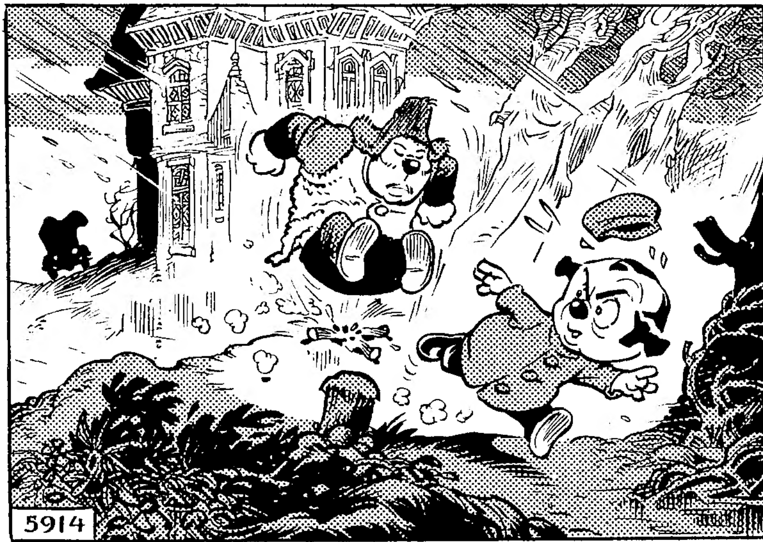
Daar had hij gelijk in. Inderdaad was de erfgenaam reeds onderweg en niet ver vandaar kunnen we hem dan ook waarnemen op het pleintje van het dorp Leemsloot, waar hij de weg vroeg aan een bejaarde voorbijganger. Doch deze deinsde schrikkend achteruit.

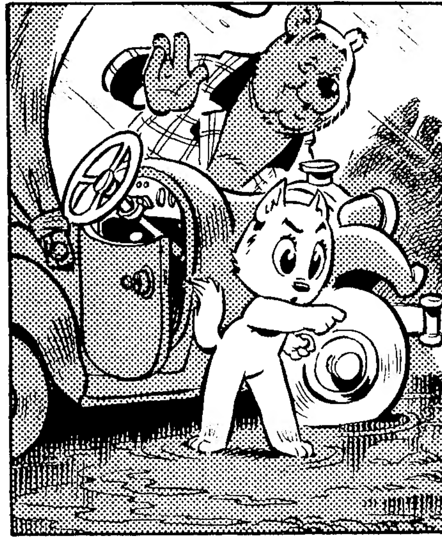
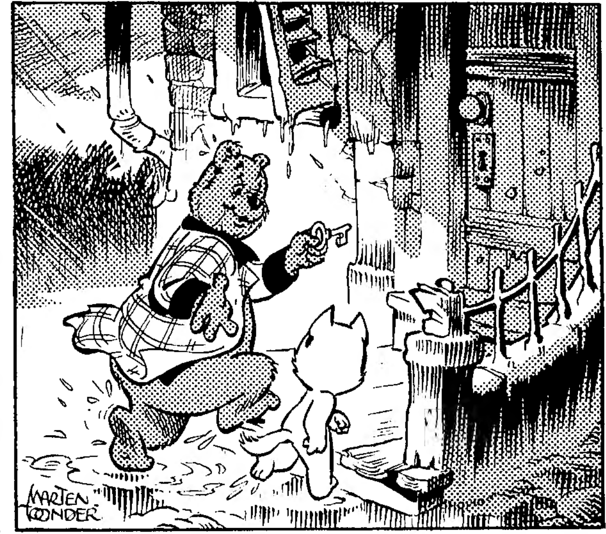
'Dat oude huis?!' riep hij schril. 'Daar moet u zich niet in wagen! Het deugt niet! U bent er weer uit, voordat u er in bent! Het is een kwaad huis!'

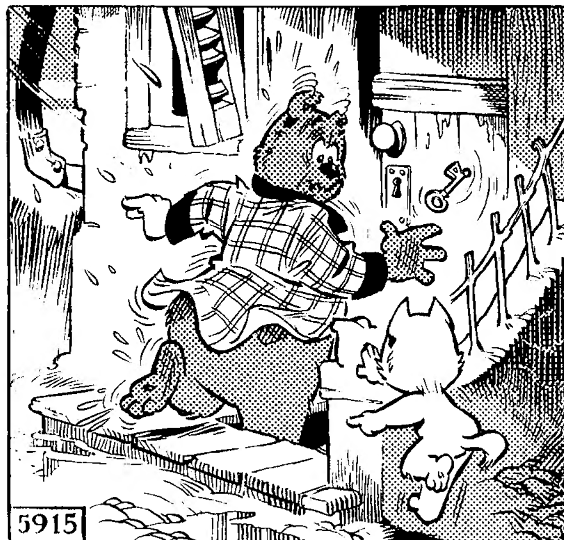

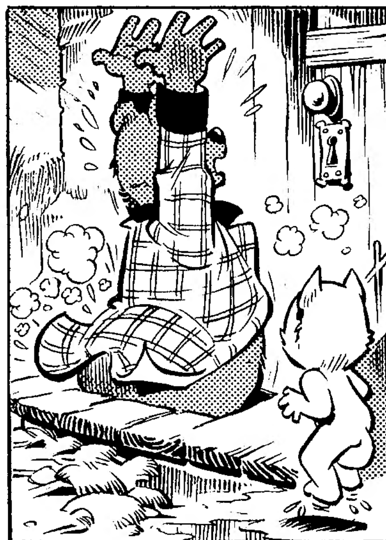
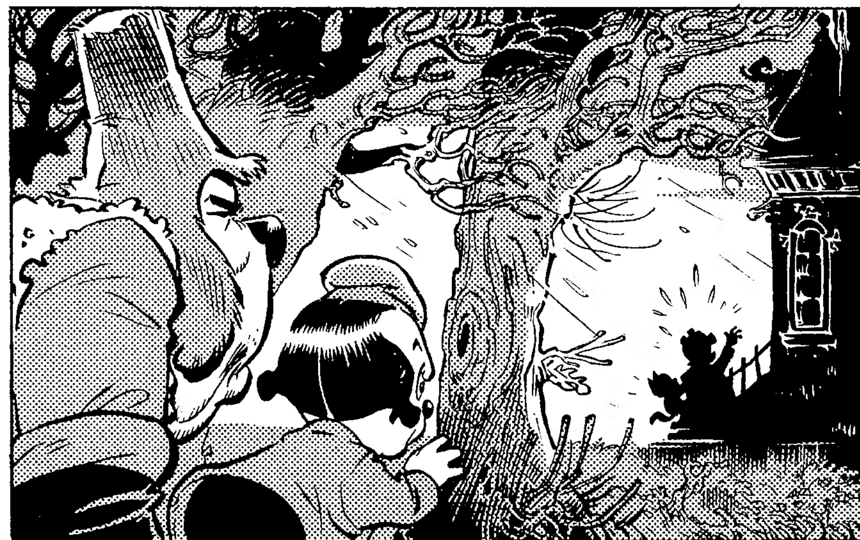

'Een kwaad huis?' herhaalde heer Bommel ontstemd. 'Mijn oud-tante was een hoogstaande dame, zoals notaris mij verzekerde, en daar houd ik mij aan!'
'Het is een boos huis!' hield de grijsaard vol. 'U kunt de drempel niet passeren en ik heb daar nog nooit iemand naar binnen zien gaan, meneer!'
Heer Ollie zweeg enige tijd. Er verscheen een grimmige trek op zijn gelaat en aan het dichter worden van de rookwolken uit zijn pijp was te zien, dat zijn koppigheid was opgewekt. Tom Poes zweeg dan ook.
'Dit is onzin,' sprak heer Bommel tenslotte. 'Dat huis is mijn eigendom door een aardig gebaar van mijn lieve tante. En ik laat me niet uit mijn eigen huis houden. Bovendien geloof ik niet in spoken. Het idee! Vind je ook niet, Tom Poes?'
Zonder een antwoord af te wachten gaf hij gas en reed het dorp uit, de druipende natuur in. Het rijden was niet gemakkelijk, want door de onbekendheid met de omgeving nam het zoeken heel wat tijd in beslag. Het was dan ook reeds in de middag, toen de duistere omtrekken van het gezochte pand in het gezicht kwamen.
'Daar naderen erfgenamen!' zei Karnagel, die van achter de bomen de weg scherp in het oog had gehouden. 'Regen valt, en gieren waaien naderbij. Tijd is gekomen, grote Iet!'
'Té ha,' prevelde de ander.
'Weet wel, weet wel!' riep de eerste. 'Na stilzitten komt terugtrekken. Niet gezien worden door erfgenamen. De tijd van de terugtocht is waarlijk groot!'

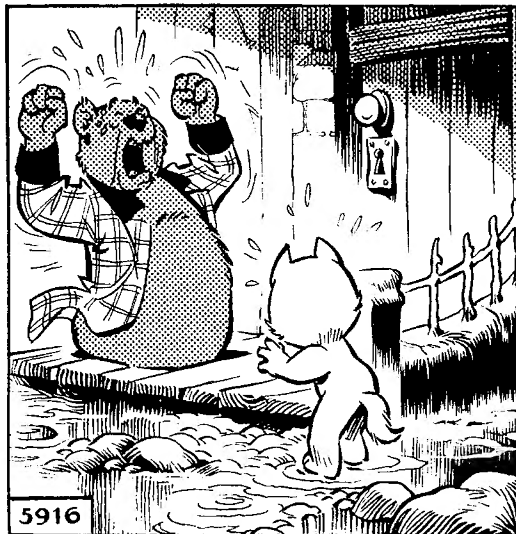

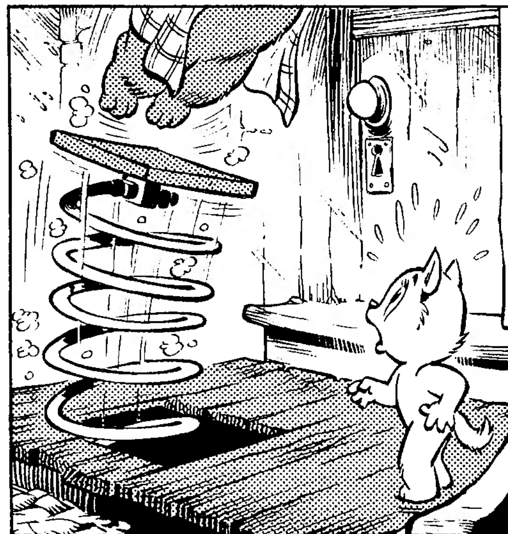
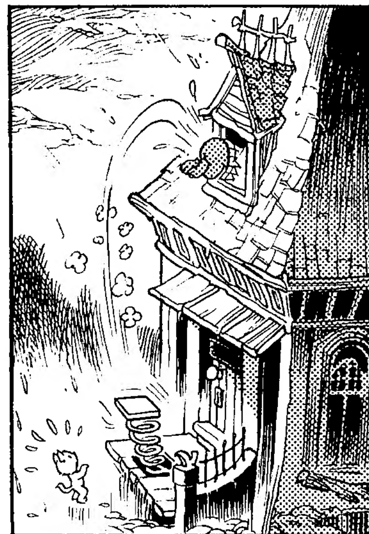
De Oude Schicht hield stil voor het bouwvallige pand, en het piepen van de remmen vermengde zich met het huilen van de wind.
'Beweging!' riep Karnagel, opspringend. 'Vuurtje uitdansen en verstoppen zodat onzichtbaar zijn voor gieren.'
'Oh em!' gromde Iet, vreugdeloos op de brandende houtresten springend.
'Weet wel, weet wel!' hijgde Karnagel, terwijl hij snel een betere schuilplaats zocht. 'Maar na terugtocht volgt aanval! Wijze wacht tot tijd gunstig is!'
'Ik hoor iets,' zei Tom Poes, die inmiddels was uitgestapt. 'Daar tussen de bomen roept iemand. En er rookt ook iets!'
'Ik eh... ik hoor niets,' mompelde heer Ollie, nadat hij even geluisterd had. 'Ik bedoel, het zal een vogel geweest zijn. En die rook is van een vuurtje natuurlijk. Heel gewoon. Je moet niet zo zenuwachtig zijn, jonge vriend. Ik ben heel gevoelig en ik word er nerveus van, dat moest je weten. Kom, nu gaan we rustig naar het huis. Er kan tenslotte niets gebeuren, want spoken bestaan niet, zoals iedereen weet. Ik bedoel, ik ben b-bij je, als je begrijpt w-wat ik be-bebedoel!'
Zo sprekende begaf hij zich naar de houten stoep, die opgang tot de voordeur gaf en haalde de sleutel te voorschijn, die hij van de notaris gekregen had.

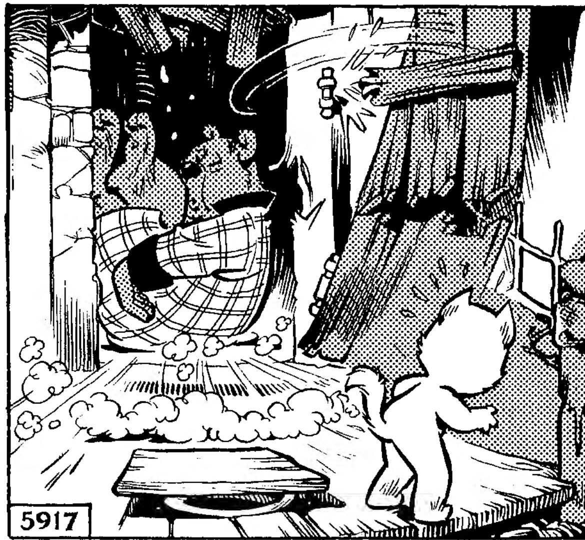

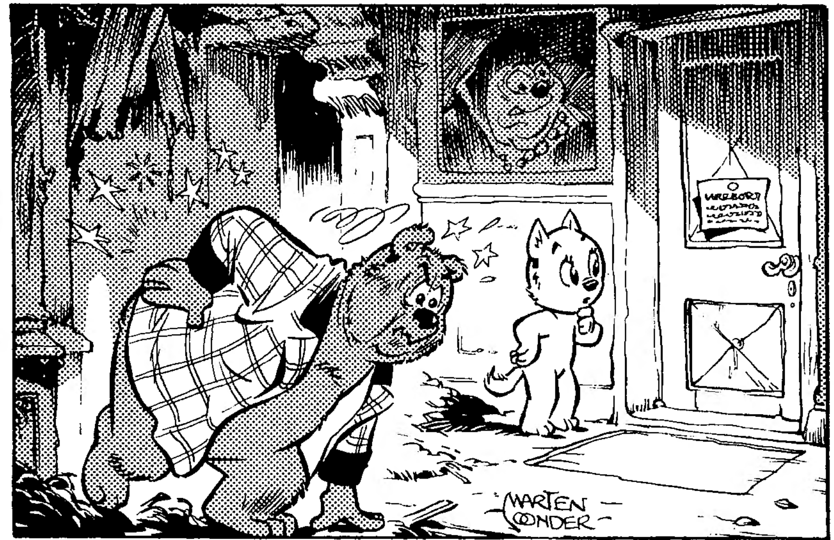
Een geur van schimmel en rottend hout sloeg hem uit zijn erfenis tegemoet, zodat hij enigszins aarzelend zijn gewicht aan het timmerwerk toevertrouwde.
'Een beetje verwaarloosd,' mompelde hij. 'Dat was te verwachten...'
Op dat moment zakte de vloer met een vreemd knarsend geluid onder hem weg, en hoewel hij nog de handen ophief en een rauwe kreet slaakte verdween hij tot aan het heupgewricht in de vergane planken.
'Help!' riep hij. 'Trek me hier uit! Zie je niet, dat ik in gevaar ben? Alles kraakt... en de kelder gaapt onder me... een vreselijke lucht, als je begrijpt wat ik bedoel...'
Tom Poes sprong toe en pakte de verzakte erfgenaam bij de jas. 'Voorzichtig,' zei hij. 'Niet spartelen, heer Ollie! Zolang u rustig blijft kunt u niet verder vallen. Leun maar langzaam achterover, ik houd u wel vast...' Heer Bommel gehoorzaamde maar het bleek al spoedig, dat hij geheel beklemd zat. Iedere poging om hem omhoog te wrikken liep op niets uit en uit het keldergat begonnen akelige, knoerstige geluiden op te stijgen.
Iet en Karnagel sloegen het toneeltje gespannen van achter de bomen gade en luisterden naar het rumoer dat op de wind tot hen kwam.
'Jeh woe,' gromde de eerste tenslotte.
'Weet wel, weet wel,' gaf de ander toe. 'Donder rommelt boven berg. Gaat iets gebeuren. Domme volk schreeuwt; wijze wacht: Verheven afwachten brengt welslagen!'

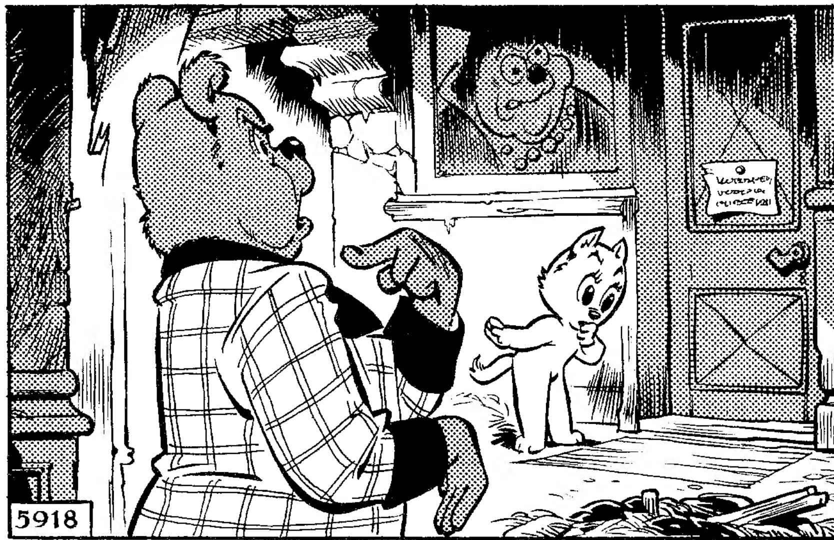

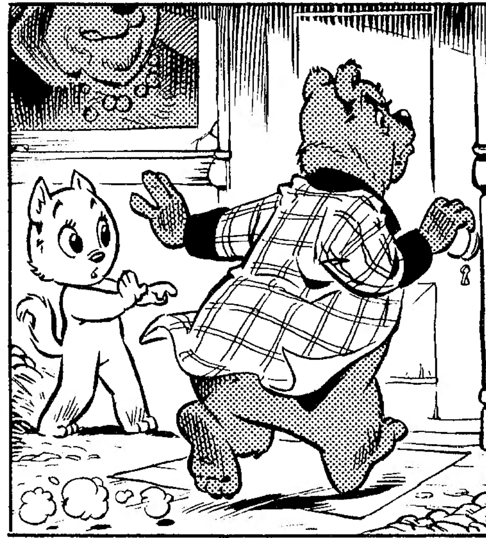

Door het getob en het getrek aan zijn tors verloor heer Ollie tenslotte zijn geduld.
'Laat me los!' schreeuwde hij. 'Je doet me pijn! Haal me hieruit, bedoel ik. Moet een heer dan altijd alles alleen doen?'
Zo roepende begon hij met de armen te zwaaien en te stampvoeten, en dat laatste maakte een hol en knarsend geluid.
'Wacht eens even, heer Bommel,' zei Tom Poes. 'U staat nog ergens op , dat hoor ik. Er zat een luik in de vloer, en het zou best kunnen zijn, dat er een veer onder is vastgemaakt...'
Nu, dat was zo. Voordat heer Ollie het gehoorde verwerkt had schopten zijn trappelende voeten de roestige veer los, en met een knal trad het oude mechanisme in werking. Het luik werd krachtig naar boven gedrukt zodat de beklemde heer als een steen uit een katapult omhoog werd geschoten. Zijn klaaglijk geroep verwoei in de wind, toen hij met een boog boven de dakrand verdween en temidden van dichte regenval door een dakraam naar binnen kletterde.
'Jeh jee oow!' bromde Iet, die het gebeuren vanuit zijn schuilplaats volgde. Er was iets van opwinding in zijn stem en Karnagel gaf hem dan ook onmiddellijk gelijk.
'Is waar!' riep hij uit. 'Weet wel! Doorluchtige erfgenaam betreedt huis; donder rommelt onder de berg en strijdrumoer is waarlijk vreselijk! Maar wijze wacht tot rust is weergekeerd. Kan dan waardig intocht houden.'

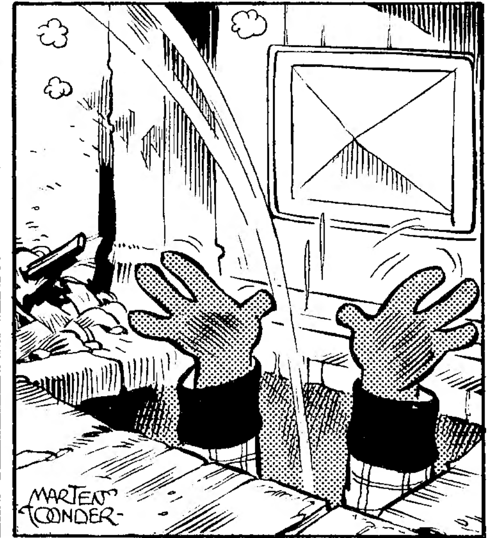

Tom Poes kneep de ogen dicht toen een daverende dreun hem verried, dat heer Ollie op de vloer van de bovenverdieping beland was. Deze vloer was echter door rotting en zwammen aangetast en het zal dan ook geen verwondering wekken, dat hij het zware gewicht niet hield.
Toen Tom Poes de ogen weer opsloeg zag hij heer Ollie temidden van vergaan houtwerk in de vestibule belanden met zó'n klap, dat de buitendeur uit de hengsels schoot.
'Hebt u zich pijn gedaan?' vroeg hij deelnemend, terwijl hij zich naar binnen haastte. Het duurde even voor hij antwoord kreeg. De ongelukkige erfgenaam staarde met duizelende blikken de stofwolken na die in de tocht door het plafond omhoog trokken en begon voorzichtig zijn ledematen te bewegen. 'Wa-waabennik?' vroeg hij tenslotte met zwakke stem.
'U bent binnen!' legde Tom Poes troostend uit. 'Knap hoor! Een Bommel laat zich tenslotte niet tegenhouden, hè?'
Deze woorden deden de gevallen heer goed, dat was te zien aan de wijze waarop hij overeind krabbelde.
'Nee,' sprak hij, 'men kan een heer niet door een luik uit zijn rechtmatig bezit houden. Als het dan niet goedschiks gaat, dan maar kwaadschiks. M-maar het heeft wel het uiterste van mijn krachten gevraagd, dat wel... Wat sta je daar te kijken, jonge vriend?'
'Hier hangt een briefje,' zei Tom Poes. 'Het is al erg oud zo te zien en er staat op: Ga niet verder! Zoals ge gemerkt zult hebben is dit huis verboden voor onbevoegden!'

Heer Bommel rechtte de rug en keek met misnoegen rond in de vervallen hall van zijn erfgoed. De wind huilde in de gaten, die hij bij het binnenkomen geslagen had en de raggen en stofnesten dwarrelden over de vervuilde vloer.

'Het is een bende!' sprak hij. 'En wat is dat voor onzin op dat briefje? Geen toegang voor onbevoegden? Ik ben geen onbevoegde, dat moet je weten, jonge vriend! En bovendien gaat een heer waar hij wil!'

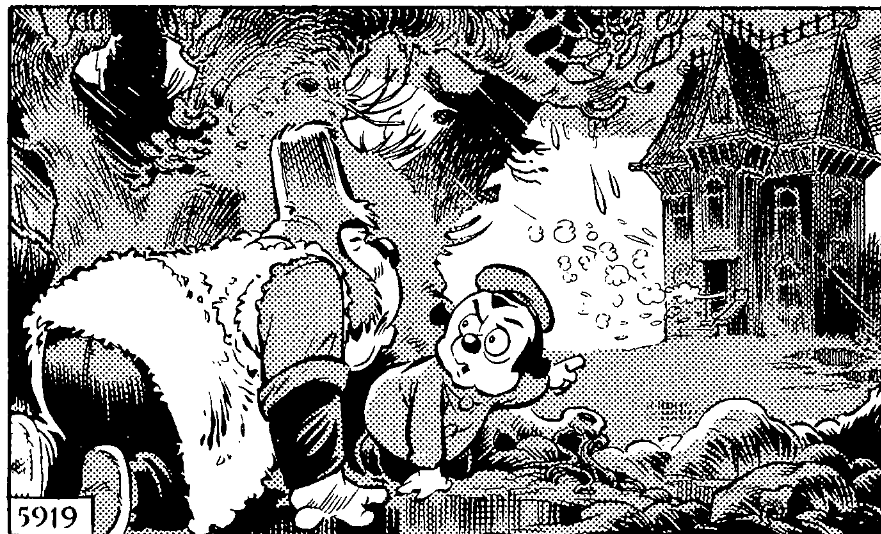
Met deze woorden stapte hij zelfbewust op de deur af, die door het briefje ontsierd werd; doch Tom Poes probeerde hem tegen te houden.

'Wacht even, heer Ollie!' riep hij uit. 'Als ik me niet vergis zit er hier in de vloer alweer een luik! We kunnen beter...'

Zijn waarschuwing kwam echter te laat. Heer Bommel had door het gebeurde zijn geduld verloren en hij stapte met zware tred op het gedeelte van de grond, dat Tom Poes nu juist zo oplettend aanwees.

Welnu, de gevolgen waren zoals de oplettende lezertjes hebben gevreesd; er opende zich een valluik onder zijn voeten en opnieuw zakte heer Ollie door de planken vloer.

Dit keer was de opening echter groter, zodat hij geheel uit het gezicht verdween.

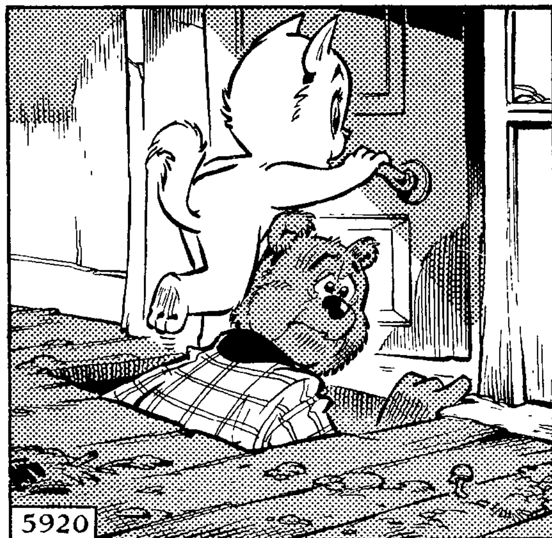

Temidden van de elementen hurkten de heren Karnagel en Iet achter de bomen neer om het oude huis onopvallend in het oog te houden. Ze waren geduldig, dat moet gezegd worden. Maar toen er door de vernietigde deur opnieuw geroep en stofwolken naar buiten dwarrelden verscheen er toch een bezorgde trek op het gelaat van Karnagel.

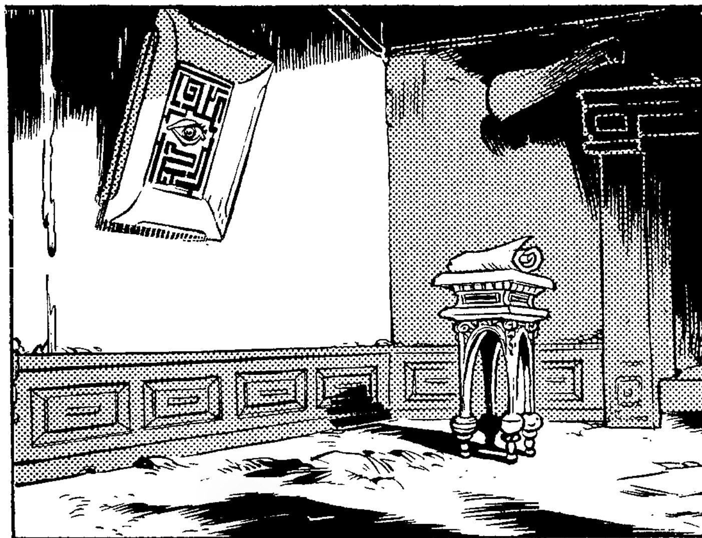
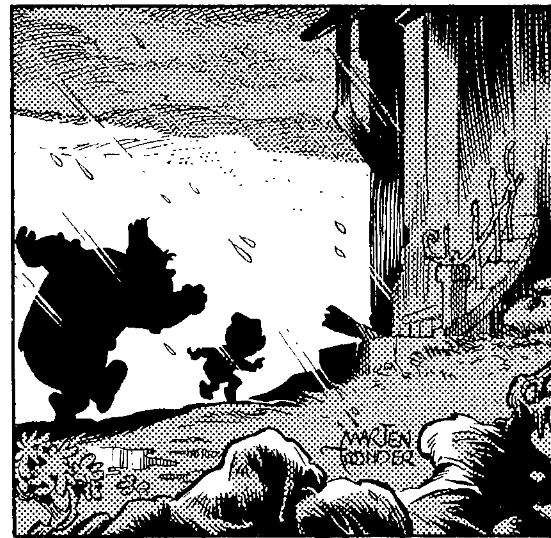
'Het woeden is vreselijk!' zei hij ongerust. 'De doorgeluchte erfgenaam gaat erg tekeer! Als hij het maar niet kapot maakt! Het is verfijnd en teer en slechts de wijze weet hoe hij moet handelen...'

'Ah peo peh,' mompelde Iet sussend, en het gelaat van de ander klaarde op. 'Hoe waar!' sprak hij opgelucht. 'De erfgenaam weet immers niet, waar het om gaat! Zal niet zoeken en niet vinden. Geen zorg.'

Inderdaad stond heer Ollie's hoofd er op dat moment niet naar om iets te gaan zoeken. Hij was onzacht in de kelder terechtgekomen en daar zat hij nu uitgeblust tussen allerlei afval. Boven hem hing het opengeklapte luik in de herfststorm heen en weer te zwaaien en Tom Poes hing omgekeerd in de ontstane opening.

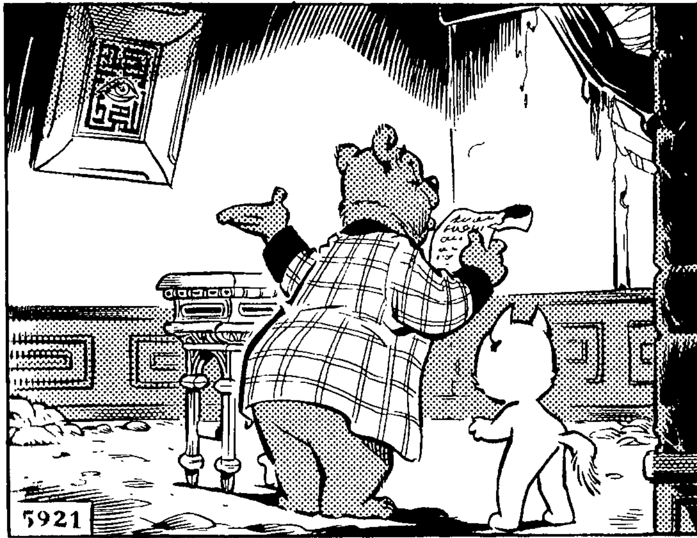
'U moetècht wat voorzichtiger worden, heer Ollie,' zei hij. 'Dit is allemaal niet gewoon. Ik wil wedden, dat er in dit huis iets is. Iets, dat door valluiken beschermd wordt tegen indringers. En er is een kans, dat we het achter de deur van deze kamer zullen vinden.'

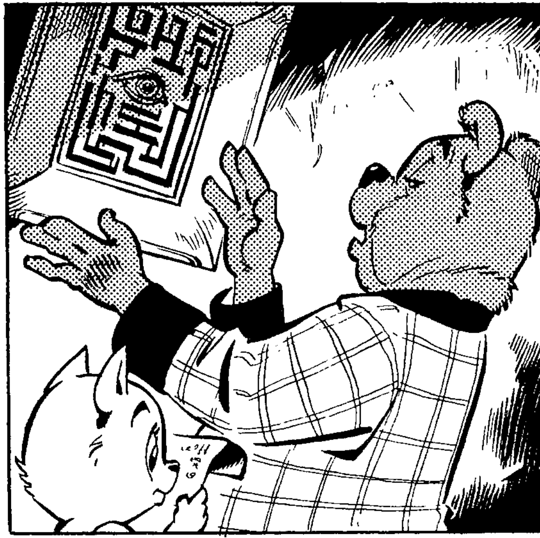
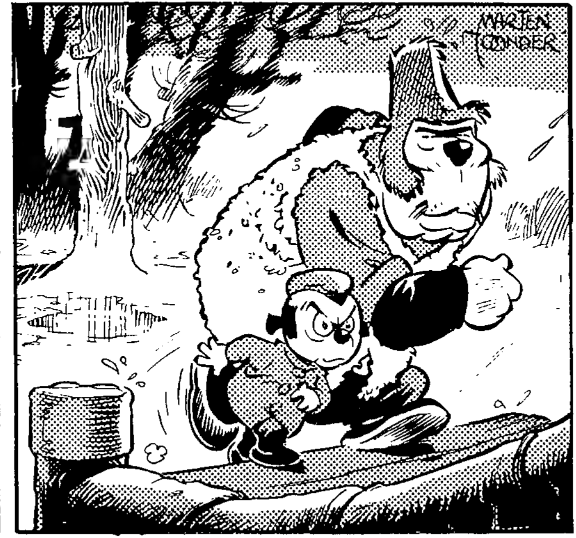

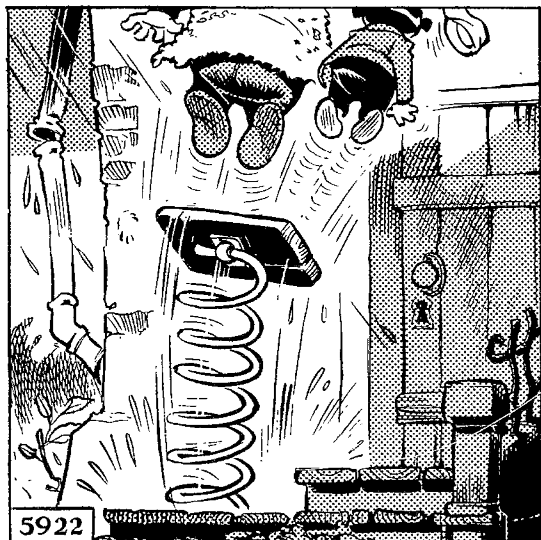
Heer Bommel krabbelde kreunend overeind en stak het hoofd door de luikopening.
'Ikkik... kwilnietmeer,' sprak hij moeilijk. 'Kwilnaarhuis. Hebber genoeg van. Niks voor heervanstand, als je beglijpt waddik beloel...'
'Kom, heer Ollie,' zei Tom Poes troostend. 'Nog eventjes! We zijn nu zover gekomen, dat het zonde zou zijn om al naar huis te gaan. Achter deze deur ligt het geheim van dit rare huis, dat wil ik wedden. En het is tenslotte uw erfenis!'
Zo sprekende stapte hij op de schouder van zijn geschokte vriend en draaide de knop om zodat de deur piepend op zijn hengsels openzwaaide.

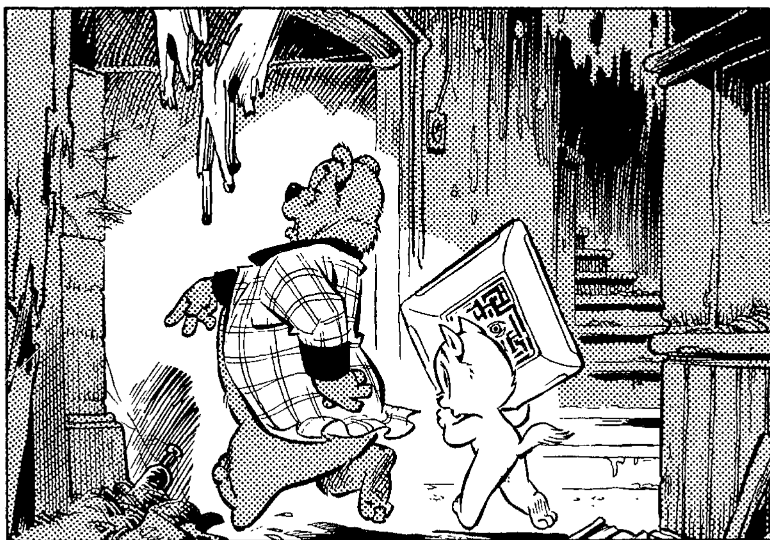
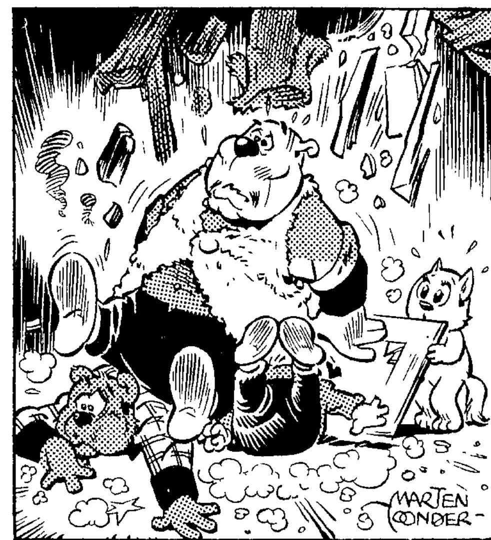
Nu werd er een groot, kaal vertrek zichtbaar, dat slechts door één meubelstuk gesierd werd. Het was een ouderwets tafeltje, dat een vergeelde papierrol torste. Aan de wanden, tussen spinraggen en losgeweekt behang, hing een schilderij waarop een oog tussen kronkellijntjes naar de bende keek.
'Is stil geworden,' mompelde Karnagel, uit zijn schuilplaats klimmend. 'Geen donderslagen en gejammer meer. Strijd is uitgewoed. Winnaars en verslagenen liggen neder en wijze gaat bezit nemen.'
'Kah tee,' gaf Iet toe. Ook hij maakte zich los uit de boomgroep en omzichtig volgde hij zijn tengere metgezel, die zich nu moedig in de richting van het akelige gebouw begaf.

Tom Poes trok heer Ollie uit de kelder omhoog en nu stonden ze in de lege kamer.
'Ik wilde, dat ik nooit aan deze erfenis begonnen was,' sprak heer Bommel smartelijk. 'Al mijn geledingen doen me pijn. En waarvoor? Voor een ruïne!'
'Er ligt een brief op dat tafeltje,' zei Tom Poes. 'Misschien worden we daar wijzer van.'
Heer Ollie sleepte zich naar de aangeduide plaats en nam het papier op.
'Het is aan mij gericht,' mompelde hij, 'en het gaat over het schilderij, dat daar hangt. Tante schrijft, dat het een zó grote waarde heeft dat ze er niet naar durfde kijken en liever in een tehuis voor ouden van dagen ging wonen. Ze hoopt, dat ik er veel genot aan zal beleven en ze doet me de hartelijke groeten. Toch aardig van tante. Maar wat ze schrijft lijkt me onzin toe. Wat jij, jonge vriend?'
'Hm,' zei Tom Poes peinzend. 'Hier moet meer achter zitten.'
'Onzin,' hernam heer Bommel. 'Dat schilderij is modern kladwerk! Zoiets kan ik toch niet in mijn smaakvolle antieke huis hangen, zeg nu zelf! Nee, ik zal proberen er netjes van af te komen.'
Het zag er naar uit, dat dit niet moeilijk zou vallen. Want de heren Iet en Karnagel waren reeds dicht genaderd en zetten vastberaden de voet op de stoep.
'Gevaren zijn uitgewerkt,' sprak de laatste. 'Onrechtvaardigen zijn gevallen en edelen treden nader.'

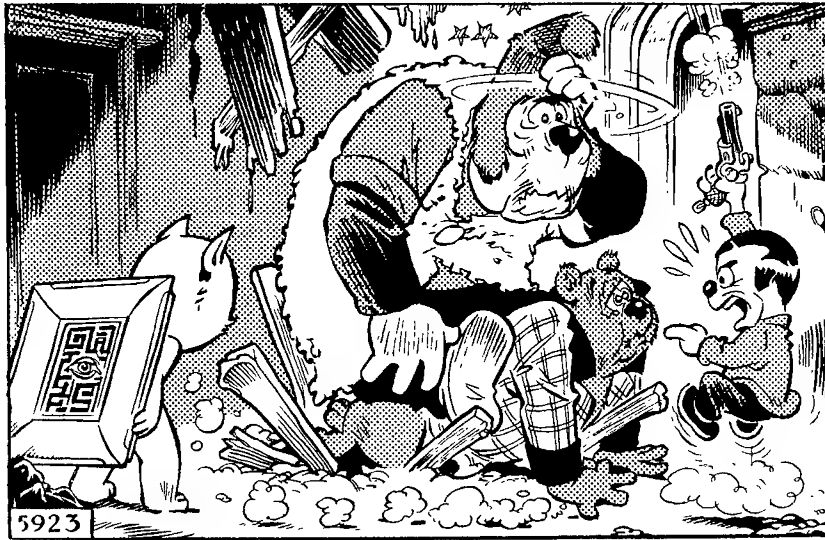
De gevaren waren niet uitgewerkt, zoals de heer Karnagel meende. In zijn ijver om de kunstschat goed te beschermen had heer Ollie's oud-oom machinerieën doen vervaardigen, die de tand des tijds konden weerstaan. Toen de beide vreemdelingen dan ook het luik in de stoep betraden, werden ze net zo hard omhoog geschoten als heer Bommel daarvoor. Hun verraste uitroepen verwoeien echter in de wind – en het geknars van de ongeoliede veer vermengde zich met het klapperen van de luiken, zodat het gebeuren de erfgenaam ontging.

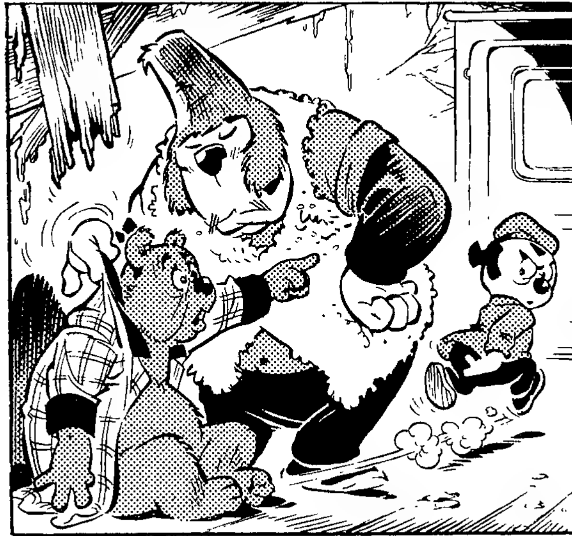
'Ik ga hier weg,' sprak hij, de daad bij het woord voegend. 'Dit is een ongastvrij pand, en als erfenis trekt het mij niet aan. Ik zal het te huur zetten. Ik heb gelezen, dat er vraag is naar woonruimte, en op die manier doe ik er nog een mooi werk mee, wat jij, jonge vriend?'

'Hm,' zei Tom Poes. 'En dat schilderij dan?'

'We kunnen het laten hangen,' stelde heer Ollie voor. 'Oudtante is er ingevlogen met dat ding, dat is wel duidelijk voor een kunstkenner. Ik wil wedden, dat niemand er belangstelling voor heeft...'

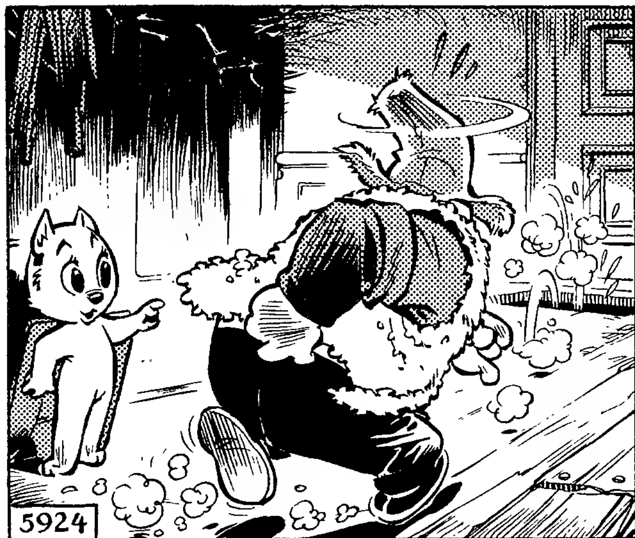
Zo sprekende had hij de vestibule bereikt, en daar wachtte hem een verrassing. Want op het moment, dat hij de plek betrad waar hij zo lelijk was terechtgekomen stortten de heren Iet en Karnagel uit het plafond op hem neder. Het gaf een dreunende slag en het duurde geruime tijd voordat het beeld weer helder werd.

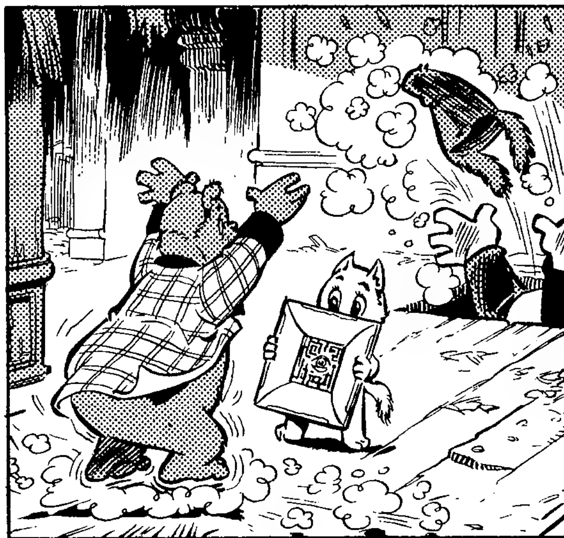

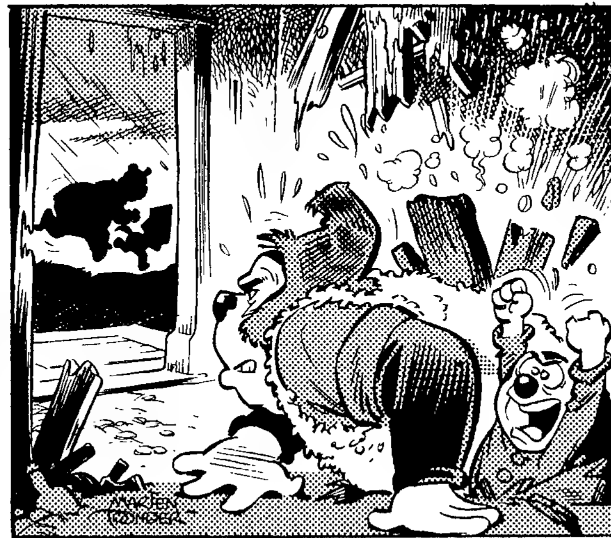

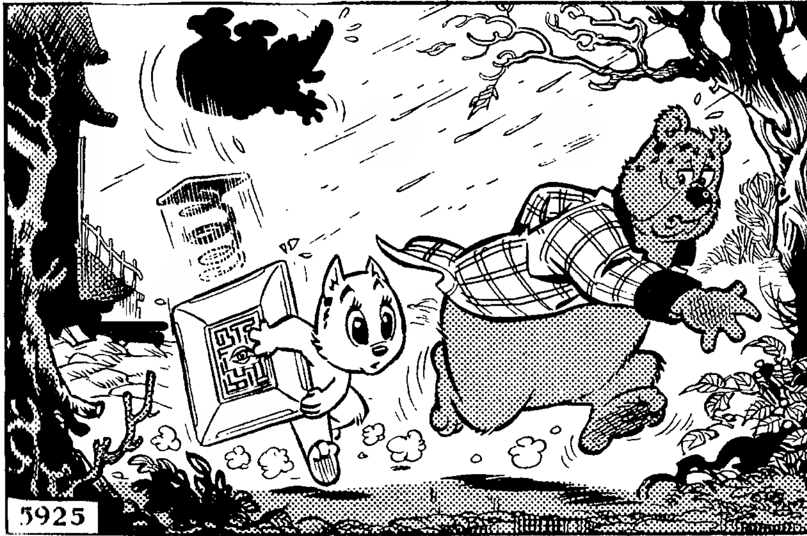
Tom Poes, die een paar passen achter heer Bommel aanliep, begreep onmiddellijk, dat hij een paar inbrekers voor zich had. Snel schoof hij het schilderij op zijn rug en ging een beetje terzijde staan, zodat hij niet opviel.
Karnagel had als eerste zijn bezinning teruggekregen, en die gebruikte hij om een revolver te trekken en een klein gaatje in het plafond te schieten.
'Waar is verheven plaatwerk?!' vroeg hij. 'Treuzel, niet! Tijd van Het Omhoogdringen! Waar is de schilderplaatwerk?'
'Umps...' prevelde heer Ollie. Hij had zich met grote moeite een weinig opgericht en zoog nu gierend wat adem in.
'Pltwrk. . .' hijgde hij, 'k-kmr drrr. . .'
Iet begreep, dat hij een duidelijke uitleg in de weg zat. Daarom stond hij op en greep de geplette heer in de kraag om hem overeind te helpen.
'Weh wee zet!' gromde hij dreigend.
'D-daar!' hernam heer Bommel met piepende stem. 'Schilderij... in kamer daar!'
De heer Karnagel wachtte niet op een verdere verklaring, doch snelde met grote spoed in de aangeduide richting. Dit bracht de getroffen heer tot nadenken, ondanks de kneuzingen, die hij had opgelopen.
'Hé...' mompelde hij tot zichzelf. 'Deze bruten vragen naar het kunstwerk... Is dus misschien toch wel waardevol!! Maar dan... maar dan moet ik het hebben, dat is duidelijk...'

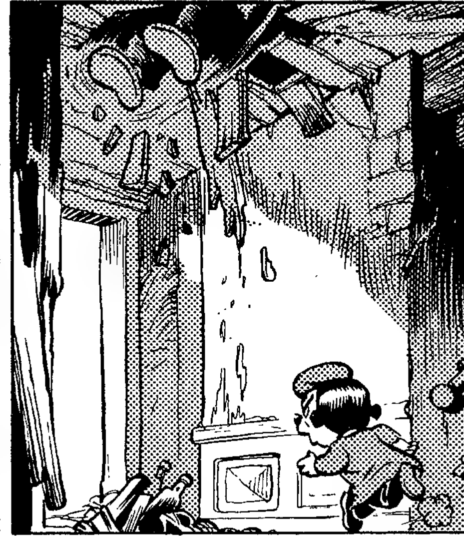
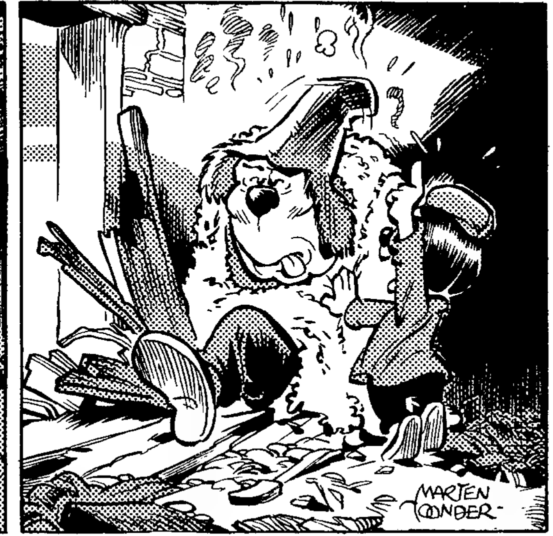

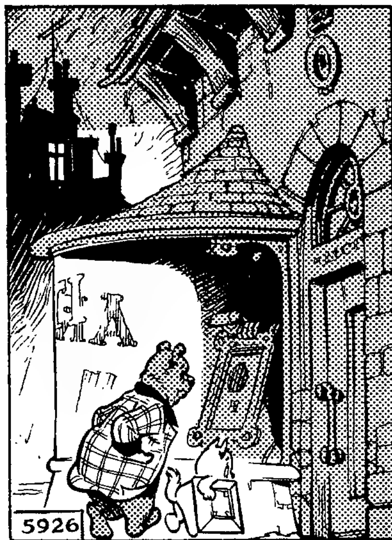

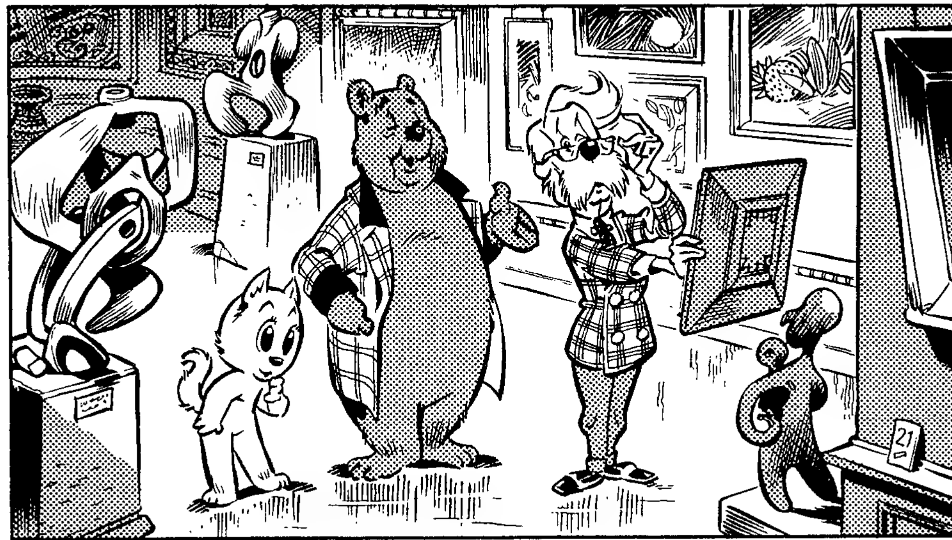
Karnagel was zonder aarzeling naar de aangewezen kamer gesneld om het schilderij te halen. Dat was onvoorzichtig van hem, want door zijn haast lette hij niet op het valluik, dat oud-oom voor de deur had laten aanbrengen. Met een luide slag verdween hij dan ook in de kelder.
'Ei-y peeh?' vroeg Iet. Hij was bezig geweest met het oprapen van heer Bommel, en daarom was het fijne van de zaak hem ontgaan.
'Daar,' zei Tom Poes beleefd. 'Uw vriend is naar die kamer gegaan om het schilderij te halen. Daar moet u zijn!'
De vreemdeling haastte zich achter zijn collega aan, en omdat zijn snelheid groot was stortte ook hij met donderend geweld in de fundamenten van het vervallen gebouw.
'Houd ze tegen!' riep heer Bommel boven het lawaai uit. 'Ze willen mijn kunstwerk stelen!'
Hij scharrelde overeind en maakte zich gereed om de achtervolging in te zetten. Maar Tom Poes haalde het schilderij van achter zijn rug te voorschijn en ging voor hem staan.
'Hier is het,' zei hij. 'Ik had het toch maar meegenomen, ziet u? Maar nu kunnen we beter maken, dat we weg komen want die twee vreemdelingen schijnen het met alle geweld te willen hebben!'
Daar had hij gelijk in. Uit de kelder drongen opgewonden stemgeluiden en knallend gekraak omhoog, en op het moment, dat heer Ollie en Tom Poes dravend het uitgewoonde pand verlieten, verschenen de beide indringers in de luikopening...

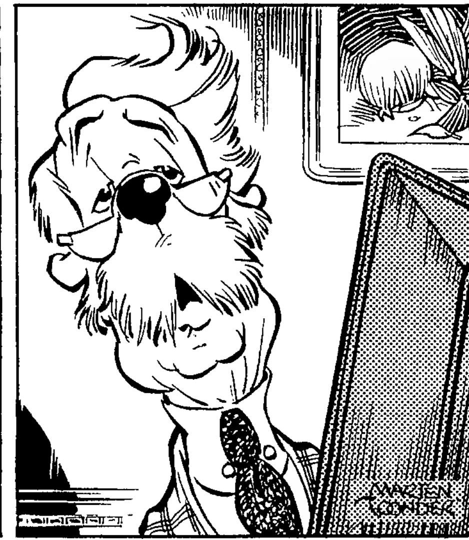

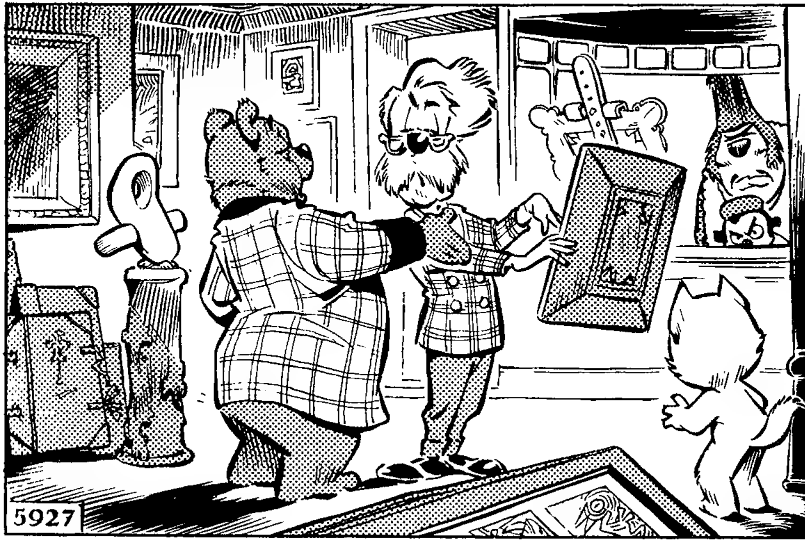
Heer Bommel en Tom Poes verlieten in grote haast het oude huis, dat oud-tante Elizabet zo zorgzaam aan haar neef had nagelaten. De kille wind joeg om hun oren en dikke regendruppels sloegen hen in het gelaat. Maar door de akelige geluiden die hun achtervolgers maakten, hadden ze te veel haast om daarop te letten.
Gelukkig waren de beveiligingsmaatregelen, die oud-oom getroffen had, doeltreffend. Want Iet, die hen dicht op de hielen zat, vergat het luik en werd opnieuw omhooggeschoten door de onverwoestbare veer.
‘Pas op!’ riep Karnagel nog. ‘Versplintering! Niet bevorderlijk waar ook heen te gaan. Versplintering beduidt verval!’
Deze waarschuwing kwam echter te laat, en Iet stortte voor de tweede keer die dag door het plafond omlaag. De vloer, die erg geleden had, hield het niet langer en zo zat de zwaargebouwde figuur even later tot aan het bekken in het vermolmde hout.
‘Pas toch op!’ riep Karnagel met klagende stem. ‘Berg rust op aarde. Edele slaat acht op volheid en leegte, zo is loop des hemels! Maar Iet slaat geen acht! En nu is plaatwerk heengesneld!’
‘Kah kaa tehteh,’ stamelde de ander, een been lostrekkend.
‘Is waar,’ gaf zijn maat na een lichte aarzeling toe. ‘Niet alles is verloren. Moeten achter laaggeplaatsten aan. Kunnen platte plaat afpakken, maar moeten dan vlug zijn. Niet langer rondgerommeld in lelijk huis, maar opgestaan en stevig doorgelopen!’

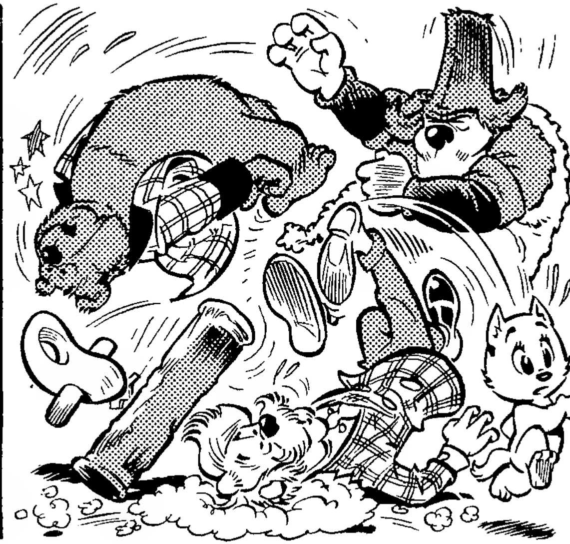

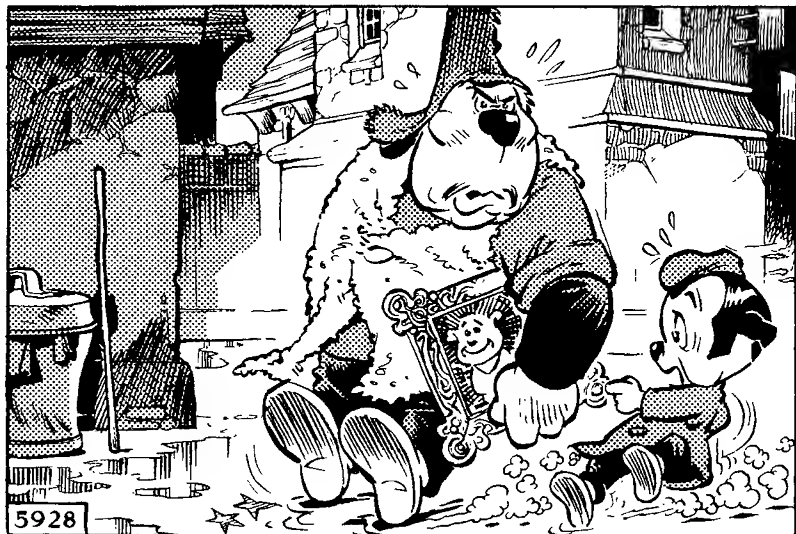
Heer Bommel en Tom Poes hadden na een vermoeiende tocht de stad bereikt, en daar zochten ze een kunsthandel op.
'We zullen zien,' zei heer Ollie. 'Hier woont een kenner - en hij kan de waarde van het schilderij zeker wel schatten. Dan weet ik tenminste of ik iets moois en waardevols geërfd heb; dat ik aan mijn muur kan hangen. En dan is al onze moeite van vandaag toch niet voor niets geweest, wat jij, jonge vriend?'
Zo sprekende betrad hij de zaak en overhandigde het kunstwerk aan de handelaar.
'Is dit iets?' vroeg hij. 'Is het mooi, bedoel ik? Het is erg gezocht, dat weet ik wel. Maar is het iets voor een heer van mijn stand? Wat zal de markies er van zeggen, als u begrijpt, wat ik bedoel?'
'Tja. . .' prevelde de kunstkenner. Hij rimpelde zijn voorhoofd en staarde weifelend naar het stuk. 'Wat zal ik zeggen? Het is niet gesigneerd en ik kan het niet direct thuisbrengen. Maar dit soort werk is Uit. Dat oogje is warempel geschilderd met een geacheveerde toets. Fotografisch werk. Een mengvorm van surreëel abstractisme. Het is niets, meneer. Zonde van de aardige lijst. Hoe komt u er bij, dat het gezocht is? Dit kan men aan de straatstenen niet kwijt!'

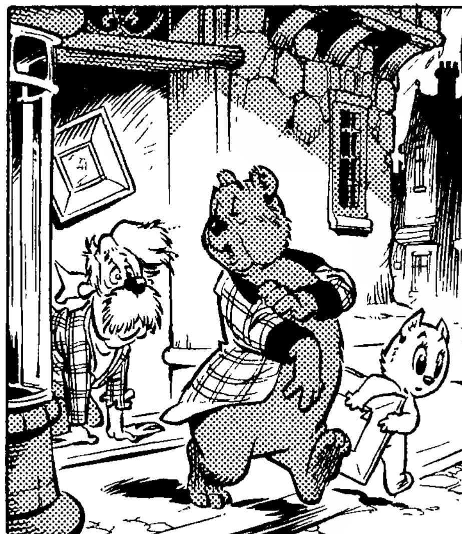

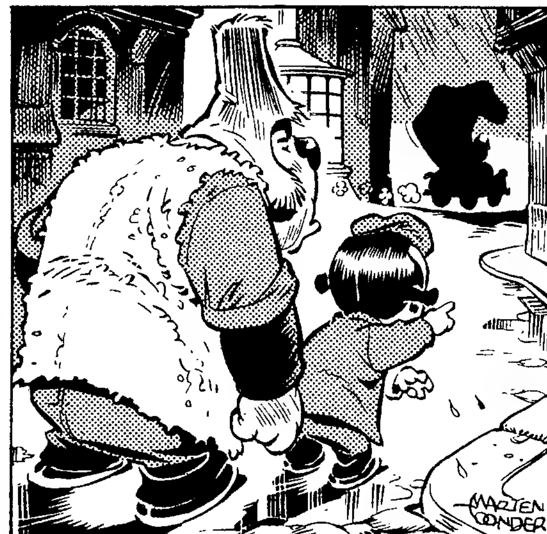

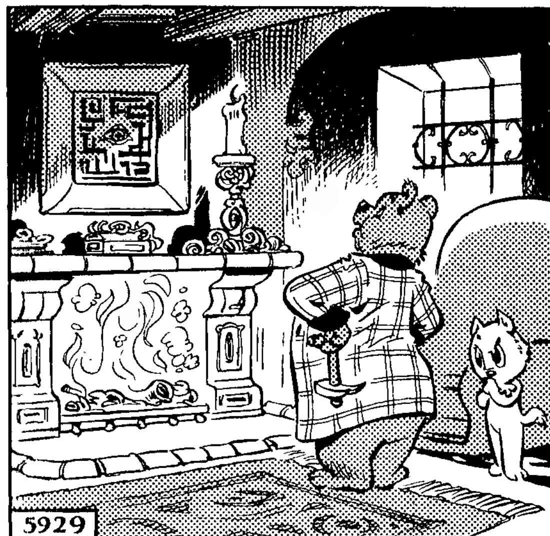
Deze afkeurende woorden troffen heer Bommel onaangenaam.
'Het is wèl gezocht!' riep hij uit. 'Dat heb ik aan den lijve gevoeld! Alleen door mijn koelbloedigheid heb ik het met levensgevaar uit de handen van een paar kunstverzamelaars kunnen redden. Het moet erg kostbaar wezen!'
'Het is waardeloos,' herhaalde de kenner vermoeid. 'Een kinderachtig lijnenspel, gegroepeerd om een schools getekend oog. Die kunstverzamelaars van u zou ik wel eens willen ontmoeten. Weet u zeker, dat ze echt bestaan?'
'Daar staan ze!' riep Tom Poes uit. 'Daar buiten voor het raam!'
Op dat moment werd de deur van de zaak op ruwe wijze opengeworpen. De heer Iet stormde plomp naar binnen en zonder op zijn beurt te wachten, stiet hij klant en ondernemer zó krachtig terzijde, dat menig kostbaar kunstwerk beschadigd werd.
'Pas op!' riep Tom Poes, die snel opzij sprong. 'Ze willen het schilderij stelen!'
Iet was echter reeds weer door de openstaande deur verdwenen, en voordat iemand om de politie had kunnen roepen repte hij zich met de heer Karnagel de straat uit.
'Kijk, kijk!' prevelde de ambtenaar Dorknoper, die juist passeerde. 'Kunst schijnt erg gezocht te zijn! Ik zal de boekhouding van die kunsthandel bij de komende aanslag eens degelijk aan een onderzoek onderwerpen!'

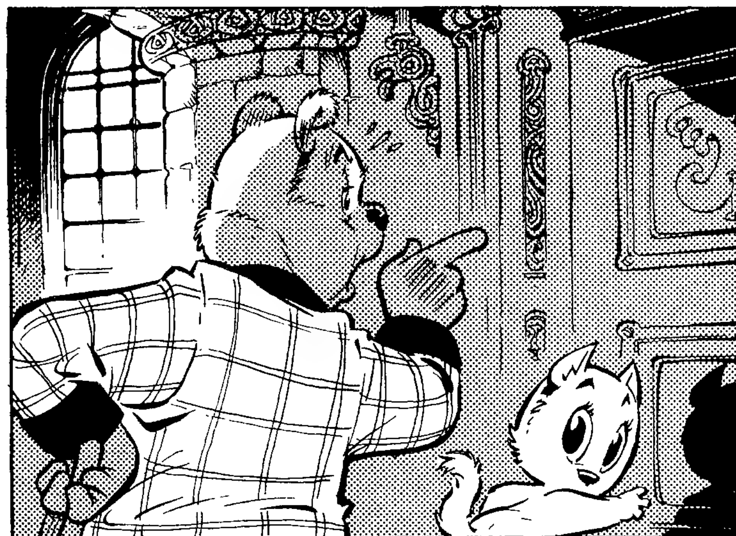

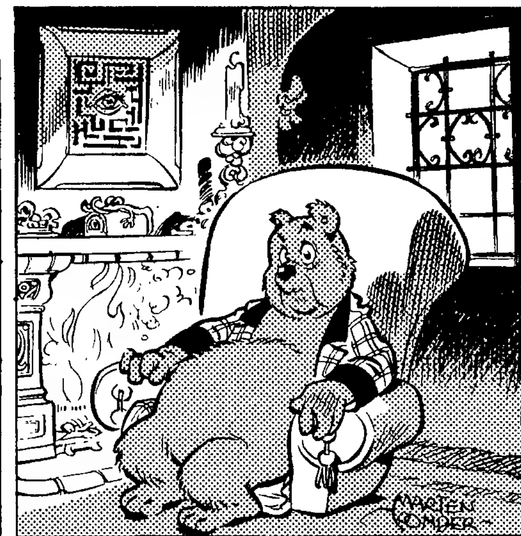

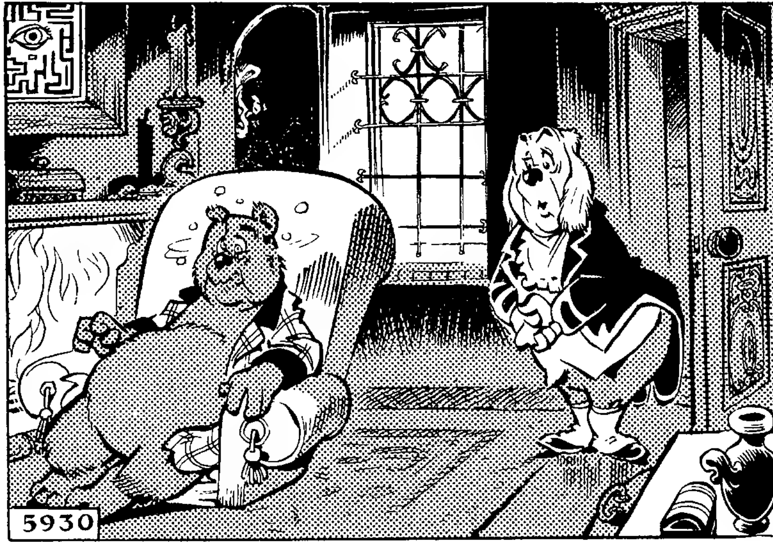
Iet en Karnagel verwijderden zich zo snel mogelijk uit de buurt van de kunsthandel. Onder het draven wierp de laatste echter een blik op het meegenomen schilderij en met een schrille uitroep hield hij de pas in.
'Halt!' riep hij. 'Stop! Dit is helemaal de verkeerde plaatje! Dit is niet oog met verheven pad! Onwaardige Iet heeft foute meegenomen!'
Nu, dat had Tom Poes ook al ontdekt. Hij raapte zorgzaam het kunstwerk op de plaats waar het gevallen was en begaf zich naar de uitgang. Heer Bommel volgde hem, terwijl hij zijn jas rechttrok.
'Het is erg gezocht, zoals u ziet,' sprak hij over zijn schouder tot de getroffen kunsthandelaar. 'Alleen door een list heb ik het kunnen verwisselen met een van uw waardeloze plaatwerken! U kunt mij de rekening zenden. Maar wees de volgende keer wat voorzichtiger wanneer een heer van stand u een schilderij laat beoordelen!'
Na deze woorden klom hij met Tom Poes in de Oude Schicht en reed de straat uit. Op een veilige afstand werden ze nageoogd door de twee schilderijdieven, die erg terneergeslagen waren.
'Tsjoen!' mompelde Iet grommend.
'Zo is het, zo is het!' riep Karnagel schril. 'Daar gaat het ware Oog en wij staan met lelijk portretje in lege handen. Maar wij gaan fout herstellen. Achter die wagen aan, en snel!'

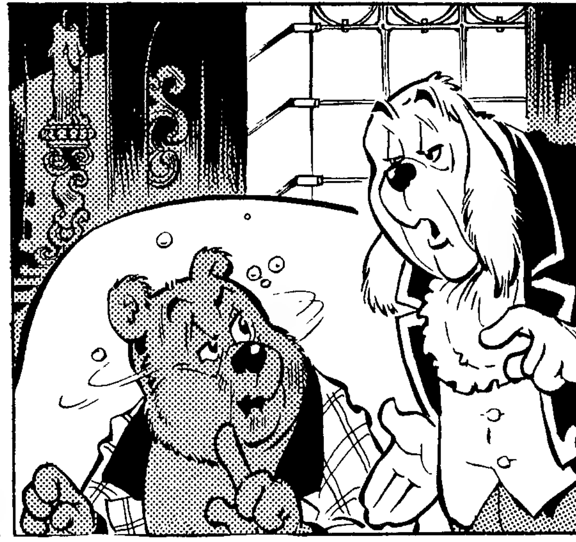

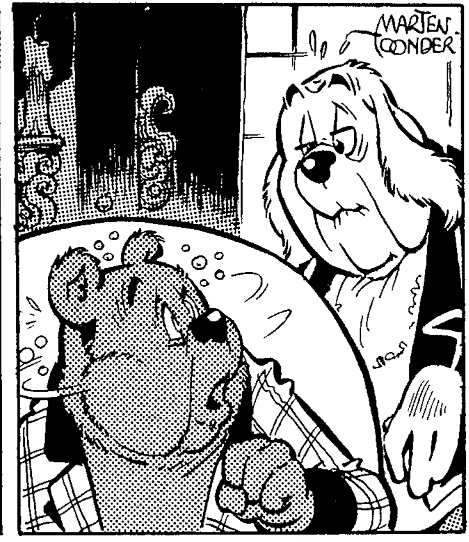

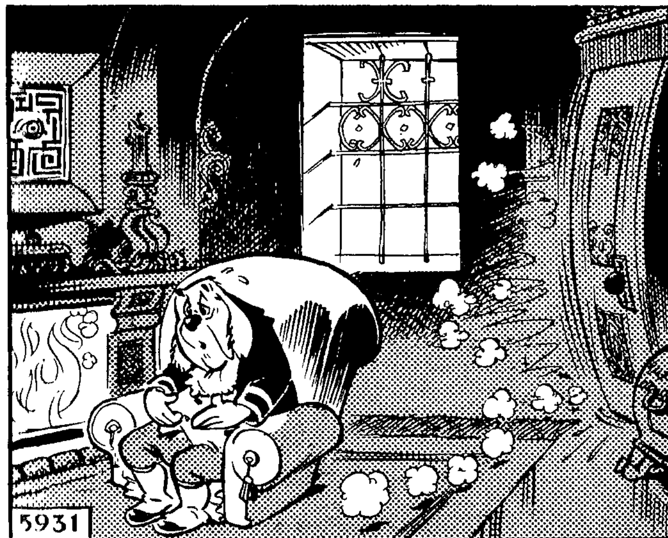
Toen heer Bommel thuis kwam, hing hij het schilderij boven de haard in zijn studeerkamer.
'Daar hangt het mooi,' sprak hij tevreden. 'Nu ik zeker weet hoe gezocht het is, vind ik het toch maar een mooie aanwinst, wat jij, jonge vriend? De markies zal opkijken!'
'Hm,' zei Tom Poes. 'Ik weet het niet. Het is mij te èrg gezocht, heer Ollie. Er moet iets achter zitten, al weet ik dan ook nog niet wat. Ik geloof, dat ik eerst maar eens ga.'
Hij liep naar de deur en heer Bommel keek hem misprijzend na.
'Je bent nog te jong om verstand van kunst te hebben,' sprak hij streng. 'Zo'n stukje geeft rust in de sfeer, als je begrijpt, wat ik bedoel. Ga jij maar naar huis. Ik ga hier prettig en ontspannen onder mijn kunstbezit zitten, om het op me te laten inwerken. Dat geeft goede gedachten na zo'n vermoeiende dag.'
Hij voegde de daad bij het woord, zodra zijn bezoek de deur uit was. Maar, vreemd genoeg viel het ontspannen hem tegen.
'Het is raar,' prevelde hij terwijl hij onrustig in zijn gemakkelijke stoel heen en weer schoof. 'Er is iets onrustigs in de atmosfeer. . . Net alsof er iemand naar me loert. Maar ik zal het me wel verbeelden; waarschijnlijk komt het van de opwinding van vandaag. Het valt nu eenmaal niet mee om een erfenis in ontvangst te nemen! Komaan, ik zal mijn gedachten op het hogere richten.'

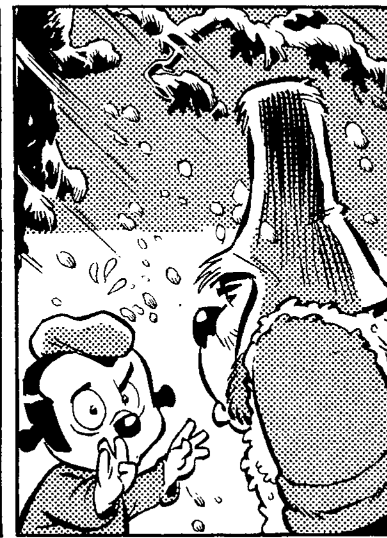

Maar ook dat viel niet mee; heer Bommel schurkte zich nerveus in het leder en wierp van tijd tot tijd een schichtige blik op het schilderij, dat boven zijn hoofd hing. Toen dit enige tijd geduurd had, verscheen er zelfs een zenuwtrek op zijn gelaat en zijn ogen begonnen ongericht door de kassen te dwalen. Het valt te begrijpen, dat dit verschijnsel de bediende Joost verontrustte. Hij was binnengetreden om een verzoek te doen, maar in plaats daarvan bleef hij bedremmeld bij de deur staan.
‘Schort er iets aan, met uw welnemen?’ vroeg hij bezorgd.
‘J-ja,’ mompelde heer Ollie moeilijk. ‘Hele poofd... pele hoofdschijnen, doeite m-met menken... als je grijpt w-wat ik doel...’
‘Zeer betreurenswaardig,’ zei de knecht deelnemend. ‘Dat treft nu slecht! Ik had u juist om een vrije avond willen vragen. Mijn tante voelt zich niet geheel wel, met uw goedvinden. En nu meende ik...’
‘Geen moord weer!’ riep heer Bommel uit, zich met een ruk omdraaiend. ‘Geen w-woord meer! Tisteveel, ziejetatniet?’
‘Maar, heer Olivier!’ hernam de bediende met een licht verwijt in zijn stem. ‘Het is reeds twee weken geleden, dat ik een vrije middag had. En nu meende ik, als ik de vrijheid mag nemen...’
Verder kwam hij niet, want heer Bommel viel hem overspannen in de rede. ‘Tisteveel!’ riep hij. ‘Ik weet het! Ik weet het! Altijd maar denken. . . denken aan jezelf. . . aan mezelf, bedoel ik, als je b-begrijpt wie ik bedoel. Ik denk altijd maar aan mezelf bedoel ik! D-dat moet uit zijn!’

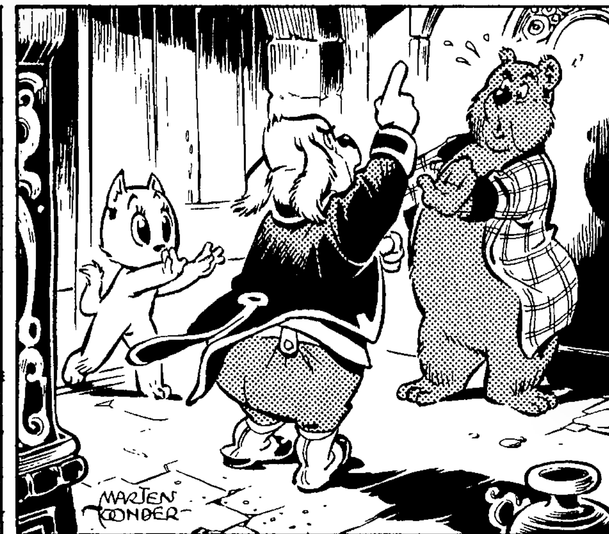

Met deze woorden rees hij uit zijn stoel en stormde de kamer uit, de deur krachtig achter zich dichtgooiend.
Joost keek hem onthutst na en liet zich toen in de vrijgekomen zetel neer om over deze woorden na te denken.
'Wat bedoelde heer Olivier?' vroeg de trouwe knecht zich af. 'Mag ik nu een vrije avond of niet? Het is vreemd... er hangt hier een betreurenswaardige sfeer, wanneer men mij toestaat... Het is net, alsof ik in de nek gekeken word...'

'Het is net, alsof er iemand naar ons kijkt!' zei de heer Karnagel. Hij zat met Iet op enige afstand van slot Bommelstein tussen een boomgroep. Erg prettig was het daar niet want de wind blies dikke sneeuwvlokken voor zich uit en bedekte het landschap met een witte wade. Maar de beide vreemdelingen letten daar niet op.
'Foe!' prevelde Iet, naar het gebouw wijzend.
'Ik weet, ik weet!' beaamde Karnagel. 'Moeten dat schilderplaat terughebben. Dan zijn we rijk! Dan zitten we op borduurkussens en wassen handen in boter! Heel rijk!'
'Tsjen,' stelde de ander voor, doch Karnagel wenkte kalmerend.
'Rustig!' vermaande hij. 'Nu geen vergissingen meer! Moeten weten waar plaat met Oog hangt en dan snel naar binnen gelopen en meegenomen; zonder foutjes!'

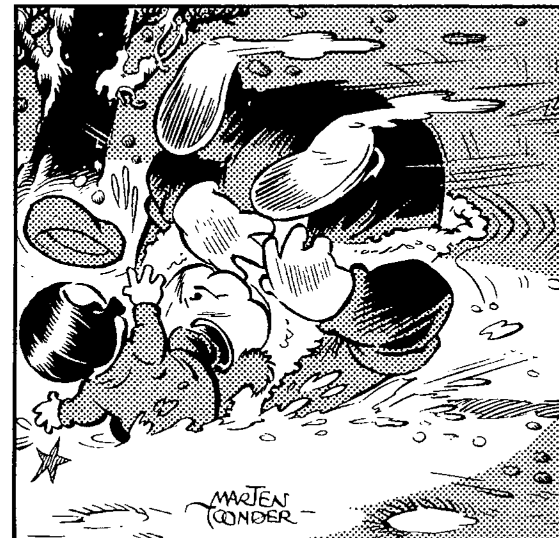

Tom Poes haastte zich door de vallende sneeuw naar slot Bommelstein en klopte aan. Na lang wachten werd hij opengedaan door heer Bommel, die hem met een scheve oogopslag bestaarde.
‘De dieven zitten hier vlak bij!’ zei hij. ‘Ik heb ze gezien! Ze willen inbreken en het schilderij stelen!’
‘St-stilderij schelen?’ herhaalde heer Ollie moeilijk. Toen herstelde hij zich; zijn zenuwtrek verdween en hij rechtte de rug.
‘Ik dank je voor de waarschuwing, jonge vriend,’ sprak hij met aangename stem. ‘Dat schilderij mag niet gestolen worden. Diefstal is slecht; denk eens aan het zieleleven van die arme dieven! Ja, ik heb veel nagedacht en veel is me duidelijk geworden. Ik zie nu in, hoe zelfzuchtig ik ben. Altijd heb ik het eerst aan mezelf gedacht, terwijl allerlei misdeelden mij onbemerkt passeerden. Neem nu alleen Joost maar eens...’
‘Ikkkom er niet oppaan,’ sprak de knecht, die zich moeilijk uit het studeervertrek sleepte. ‘Met welnemen... ikkik woorde uw hoorden... stilderij schelen! Heel vleselijk, heer Oli-Olivierr!’
‘Je moet rust nemen, Joost!’ zei heer Bommel. ‘Neem toch een dagje vrij. Neem twee dagen vrij! Dat gezwoeg moet uit zijn. En dat schilderij is niet zo belangrijk. Het is alleen maar van mij, en ik moet mijn eigen zorgen dragen.’
‘Spreek toch niet zo!’ riep de knecht uit. Hij schudde de verdoving van zich af en stak een wijsvinger omhoog.
‘Ik zal met mijn laatste krachten uw kunst verdedigen!’ riep hij. ‘Ik heb al te veel de lijn getrokken, als u mij toestaat!’

De heren Karnagel en Iet begaven zich met sluipende tred door de besneeuwde natuur, totdat ze tegenover Bommelstein stonden. Daar hielden ze tussen een paar kale bomen halt en keken spiedend naar de ingang, die helder licht en luid gepraat uitstraalde.

'Uw schilderij moet bewaakt worden!' riep Joost door de sneeuwvlokken. 'Vergun mij dat te doen, heer Olivier! Dan kan ik tenminste iets goed maken aan mijn plichtsverzuim want mijn geweten kwelt mij, met uw goedvinden!'

'Ga toch rusten, Joost,' zei heer Bommel met omfloerste stem. 'Mijn gemoed schiet vol wanneer ik bedenk hoe zelfzuchtig ik altijd tegenover jou geweest ben. Neem nu alleen de maaltijden maar eens! Laat mij maar alleen met mijn kunst, trouwe knecht; ik zal de inbrekers persoonlijk op het ongepaste van hun gedrag wijzen!'

'Meng,' mompelde Iet, die het geschreeuw trachtte te volgen.

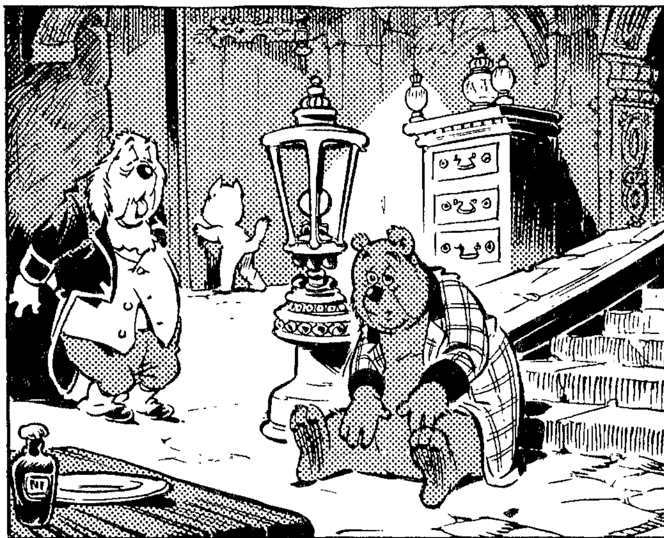
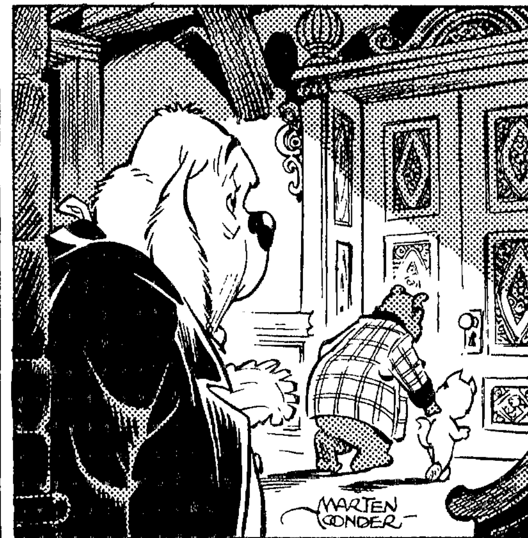
'Ja,' gaf Karnagel toe. 'Wartaal. Tijd is gunstig om sterk naar binnen te stappen en Oogplaatje uit huis van Dwaasheid te halen.'

De ander liet zijn spieren zwellen, hij ademde diep de bevroren avondlucht in en liep toen veerkrachtig door de knarsende sneeuwlaag naar de deuropening. Karnagel keek hem een beetje vreesachtig na. Hoewel hij een groot vertrouwen in de spierkracht van zijn metgezel had, verontrustte het toneeltje in de deuropening hem op een vreemde wijze.

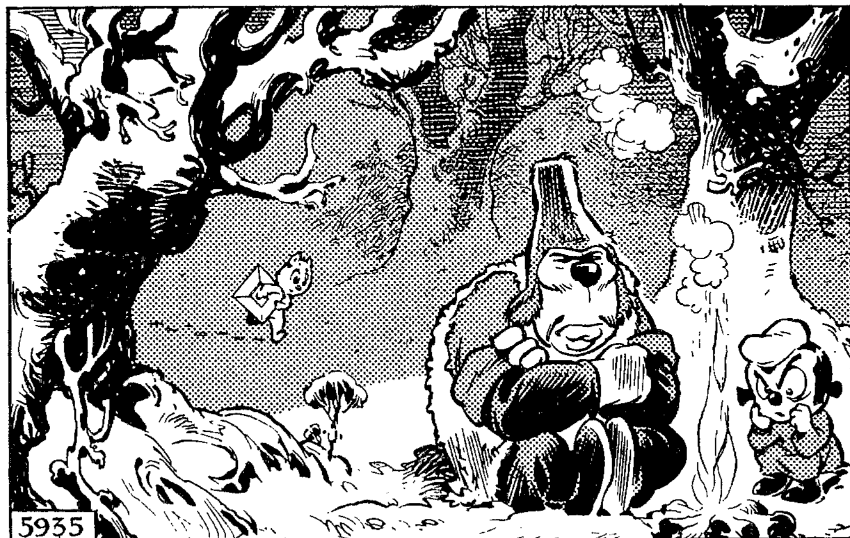
'Is niet gewoon,' prevelde hij. 'Edelen en bedienders huilebalken niet tegen elkaar. Is iets ongaars in dat praatje maken, en misschien arme Iet gaat lijden...'

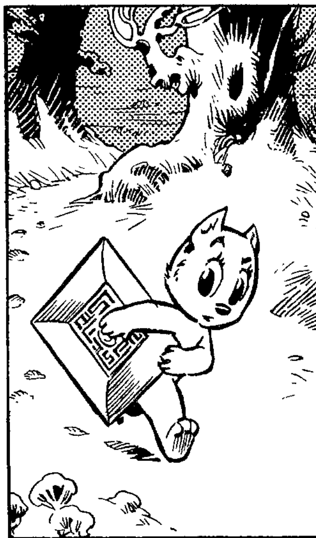
Nu, dat was waar. In de door licht omspoelde deuropening was een wilde beweging ontstaan; er klonken enige rauwe uitroepen en daarop zeilde de krachtfiguur de winterlucht weer in, naar de plek die hij zojuist verlaten had.

Iet kwam zwaar in de sneeuw terecht en sulde met een klap tegen de heer Karnagel aan. Enkele ogenblikken zaten beiden versuft in de witte wade, doch al spoedig namen ze peinzend een zittende houding aan.
'Foe,' prevelde de eerste moeilijk.
'J-jaja,' gaf de tweede toe. 'Is zeer waar. Maar wat is gebeurd?'
Die vraag hield ook de bewoners van slot Bommelstein bezig. Terwijl Tom Poes haastig de deur sloot, zat heer Ollie uitgeput tegen een traptrede en Joost zocht hijgend steun tegen de gangmuur.
'Wat isser gebeurd, met uw welnemen?' stamelde hij.
'D-de in-indringers!' verklaarde zijn werkgever. 'We hebben ze de deur gewezen. M-maar dat heeft het uiterste van mijn krachten gevergd – ik ben geheel uitgeput, als je begrijpt, wat ik bedoel.'
Hij stond voorzichtig op en wierp een glazige blik om zich heen. Het was duidelijk, dat hij nog steeds aan een vreemde gemoedsbeweging ten prooi was en dat het hem moeilijk viel om zijn gedachten te ordenen.
'Er is iets raars aan de gang,' sprak hij. 'De kracht van een heer is iets vreselijks, maar die van een knecht ook... Alles is zo vreemd om mij heen... Zou dat van het schilderij komen? Ik voel mij schuldig. Maar waarom eigenlijk? Tom Poes! Waar ben je? Breng mij naar mijn studeervertrek, jonge vriend! Ik wil rustig nadenken...'

Iet en Karnagel hadden zich teruggetrokken tussen enkele bomen om daar bij een vuurtje hun gedachten te verzamelen.

'Ta kwo,' gromde Iet.

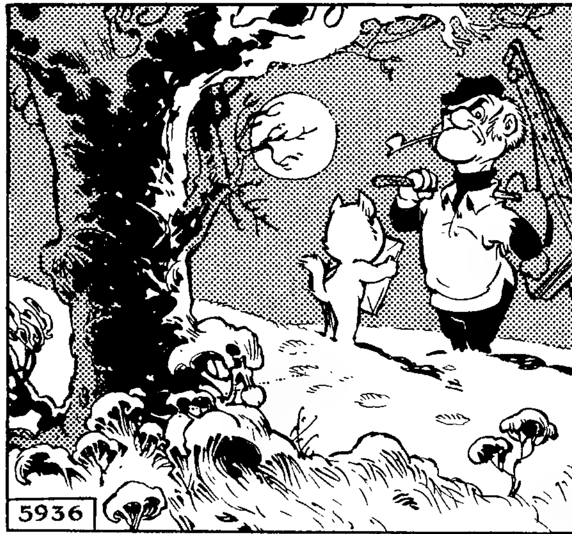
'Ja, is vreemd,' gaf Karnagel toe. 'Maar toch moeten we de schilderplaat hebben. Grote Iet moet zijn verheven krachten verzamelen en nog een keertje proberen. Niet vechten tegen kleine vuistjes van roepende vreemdelingen, maar listig binnensluipen en stil weghalen. Zonder de plattegrond kunnen we de Oog van Boor niet vinden. Nu plannetje bedenken om binnen te raken.'

Terwijl hij zo sprak had hij niet in de gaten, dat het schilderij achter hem passeerde. Tom Poes had het van de muur gehaald toen heer Ollie bij het vuur uitrustte, en nu liep hij er vlug mee naar huis om het op zijn gemak te gaan bestuderen.

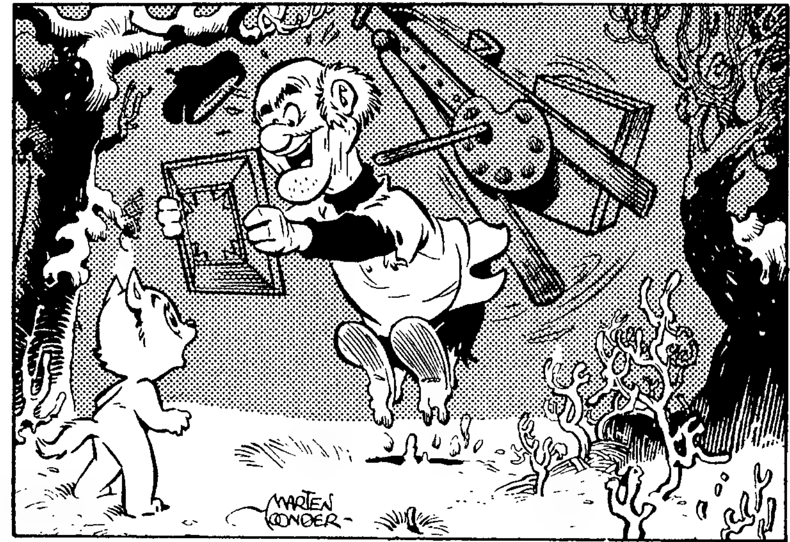
'Dit is de bron van al die ellende,' zei hij tot zichzelf. 'Er is iets raars mee aan de hand. Maar wat? Wat willen die vreemdelingen er mee?'

Zo denkende liep hij vlug, doch onhoorbaar achter het vuurtje langs en zocht de weg op, die over de heuvels leidde. Het sneeuwen had gelukkig opgehouden en de maan scheen kil over de witte natuur, zodat het zicht helder was. Daardoor zag hij reeds van verre, dat er een wandelaar naderde. Het was een gedaante, die een vreemde bagage op zijn schouder met zich voerde en die zich met knerpende tred door de sneeuwlaag bewoog.

'Dat is Terpen Tijn!' mompelde Tom Poes. 'Wat een tref!'

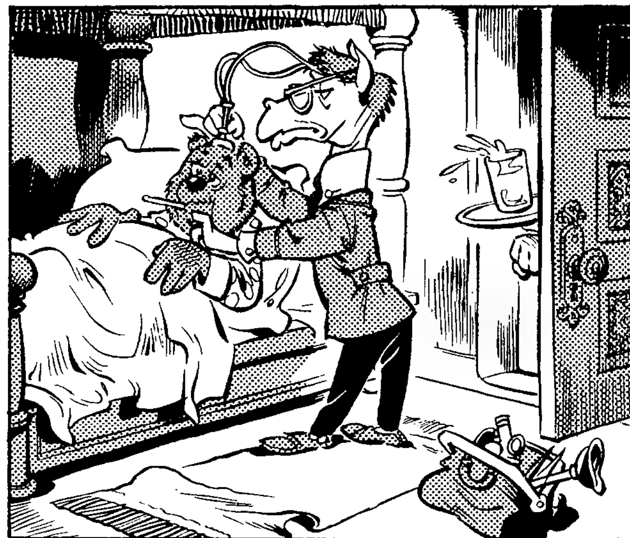

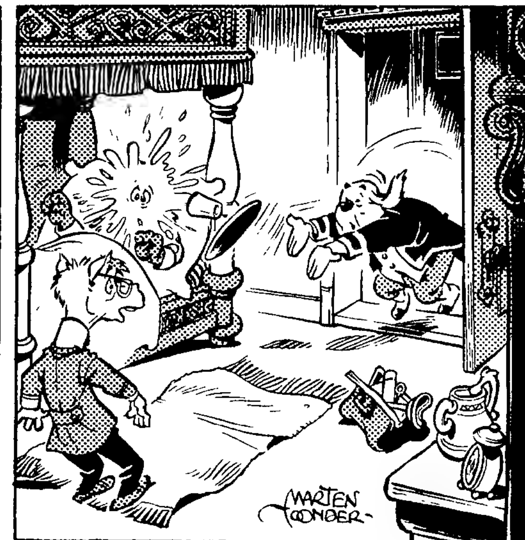

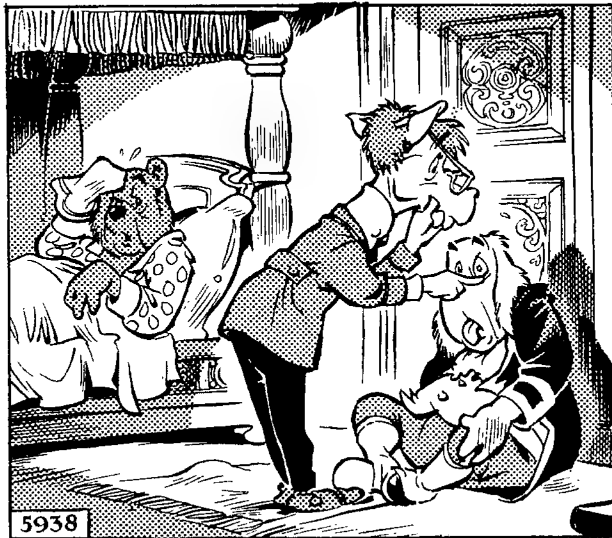
Hij had gelijk; het was de schilder Terpen Tijn; een bekend kunstenaar die zich op ongeregelde wijze door de wereld bewoog en die ook overigens alles wat orde en regelmaat was, schuwde.
‘Wat toevallig, dat ik je ontmoet!’ riep Tom Poes uit. ‘Jij bent de enige, die mij kan helpen. Kan je me ook zeggen wat dit voor een schilderij is? Wat is er mee aan de hand?’
Hij hief heer Bommel’s erfstuk omhoog, en de artist haalde gemelijk de schouders op.
‘Welja,’ sprak hij, ‘laat me je kleursel maar eens kijken. Maar geen grofstoffelijke eh... dinges, makker! Dat stoort mijn trillingen, ik waarschuw je!’ Hij hief het stukje voor zijn neus en beschouwde het door zijn oogharen. Doch toen uitte hij een verraste uitroep en zette grote ogen op.
‘Dat heb ik gemaakt!’ riep hij met een doorgebitterde stem. ‘Dat is mijn opus zevenentwintig! Waar heb je dat vandaan? Zwaar geladen, makker! De vibratie gonst van het doek af zodat het vleeslichaam van het geraamte fileert, als je niet oppast! Het Oog van Boor, als ik me goed herinner. Dat heb ik op het linnen gezet toen de wereld nog jong was. Nu zou ik het anders doen, maar toch... Dat was een tijd van hatsikidee. Waar haal je dit onsterfelijke stuk vandaan?’
‘Van heer Bommel,’ zei Tom Poes onthutst. ‘Kan het veel kwaad?’

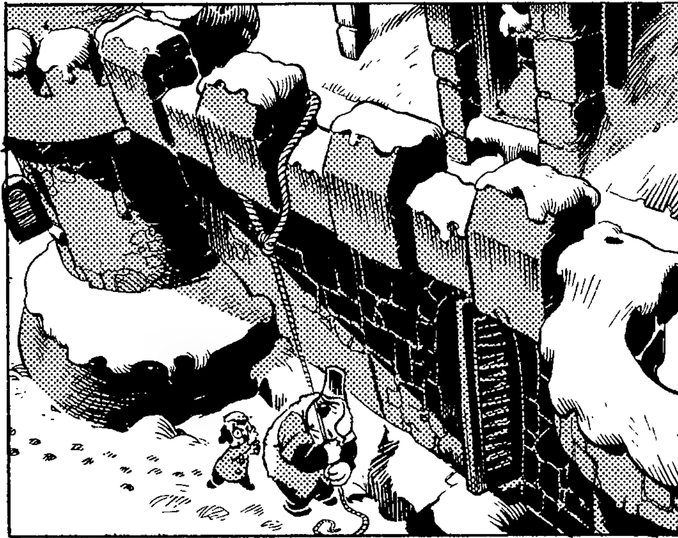

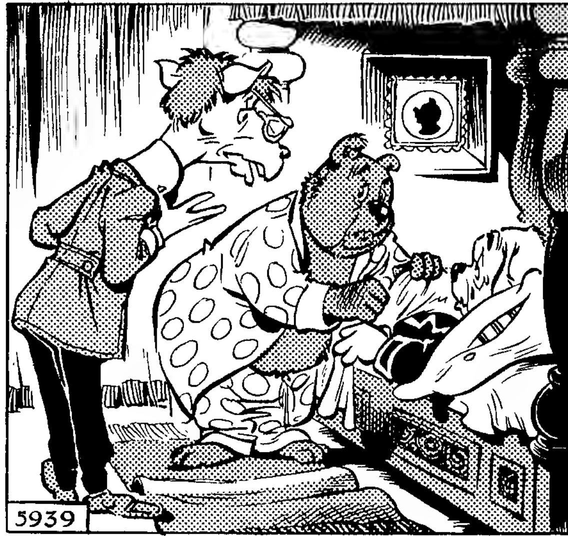

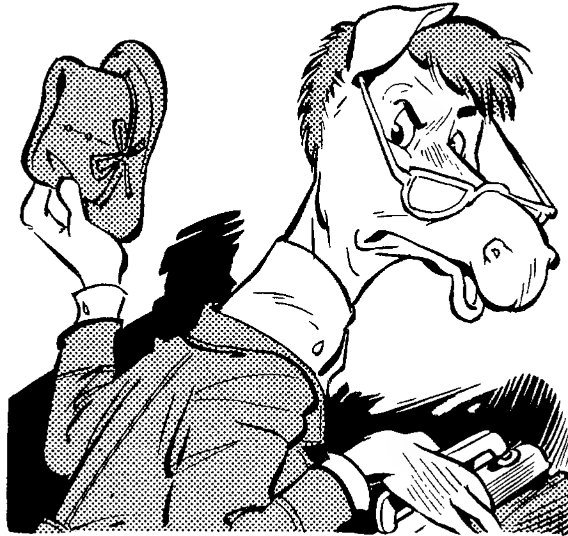
'Een meesterwerk kan altijd kwaad,' zei Terpen Tijn terwijl Tom Poes met hem opliep en zodoende de weg naar Bommelstein weer insloeg. 'Een goed stukje slaat door de grofstoffelijke vleesmassa, makker! Het is een trilling van het ego. Een boodschap, zeggen de jongeren. Aan m'n zolen met die boodschap; het is de vibratie van het Oog van Boor, die ik op het linnen heb gegooid. En als het van die Bommel is, mag hij wel oppassen! Zijn zenuwknopen zijn zo vervet dat zijn graat wel eens kon beschadigen!'
Wat de kunstenaar met deze woorden bedoelde, weet ik niet; maar inderdaad voelde heer Ollie zich lang niet goed.
Hij had zich voorzichtig te bed begeven en door Joost een geneesheer laten ontbieden. Deze onderzocht hem grondig en schudde toen bekommerd het hoofd.
'Uw reserves zijn uitgeput,' sprak hij. 'Oververmoeid, zou ik zeggen. Een geval van overspannen geweten. Bent u ergens te ver gegaan?'
'Ja,' mompelde heer Bommel langs zijn thermometer. 'Ik heb te veel van mijn tele klachten gevelgd. Maal dat komt omdat Joost ovelal alleen voolstaat. Nu is hij weel bezig met hete melk...'
Op dat moment werd de deur van het slaapvertrek voorzichtig geopend en trad de trouwe bediende binnen met een wiebelend blad. Het was duidelijk, dat ook hij zich niet helemaal goed voelde, want een van zijn slepende voeten bleef achter het houtwerk haken, zodat hij dreunend ter aarde stortte.

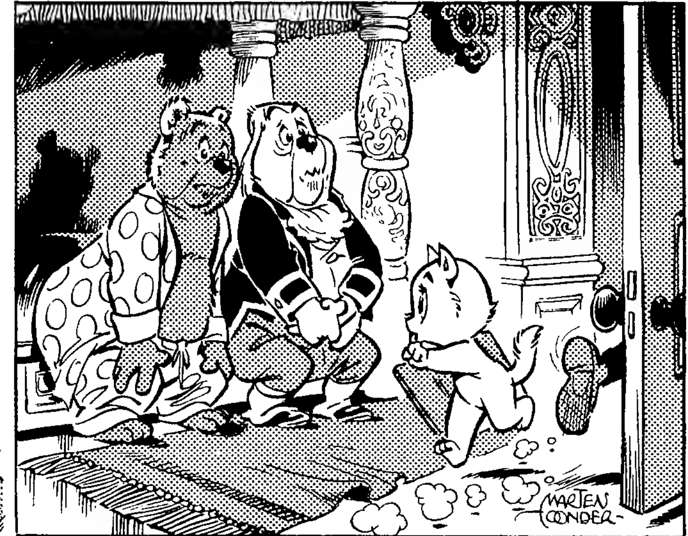

De dokter trad op de gevallen knecht toe en onderwierp ook hem aan een vluchtig onderzoek.
‘Eigenaardig!’ sprak hij. ‘Hier tref ik dezelfde kwaal aan! Wat is hier in huis aan de hand?’
‘Hoe vreselijk!’ riep heer Ollie uit, terwijl hij de melk van het gelaat wiste. ‘Ik vraag te veel van hem, dat is het! Ik heb er in toegestemd, dat hij mij hielp een inbreker de deur te wijzen. Natuurlijk had ik dat alleen moeten doen; eenzaam, zoals een heer betaamt. Het is tenslotte mijn kunst, die verdedigd moet worden. Zegt u nu zelf, als u begrijpt wat ik bedoel!’
De geneesheer begreep het niet helemaal; maar wanneer hij zich buiten had bevonden zou hij er meer van hebben gesnapt. Daar, aan de achterzijde van slot Bommelstein waren Iet en Karnagel stilletjes bezig zich toegang te verschaffen. De eerste had de lus van een stevig koord om een trans van het oude gebouw geworpen en trok daar nu krachtig aan.
‘Sjeng,’ gromde hij tevreden.
‘Ja, ja mooi!’ riep de ander uit. ‘Nu snel de koord gevat en omhooggeklommen. Boven staat een raam op kiertje voor frisse lucht. Daar stilletjes binnen gegaan en plattegrond gepakt!’
Iet knikte en even later bewogen de beide vreemdelingen zich langs de muur omhoog, onhoorbaar als schaduwen...

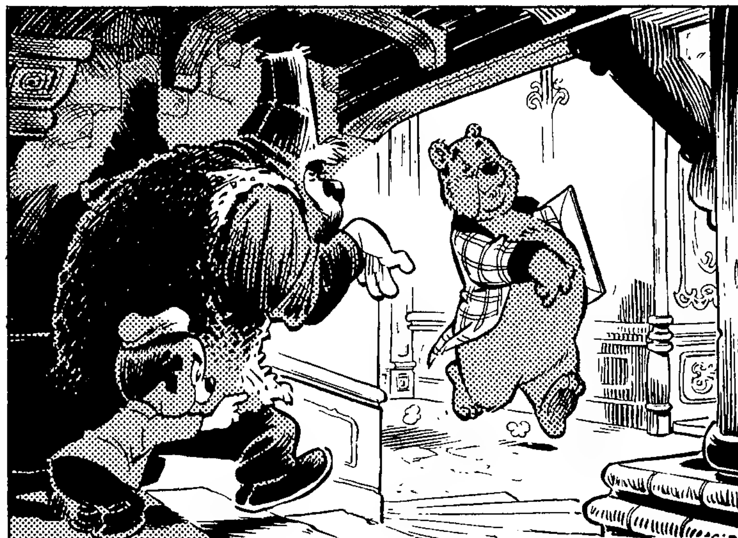
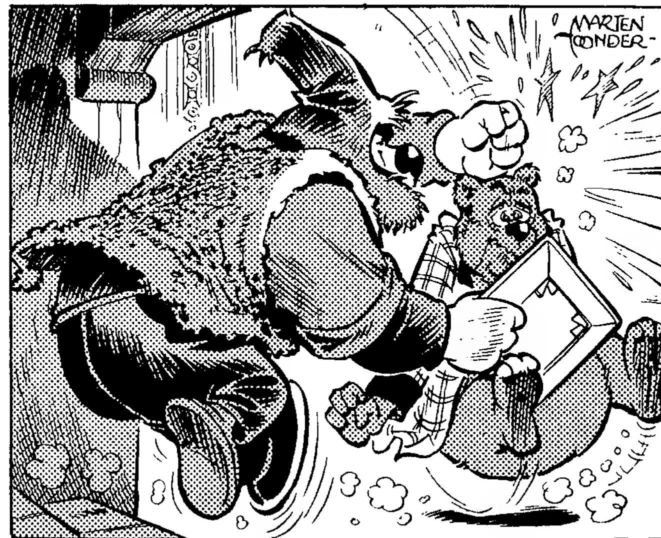

Heer Bommel vergat zijn eigen kwalen en sprong zijn bed uit om hulp te bieden aan de gevallen knecht. Hierboven kan men zien, hoe hij Joost zorgzaam toedekte in zijn legerstede.
'Ach,' sprak hij vol berouw, 'wat heb ik deze trouwe bediende toch veel te kort gedaan! Alleen al die maaltijden...'
'Zeg dat toch niet!' riep Joost schreiend uit. 'Als u van huis was, liep ik de kantjes er af, met uw welnemen.'
Het zal trouwe lezertjes opvallen, dat er een grote verandering over beiden gekomen was; hun gewetens spraken. Maar de geneesheer begreep er niet veel van.
'De heren zoeken het zelf maar verder uit,' zei hij terwijl hij zijn spullen bij elkander pakte. 'Hier staat de wetenschap machteloos. Goede avond!'

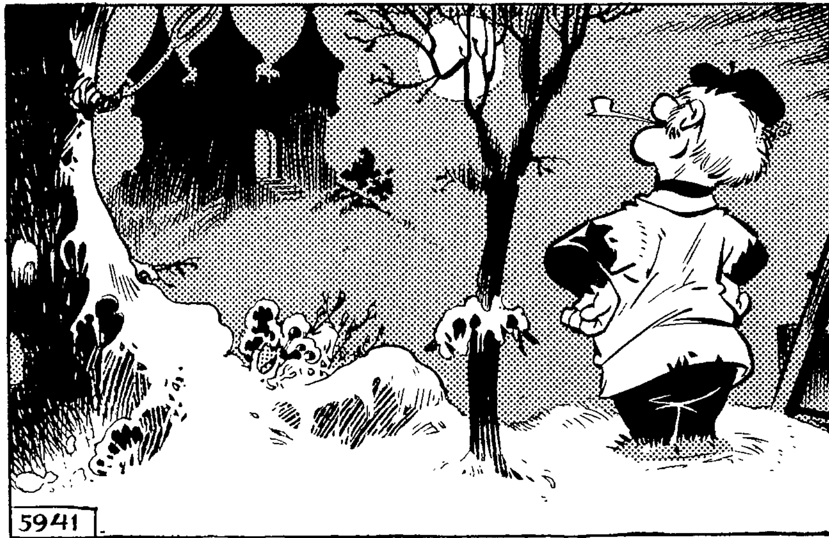
Hij verliet het vertrek, en juist op dat moment kwam Tom Poes met het schilderij naar binnen.
'Dit is geen plaatje om aan de muur te hangen!' riep die uit. 'Dat zegt Terpen Tijn, die ik toevallig tegenkwam. En die kan het weten want hij heeft het zelf geschilderd!'
Joost maakte zich los uit de dekens en ging op de rand van het bed zitten.
'Dat oog...' prevelde hij, 'daar krijg ik rillingen van, als u mij toestaat!'
En heer Ollie mompelde: 'W-wat is het dan, als het geen plaatwerk is?'
'Het is kunst,' legde Tom Poes uit. 'En kunst moet een mededeling bevatten. Daarom kunt u het beter verkopen, want deze mededeling is te fijn trillend. Dat zegt Terpen Tijn.'

Ook heer Bommel had gemerkt, dat het kijken naar het schilderij zijn denken verwarde. Daarom richtte hij zijn blikken een andere kant op, terwijl hij opstond en zich aankleedde.
'Dat stukje bevat dus een mededeling,' sprak hij. 'Mooi. Maar dan wil ik wel eens weten welke mededeling dat is. Daar heb ik, als eigenaar recht op! En omdat ik me al heel wat beter voel dan daarnet, neem ik het mee naar mijn studeerkamer.'
Hij nam het schilderij onder de arm, zodat hij het niet hoefde te zien, en liep de gang in. De nevels, die over zijn geest gehangen hadden begonnen op te trekken, zodat zijn gedachten helderder werden en hij langzamerhand weer de oude werd.

'Wat een onzin,' sprak hij tot zichzelf. 'Fijne trillingen en mededelingen! Bah! Dit is gewoon maar een kostbaar kunstwerk, dat men mij misgunt! Ik zal het in mijn kluis bergen, zodat niemand het kan stelen. Als een soort geldbelegging...'
Op dat moment werd zijn aandacht getrokken door een licht geritsel uit een donkere zijgang, die naar de zolder leidde. Hij hield de pas in, maar voordat hij wist wat er gebeurde sprong er uit de duisternis een donkere figuur te voorschijn die hem met een krachtige vuistslag vloerde. Het was de heer Iet, die door het kierende dakraam naar binnen geklommen was om het schilderstuk te roven.

Buiten lag de wereld wit en stil onder de kille wintermaan. In dit bleke licht stond de schilder Terpen Tijn vol aandacht naar het slot Bommelstein te kijken, dat zich op enige afstand als een zwarte massa boven de sneeuw verhief en dat een vriendelijk schijnsel uitstraalde.

'Een goed plaatje,' prevelde de kunstenaar. 'Daar steekt een grofstoffelijk bouwsel als een puist uit de lijkwade die de materie bedekt. Niet gek. En kijk eens aan. Daar barsten een paar vleeslichamen uit de eh... dinges!'

Hij bedoelde de heren Iet en Karnagel, die zich van het schilderij hadden meester gemaakt en die nu snel een goed heenkomen zochten.

Hijgend holden ze door de knerpende sneeuw de heuvel af en ze hadden bijna de top van de tegenoverliggende helling bereikt toen ze de artist bemerkten.

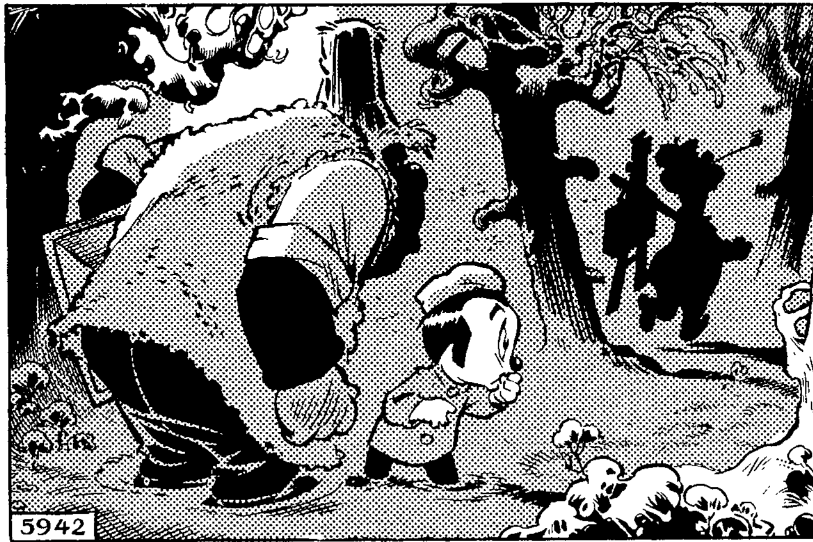
'Pee peh!' riep de eerste uit, en de tweede beaamde dat verblekend.

'Is waar,' sprak hij. 'Een toezichter! Vlug een klap op hoofd gegeven en voortgehold. Geen tijd verloren!'

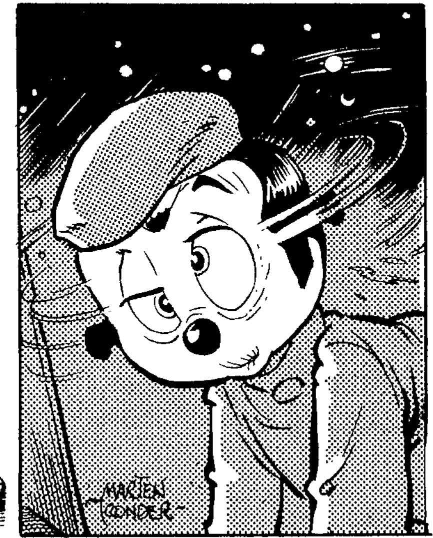
'Wacht even, makkers,' zei de kunstenaar, een rookwolk uitblazend. 'Jullie hebben daar Opus 27. Een gevaarlijk stukje! Wel, die Bommel heeft het gauw van de hand gedaan! Ik wist niet, dat hij zoveel begrip had voor de kunst.'

'Is van ons!' riep Karnagel driftig. 'Is ons doolhofplaatje!'

'Mij goed,' hernam Terpen Tijn. 'Maar ik moet je waarschuwen. Hang het niet aan je wand en kijk er niet naar, makkers! Die mededeling is niks voor schuimers van jullie slag!'

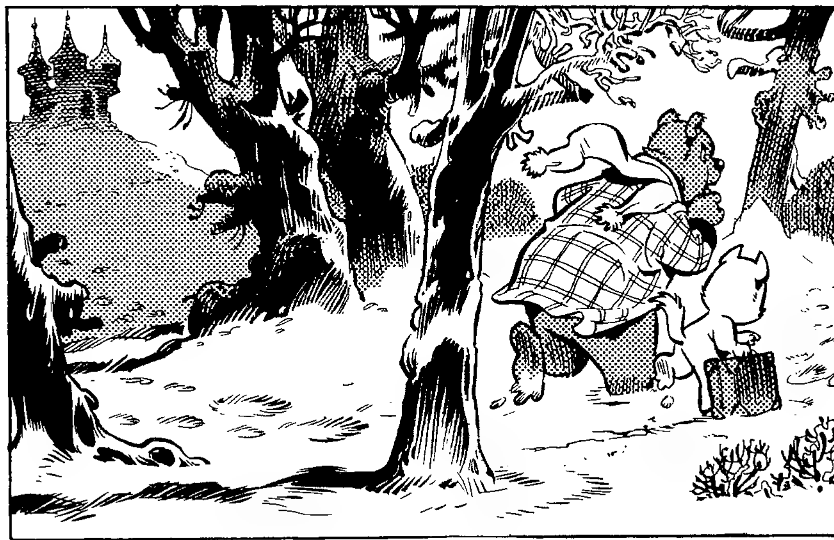

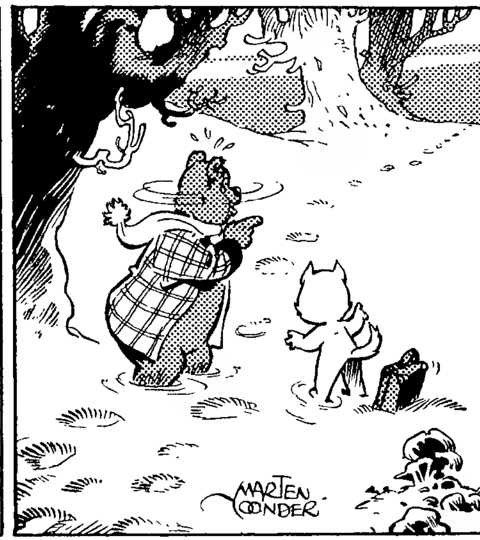

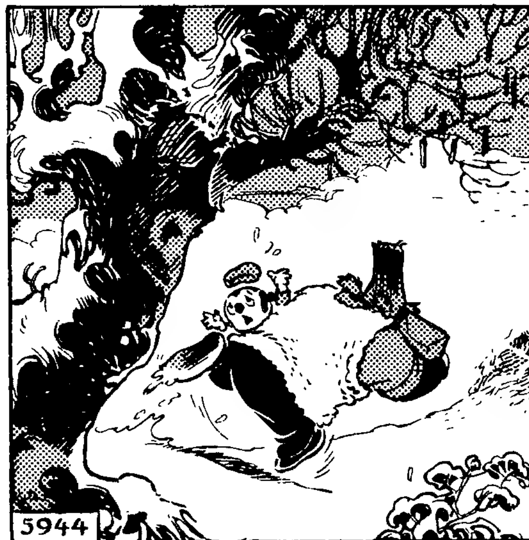
‘Kah teh?’ vroeg Iet verward.
‘Nogal wiedes,’ legde de schilder uit. ‘Het is een meesterwerk en het zou jullie denkerwten tot grijze pudding kunnen klutsen! Kunst is gevaarlijk voor grove stof.’
Met die woorden tilde hij zijn bagage over de schouder en verdween in de nacht, de beide dieven verbaasd achterlatend.
‘Wat bedoelt die man?’ vroeg Karnagel zich af. ‘Zou hij het geheim van deze plattegrond kennen? Laat mij de plaatje zien, grote Iet. Even gekeken of hij de goede is en dan weer voortgegaan.’
Zijn metgezel plaatste het schilderwerk op de besneeuwde grond en Karnagel knielde er aandachtig voor neer.
‘Ach kom,’ mompelde hij. ‘Niet gevreesd. Is onmogelijk, dat iemand weet, dat dit een plattegrond is van doolhof. Snel voortgegaan naar graftombe om Oog van Boor te halen...’
Hij zweeg en schudde het hoofd om een opkomende duizeling te onderdrukken.
‘Kah weeh?’ vroeg Iet, een weinig ongerust.
‘... Hoor te balen...’ hernam Karnagel met zware tong. ‘Goortgevaan... Boog van Oor... Pah... Doel me vuizelg... W-wattis aan handje?’

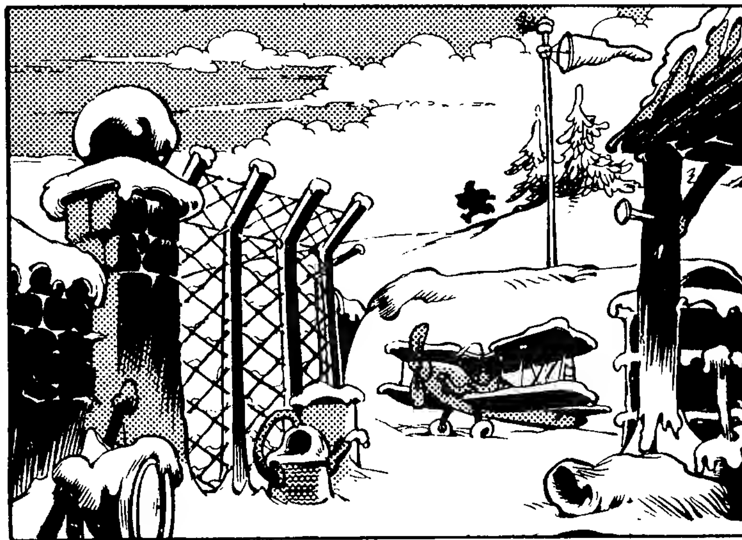

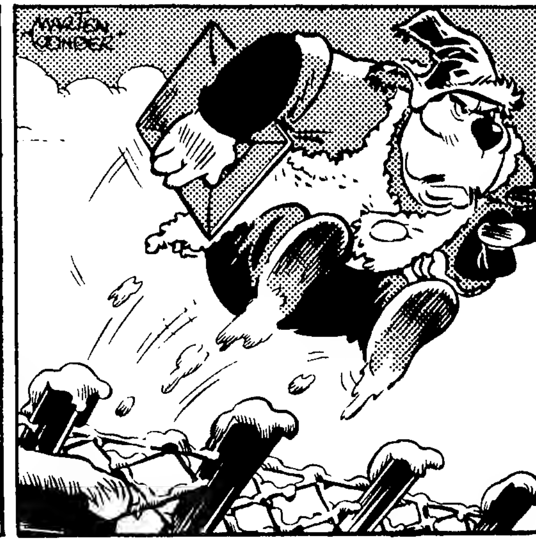

Toen heer Bommel zich hersteld had van de dreun op zijn hoofd was ook het knagen van zijn geweten verdwenen. Bij het krieken van de ochtend was hij al weer geheel de oude.
'Mijn besluit staat vast,' sprak hij terwijl hij een warme sjaal omknoopte. 'Ik ga achter mijn gestolen schilderij aan, want ik wil mijn kunst terug. Geen onzin verder. Geef het huis een goede beurt terwijl ik weg ben, Joost – en laat niet weer merken, dat je misbruik van mijn goedheid maakt door de kantjes er af te lopen!'
'Hm,' zei Tom Poes.
'En jij, jonge vriend, gaat natuurlijk mee,' hernam heer Ollie. 'Wie moet anders de bagage dragen? Komaan, volg me!'
Na deze woorden opende hij de deur en betrad de kille sneeuwlaag. Er lag een duidelijk voetspoor voor hem, zodat het niet moeilijk was om de gangen van Iet en Karnagel na te gaan. Geruime tijd liepen de beide spoorzoekende wandelaars zonder moeilijkheden voort; maar na het beklimmen van een heuvel stieten ze op een omgewoelde plek.
'Dat is vreemd!' zei Tom Poes, de koffer neerzettend.
'Vreemd?' herhaalde heer Bommel. 'Net als ik al dacht. Vreemd, dacht ik. Hm, eh... wat bedoel je eigenlijk?'
'Kijk,' legde Tom Poes uit, 'hier hebben ze stil gestaan. Maar daarna gaat alleen het voetspoor van de grote verder. Die kleine is er niet meer!'
'Nu je het zegt!' riep heer Ollie uit. 'Net wat ik wilde zeggen! Het spoor van die kleine is er niet meer! Hoe kan dat? Hij kan toch niet vliegen?'
'Dat kan hij niet,' gaf Tom Poes toe. 'Maar toch lijkt het er op. Of anders is de grote de kleine gaan dragen.'

Tom Poes had gelijk. Iet had niet lang gedraald, toen zijn vriend Karnagel last van het schilderij kreeg. Hij had het ventje onder een arm genomen en met het kunstwerk onder de andere arm had hij er opnieuw de pas ingezet. De morgenstond trof hem voortdravend aan, in de richting van de Poelbol.

Deze Poelbol was een vliegveld dat in vroegere jaren een druk luchtverkeer gekend had, doch dat na de uitvinding van de stroomlijn afgedankt was. Er waren nu slechts nog resten te vinden; vervallen onderdelen, enkele bierflessen en een paar jachtvliegtuigen van verzamelaars.

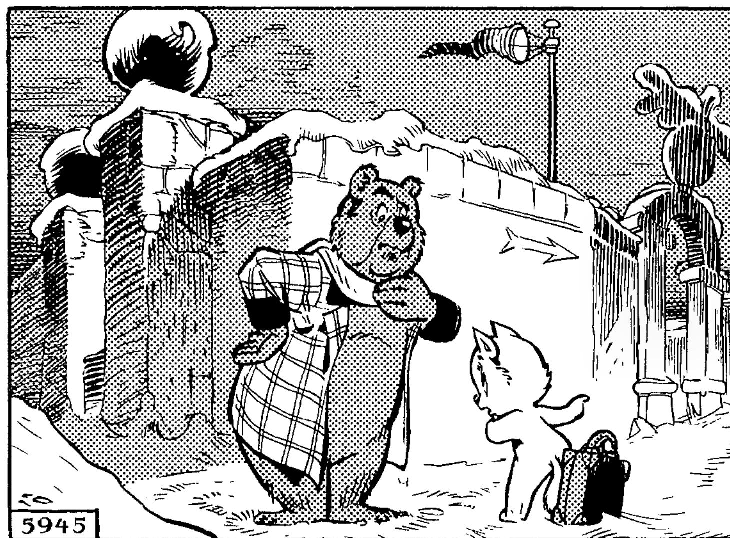
Iet bereikte dit terrein enigszins hijgend; hij hield de pas in en keek zoekend rond om een ingang te vinden.

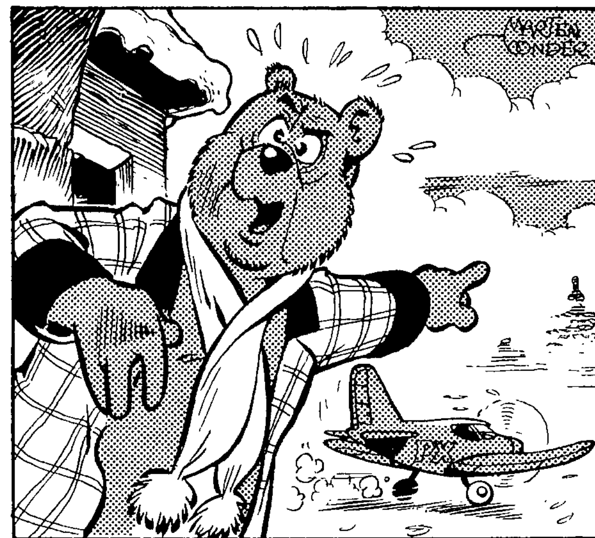
'Niet verder gegaan!' riep Karnagel jammerend onder zijn linkerelleboog. 'Is verkeerd wat wij doen! Zijn op verkeerde weg! Schilderijplaat is niet van ons en Oog van Boor is niet van ons. Iet en Karnagel doen het verkeerde en volgen duister pad!'

'E peh' vroeg Iet, die nog niet begreep, dat zijn maat last van zijn geweten had.

'Gestopt en neergezet!' drong deze schreiend aan. 'Plannetje met doolhof is slecht; zeer slecht. Teruggegaan en plaat teruggegeven en goed leven geleden. Heilige bedelaars langs kant van weg!'

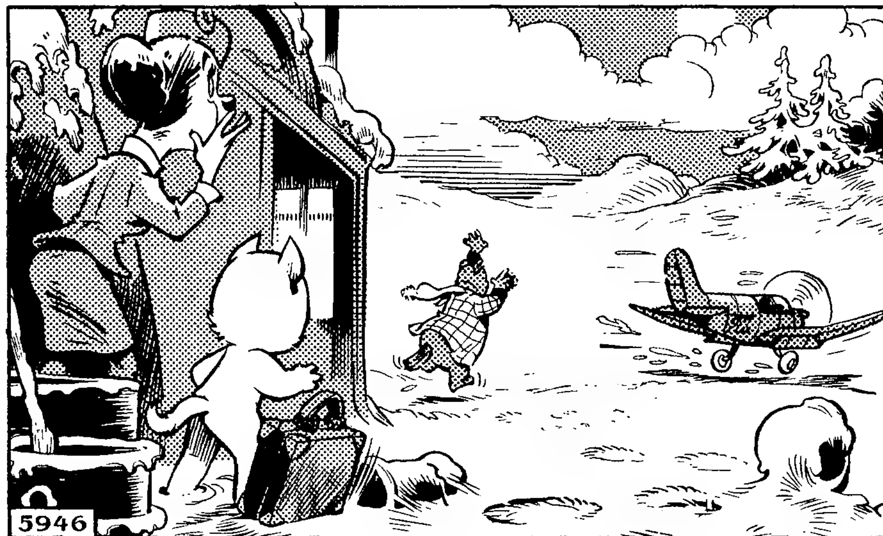
Dit voorstel trok Iet niet aan. Hij gromde iets onverstaanbaars, nam een korte aanloop en sprong over het hek, dat vroeger toegang tot de luchthaven gegeven had.

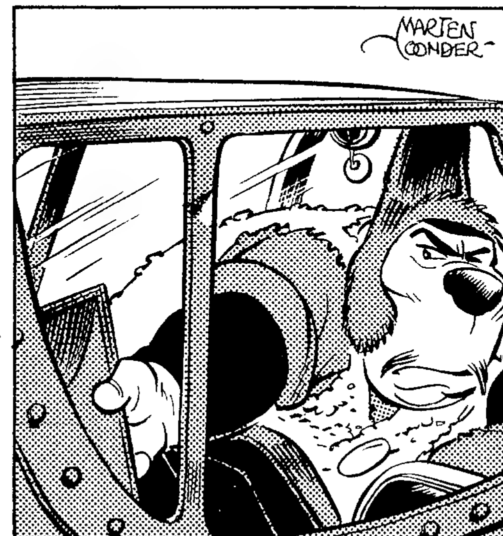

Heer Bommel en Tom Poes volgden de voetsporen, totdat ze bij een muur kwamen. Er was daar reeds enig verkeer gepasseerd, dat de afdrukken had uitgewist, zodat de achtervolgers teleurgesteld de pas inhielden.
'Wat nu?' vroeg heer Ollie. 'Waar zijn we eigenlijk?'
'Dit is de ingang van een oud vliegveld,' legde Tom Poes uit. 'De Poelbol, geloof ik. Het is gemakkelijk genoeg; we hoeven niet langer te zoeken. Hier moeten we zijn.'
'Waarom moeten we hier zijn?' hield heer Bommel aan.
Tom Poes gaf geen antwoord, doch liep vlug naar de ingang van het vliegveldje waar hij Fuutje Mops trof, die belast was met de verzorging van de oude voorraden.
'Hier vertrekken geen vliegtuigen meer,' verklaarde zij desgevraagd. 'Er staan maar drie, voor reparatie. En dat zijn zulke oude wrakken, hè? Ik geloof echt niet, dat die nog omhoog kunnen.'

Dat was een tegenvaller, maar gelukkig verscheen nu ook heer Ollie om de hoek van de poort. Het antwoord op zijn vraag was hem plotseling ingevallen en zijn tred was doelbewust.
'Ik zou daar niet te zeker van zijn, mejuffrouw,' sprak hij. 'We zijn een paar misdadigers op het spoor, en de kans is groot, dat die zich meester zullen maken van een vliegmachine. Dat ligt voor de hand, nietwaar?'
Het meisje wilde een tegenwerping maken, doch nu drong het onregelmatige knallen van een motor tot hen door. Heer Bommel sprong naar voren en een korte blik was voor de ervaren speurder voldoende.
'Daar!' riep hij uit. 'Net wat ik dacht, als u begrijpt, wat ik bedoel!'

Een oud vliegtuigje kwam van achter de vervallen hangars te voorschijn rijden en zette koers naar de besneeuwde startbaan.

‘Daar gaan ze!’ riep heer Bommel. ‘De dieven van mijn kunst!’

‘Ze zullen niet ver komen,’ zei Fuutje bezorgd. ‘Dat toestelletje is zo oud. Het is alleen maar een museumstuk, hè? Wat moet ik nu doen?’

‘Houd ze tegen!’ riep heer Ollie, achter het kistje aandravend. ‘Die schurken staan voor niets! Ze zijn volkomen gewetenloos!’

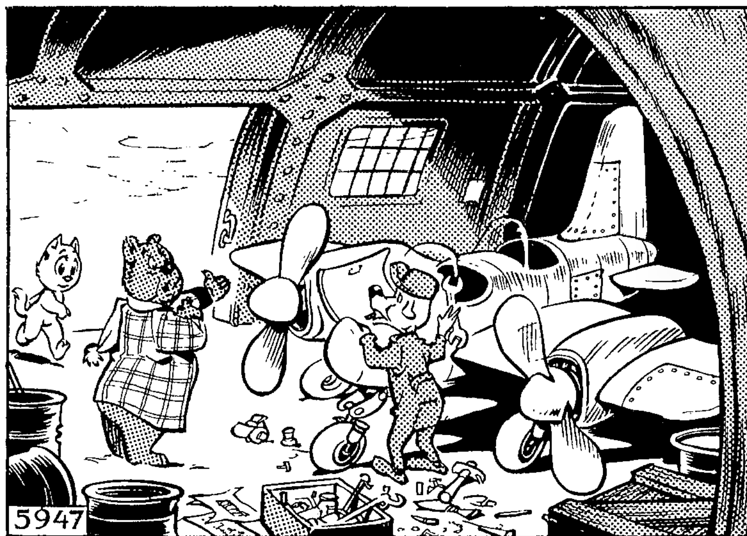
Dat was echter niet waar, de heer Karnagel had juist erg veel last van zijn geweten.

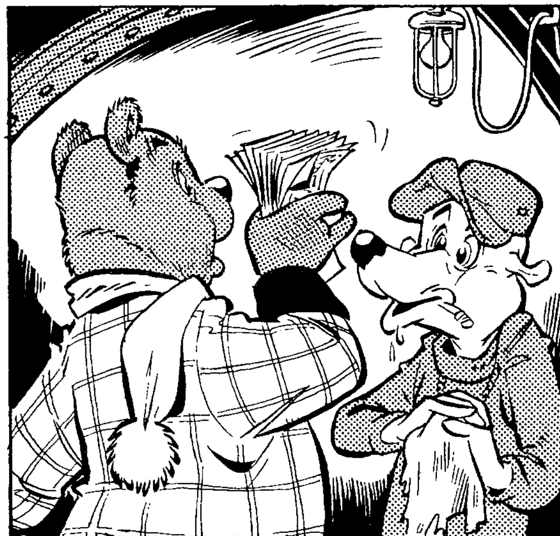
‘Stop!’ jammerde hij. ‘De machine stilgezet en teruggegaan om de plaat terug te brengen. Het is heel slecht wat wij gaan doen! Zal hééł slecht aflopen! Kracht van het donkere is aan het opkomen!’

‘T’oen?’ mompelde Iet verbaasd. Hij kreeg echter geen antwoord op deze verstandige vraag. Zijn medeplichtige sloeg schreiend met de vuistjes op het fiberglas en maakte ook overigens zo’n lawaai, dat de piloot er ernstig hinder van ondervond bij het opstijgen. Hij wachtte even, totdat het toestelletje zich op voldoende hoogte bevond. Toen wendde hij zich om en greep het schilderij, dat achter hen op een zitplaats stond.

‘Ming I,’ gromde hij.

Door deze opmerking zal het de meer ontwikkelde lezertjes duidelijk zijn, dat hij begreep wat er aan de hand was. En ook, dat hij een einde aan de vreemde uitwerking van het schilderij wilde maken.

Heer Bommel had met lede ogen het vertrek van het oude vliegtuigje gadegeslagen. Toen wierp hij een doordringende blik om zich heen en wendde zijn schreden naar een hangar waaruit hamergeklop en metaalgerinkel klonken.

'Net wat ik dacht,' sprak hij bij het binnentreden. 'Hier wordt gewerkt, dacht ik. Hier wordt een vliegtuig vliegklaar gemaakt, als u begrijpt wat ik bedoel!'

De monteur Holbout, die aan een bejaard toestelletje stond te sleutelen, liet verbaasd zijn gereedschap zakken.

'Nee, dat nou net niet,' zei hij. 'Het is meer een liefhebberij, voelt u wel? Kijken, wat je kunt doen met je vrije tijd en met wat spul uit de dump.'

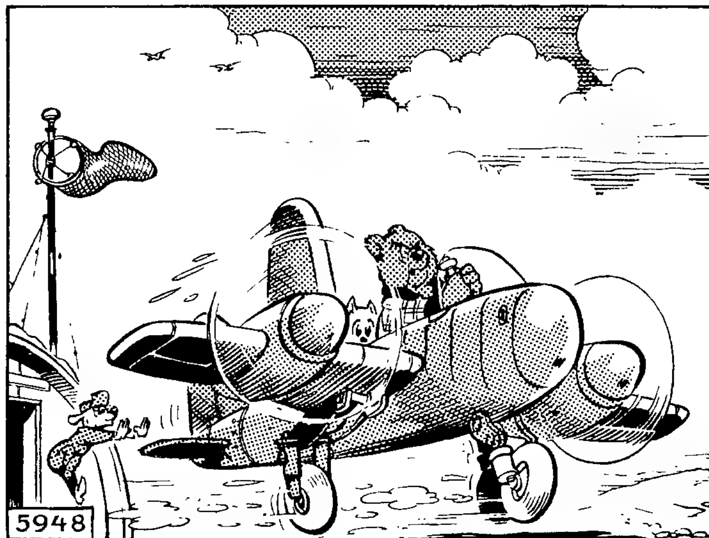
'Juist,' hernam heer Ollie, een bundel bankbiljetten trekkend. 'Kan ik deze machine kopen voor een kunstzinnig doel? Geld speelt geen rol. Ik moet voort!'

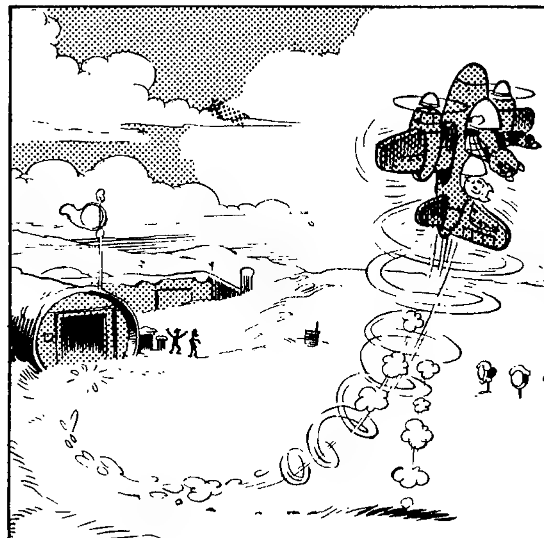
'Hum,' prevelde de monteur, een verwilderde blik op het geld werpend. 'Voor die centen wil ik wel van mijn liefhebberij afzien, geloof ik. Maar het toestel is echt niet helemaal betrouwbaar. Ik vlieg het niet, wil ik maar zeggen.'

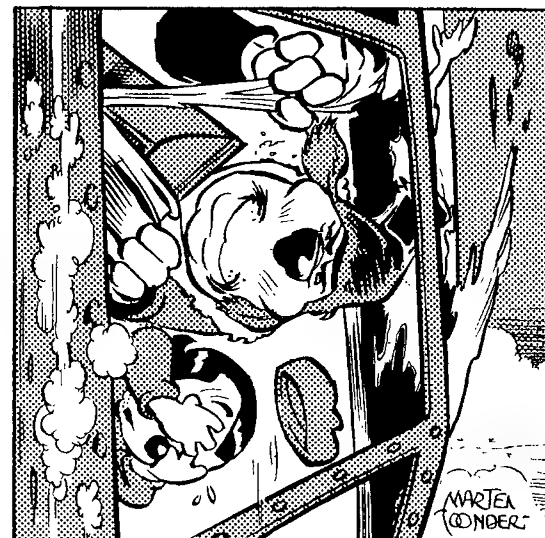
'Dat hoeft ook niet,' riep heer Bommel uit. 'Dat doe ik persoonlijk! Het is niet de eerste keer, dat ik dit bij de hand heb gehad, wat jij jonge vriend? Komaan, stap in!'

'Hm,' zei Tom Poes. Hij schudde het hoofd en hees zich berustend in het wrakke tuigje, dat reeds verontrustend wiebelde door het beklimmen van heer Ollie. De heer Holbout greep de staart en kruide de machine het veld op, onder het geven van aanwijzingen.

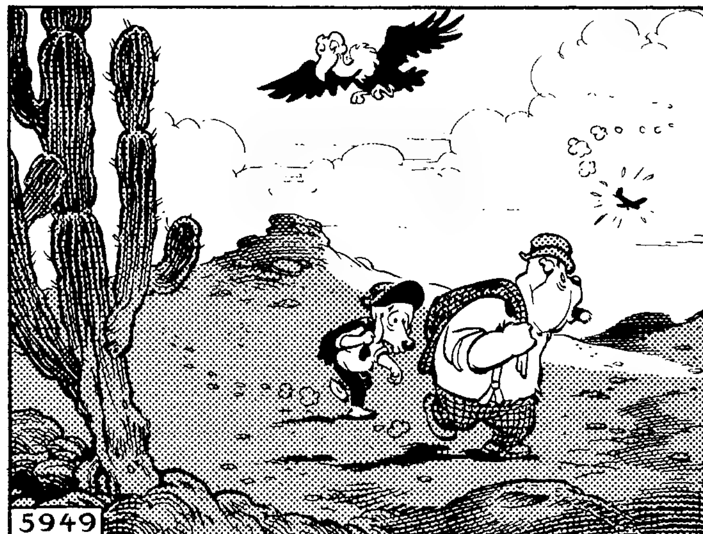
'Als het te erg wordt,' zo besloot hij, 'dan druk je maar op die knop daar. Er zitten tenminste schietstoelen in. Goeie reis!'

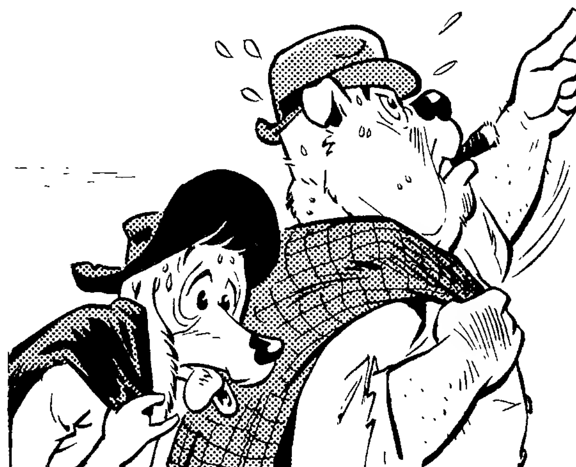

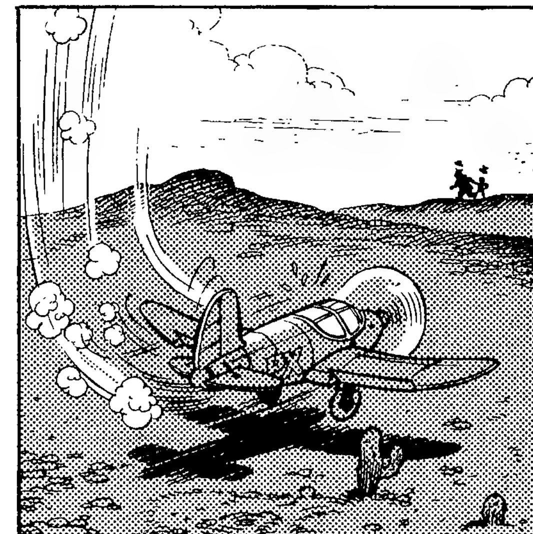

Het lukte heer Bommel, na veel gefriemel om de motoren op gang te krijgen en even daarna schoot het toestelletje met grote vaart de startbaan op.
'Even kijken,' mompelde de piloot tussen de tanden. 'Wat nu? Nu moeten we de lucht in, bedoel ik. Houd je vast, jonge vriend! Dit is de knuppel, als je me volgen kunt. Gewoon maar trekken, als ik het wel heb. Ik moet even de slag te pakken krijgen...'
Deze technische opmerkingen gingen verloren in het geraas van de oude machine en in het loeien van de kille wind die de inzittenden om de oren suisde. Tom Poes kon er dus niet veel van leren en daar ontbrak de tijd ook voor. Want voordat de bestuurder het in de gaten had werd het vliegtuig door een bobbel in de sneeuw omhooggeworpen en nu dwarrelde het als een blad in de storm loodrecht omhoog. Dit verontrustte de piloot echter slechts even.
'We moeten naar boboven,' prevelde hij. 'Nu, dat is gelukt. Wat wil ik nog meer? Alleen de kachel is uitgevallen, gegeloof ik... meer niet. Het kon erger zijn.'
Dat was waar, zoals de heren Iet en Karnagel merkten. Want in plaats van omhoog schoot hun toestel brullend naar beneden – en dat is veel naarder, wanneer men in een vliegtuig zit. Deze verkeerde koers vond zijn oorzaak in het feit dat Iet rustig bezig was het schilderij in een reep linnen te pakken, dat hij van de wand had gescheurd. Er was dus geen besturing, en Karnagel had het te druk met zijn geweten om in te grijpen.

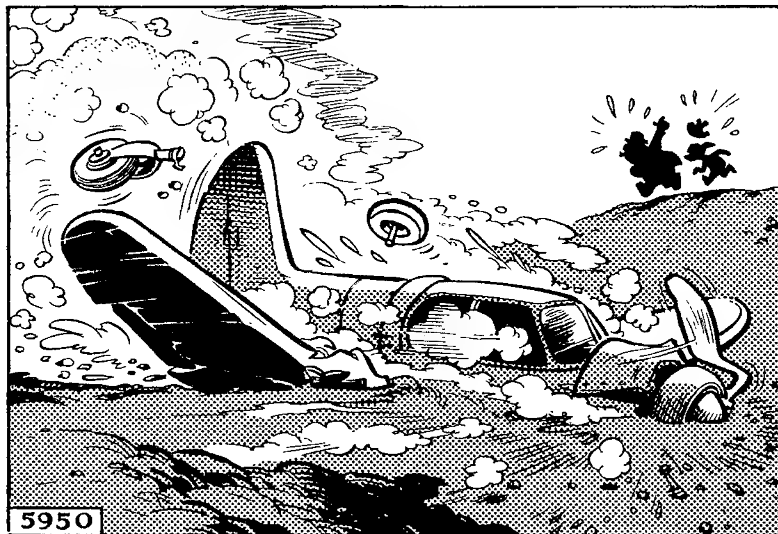

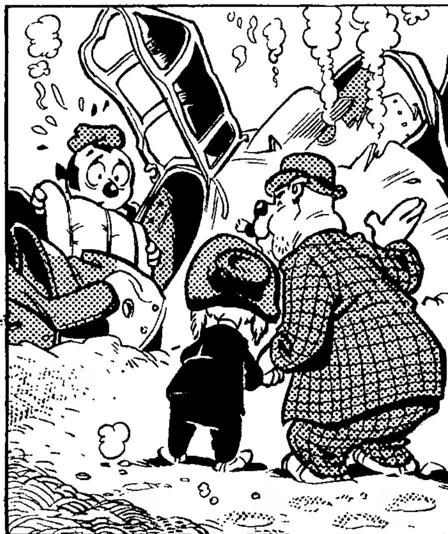
MARTEN TOONDER

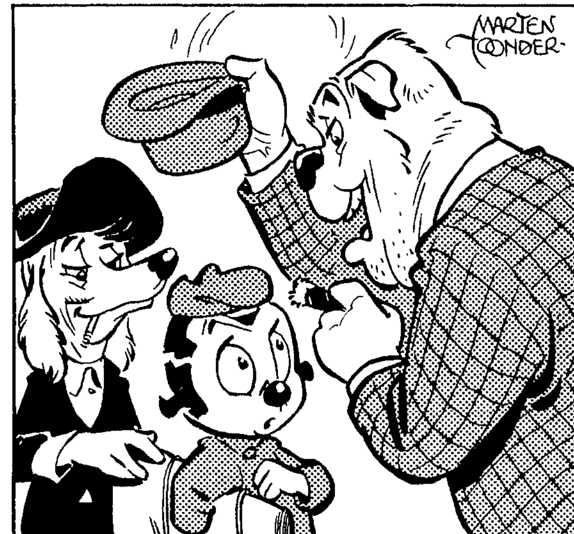

In het warme zuiden heerst een heel ander klimaat dan bij ons, dat is bekend. Daar liggen uitgestrekte woestijnen, die altijd door een warme zon worden bestraald, zodat sneeuw er geheel onbekend is. In zo'n gebied nu, trokken twee verhitte reizigers puffend door het mulle zand.
‘’k Heb dorst, baas,’ prevelde de ene, waarin trouwe lezertjes ongetwijfeld Hiep Hieper zullen herkennen. ‘En er vliegt zo'n zwarte vogel boven ons rond. Een gier. Dat betekent niet veel goeds...’
‘Je bent een sukkel, Hiep,’ gromde de ander langs zijn sigaar. ‘Let nu maar niet op die vink, maar kijk de andere kant eens op! Daar is een vliegtuig in moeilijkheden. En waar de een moeilijkheden heeft, zitten vaak de buitenkansjes voor de arme donders. Let op mijn woorden!’
‘Ach wat!’ klaagde Hieper. ‘Wat moeten wij nu met een kapotte vliegmachine? Er gaat niks boven eerlijk zaken doen. Hier sjouwen we nu, als arme sloebers die voor de wet op de loop zijn. Had ik maar beter opgepast...’
‘Kijk,’ hernam Super, die de koers van het toestel in de verte oplettend volgde, ‘ze redden het niet. Het gaat verkeerd, jongen. Die machine is van het jaar nul en de vent, die er in zit heeft er geen kijk op. Hij heeft te veel hoogte verloren, zie je wel? Dat wordt een lelijke landing!’
‘Vroeger,’ vervolgde de ander klagend, ‘vroeger was alles beter. Gewoon zaken doen en eerlijk handig zijn. Maar door jou ben ik afgezakt en afgezakt...’
Zijn woorden werden overstemd door het gebrul van de neerkomende vliegmachine, die vergeefs trachtte om met zijn ene motor weer omhoog te komen.

Het kistje raakte met zijn wielen het mulle zand, stuitte even omhoog en boorde toen zijn neus in de woestijn waarin het een diepe voor trok. Rondvliegende onderdelen en stofwolken onttrokken het akelige toneeltje een ogenblik aan het gezicht – en daarna was er slechts een verwrongen wrak waarneembaar.

'Vooruit, Hiep! Er op af!' riep Super. 'Voordat de zaak in de fik gaat, want dan is er niks meer te halen!'

Hieper vergat zijn zorgen en snelde achter zijn maat aan naar de resten van het beklagenswaardige toestel.

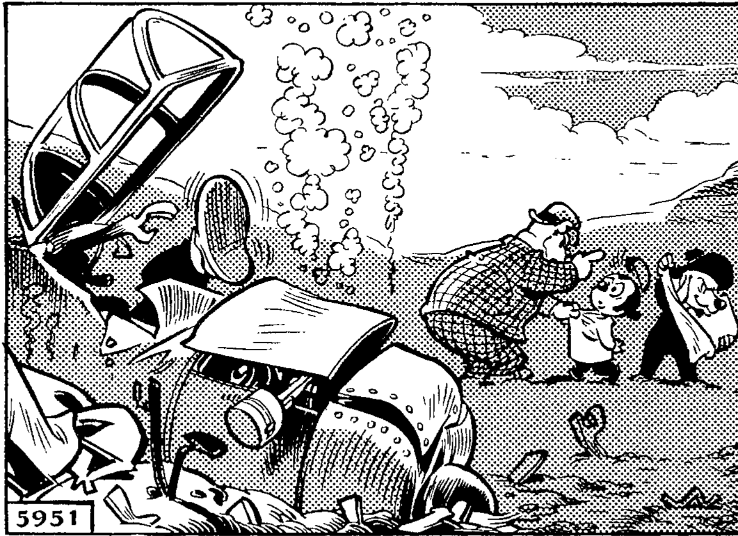
'Het brandt gelukkig niet, baas,' zei hij. 'En kijk, daar beweegt wat!'

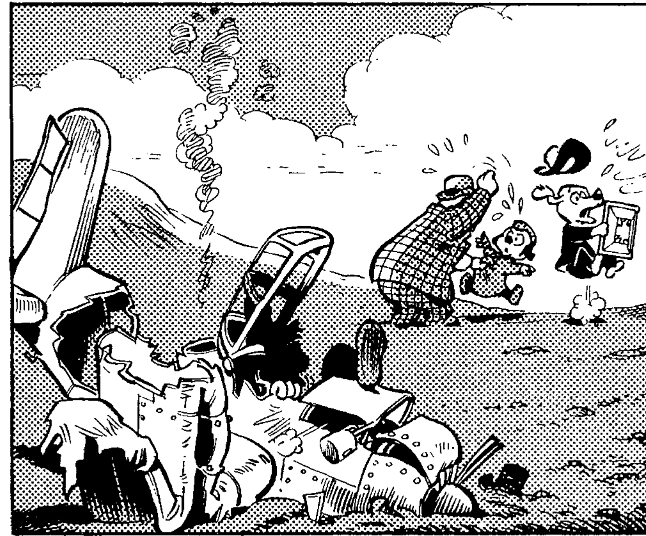
'Ja,' gaf de ander toe. 'Een opvarende! En kijk, jongen, hij heeft een pakketje bij zich. Iets waardevols wil ik wedden!'

Hij doelde op de heer Karnagel, die nu met rollende ogen boven het geteisterde metaal uitsteeg.

'Wel, dat is goed afgelopen!' riep Super met aangename stem. 'Mijn gelukwensen, meneer! Het had erger kunnen zijn. En u boft, dat we net bij de hand waren. Het is ons een genoegen om te helpen bij dit noodlottige ongeval. U hebt daar zeker iets van waarde?'

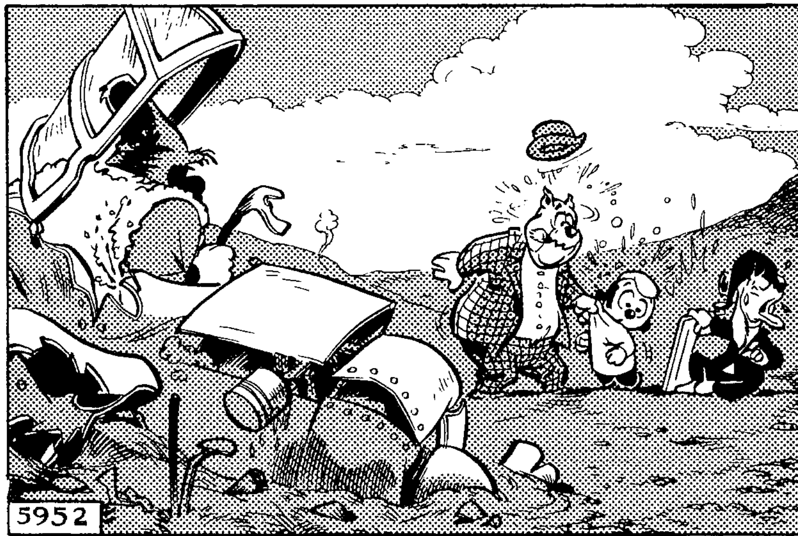
'We zullen het graag in bescherming nemen, hè baas?' vroeg Hieper die nu uitsloverig nadertrad. 'Geef dat pakje maar hier, heerschap. Dan is het in goede handen!'

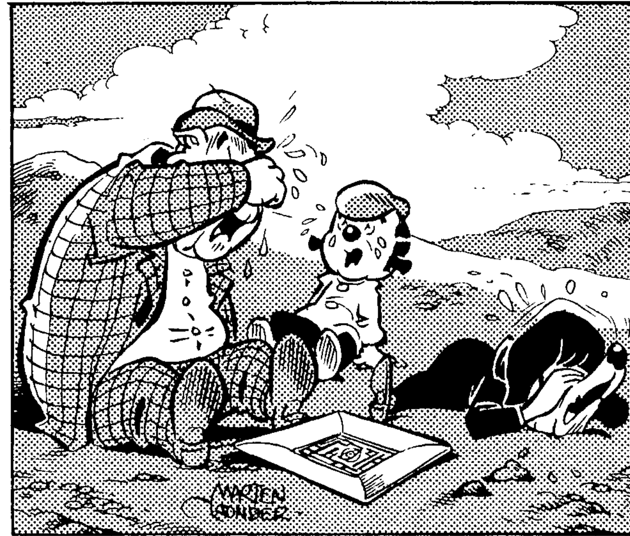

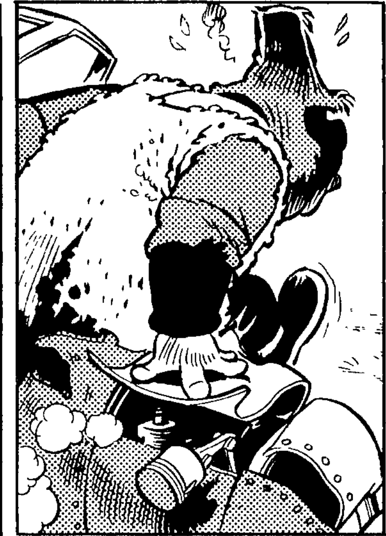

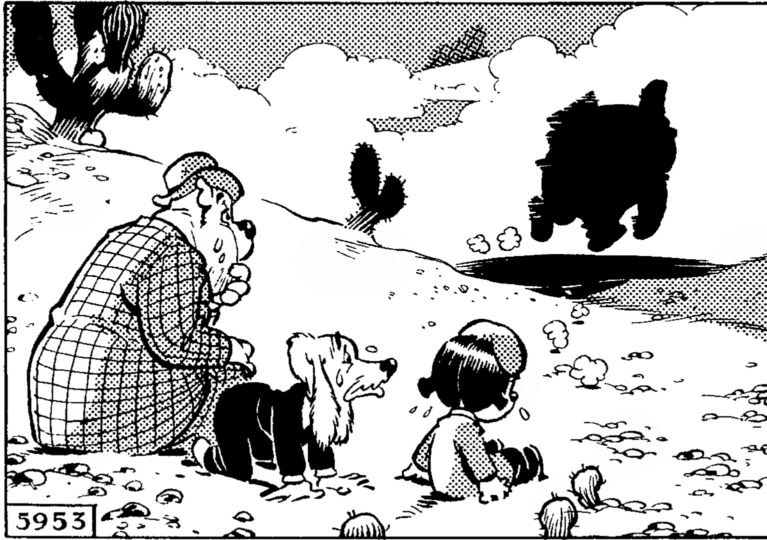
Hij greep het pakket en begon het ruwe linnen er af te wikkelen.
'Laat af!' riep de heer Karnagel. 'Niet doen! Dat is uw platteplaatje niet; dat is van verheven Iet en nederige Karnagel!'
Bul Super had geen oren voor deze taal. Hij greep de luchtschipbreukeling in zijn bloesje en schudde hem zachtjes heen en weer. 'Wees blij, dat we je gered hebben,' gromde hij langs zijn sigaar. 'Wat is dat voor iets? Wat had je daar bij je?'
'Het lijkt me een schilderijtje toe,' zei Hiep, die de verpakking intussen verwijderd had. 'Zo'n nieuwerwets geverf, je weet wel...'
Zijn stem stierf langzaam weg in de woestijnwind en zijn ogen begonnen een weinig uit te puilen. Maar Super had daar nog niet zo'n erg in.
'Wat deed jij met dat schilderstukje in een vliegtuig?' drong hij aan met schorre stem. 'Had je het soms gestolen? Is het waardevol? Een oude meester of zo? Kom, kereltje, ga eens praten! Voordat ik mijn geduld verlies!'
Op dat moment werd zijn aandacht afgeleid door een piepende kreet van zijn maat, die nu geheel in de aanblik van het kunstwerk verdiept was. Hij hield het tenminste op armlengte van zich af en beschouwde het met trillende mondhoeken, terwijl een dodelijke bleekheid zijn trekken overtoog.
'Wat is er, Hiep?' vroeg Super een beetje ongerust. 'Is het soms waardeloos?'
De ander gaf geen antwoord, doch barstte in tranen uit.
'Ach!' riep hij schreiend, 'had ik maar beter opgepast! M-maar n-nu istet te laat!'

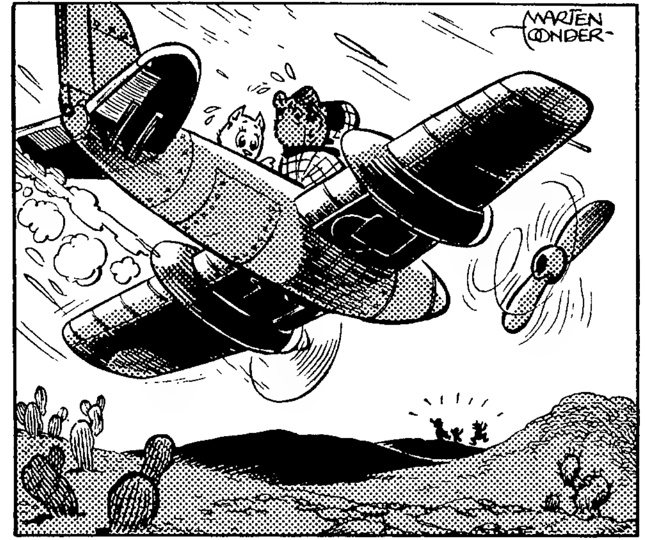

Bul Super staarde hem ontdaan aan. 'Wat is er aan het handje?' vroeg hij. 'Heb je je soms pijn gedaan?'
In plaats van te antwoorden draaide zijn maat nu het schilderijtje om, zodat de voorstelling ook voor de anderen zichtbaar werd.
Karnagel had het al eens bekeken, en bij hem liet de uitwerking niet lang op zich wachten. Super had meer tijd nodig voordat zijn verhard gemoed verdrongen was door zijn betere ik, doch na een poosje begonnen er vreemde trekkingen over zijn doorleefd gelaat te lopen. Ook zijn lip begon te trillen en terwijl hij zijn slachtoffer losliet barstte hij in snikken uit.
Terwijl het groepje aldus in grote droefheid en zelfbeklag op het warme woestijnzand zat, voer er een trilling door het vliegtuigwrak. Het was Iet, die zich hersteld had van de noodlanding en die zich moeilijk uit de resten losmaakte. Zijn norse blik rustte enige ogenblikken op het beklagenswaardige drietal en dwaalde toen af naar het schilderij, dat tussen hen lag.
'Kwan,' prevelde hij begrijpend, terwijl hij het verwrongen stuk metaal, dat hij als wapen in de vuist geklemd hield, wegwierp.
'Ja, ja!' riep Karnagel tussen zijn snikken door, 'wind waait over aarde, maar offer is niet gebracht! Be-beschamend voor edele!'
'Had ik maar beter opgepast!' huilde Hieper, 'd-dan was ik niet zo d-diep gezonken...' En Super riep daar met gebroken stem tussen door: 'Het is allemaal mijn schuld... het is mijn slechte invloed, jongen...'

Iet trok zich niet veel aan van het geklaag. Hij klom rustig uit het vliegtuigwrak, greep het schilderij en liep er mee de vlakte in zonder nog een keer om te kijken.

Achter hem stierf het gehuil langzaam weg. Nu het oog niet langer in hun midden lag, sloten de gemoederen van de verharde woestijnreizigers zich weer, zodat ze al spoedig wat beschaamd hun wangen droogden.

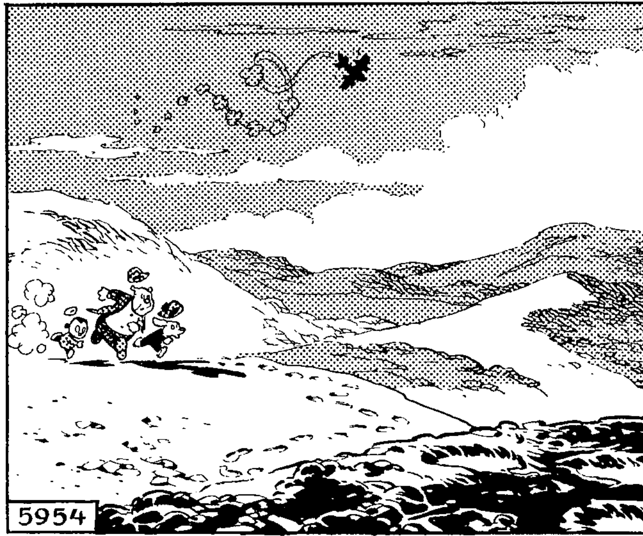
‘Karnagel is zeer slecht,’ prevelde de vreemdeling tot zichzelf. ‘Maar Iet is nog slechter. Daar gaat hij heengelopen met platte plaat van doolhof. En niet gewacht op vriend en metgezel, die omringd is met slechte figuren van laag allooi...’

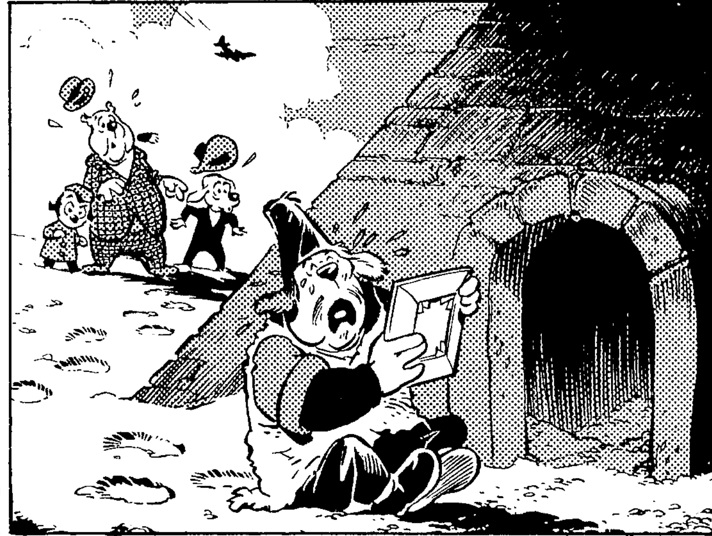
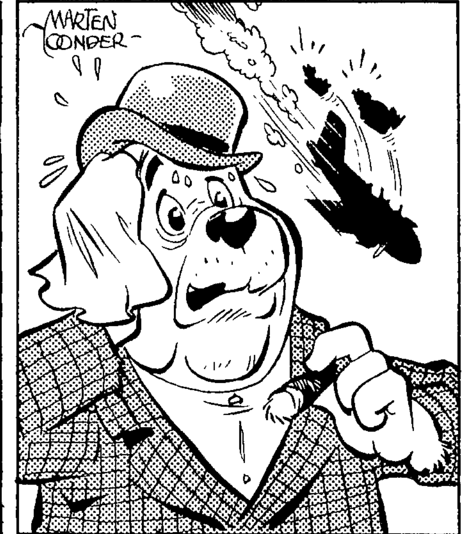
‘Nou heb ik het door,’ gromde Super. ‘Hoorde je dat, Hiep? Dat schilderij is een plattegrond! Van een doolhof of zo! Daar ligt een schat, dat wil ik wedden; om een sigaartje! Kom mee, jongen; die uitgegroeide oeros wil er alleen op af! Maar dat zal hem niet lukken zolang ik in de buurt ben! Kom mee!’

‘Niet gewed om schat,’ riep Karnagel, die zich inmiddels geheel hersteld had. ‘Is Oog van Boor!’

Zijn woorden gingen verloren in het geronk van een snel naderende motor, en toen het drietal omkeek werd het een vliegtuig gewaar, dat kennelijk ook in nood verkeerde. Een van de propellers had zich losgemaakt van de romp en dwarrelde er nu doelloos vooraan. Doch ook overigens duidde de onzekere vlucht er op, dat de piloot de macht over de machine geheel verloren had.

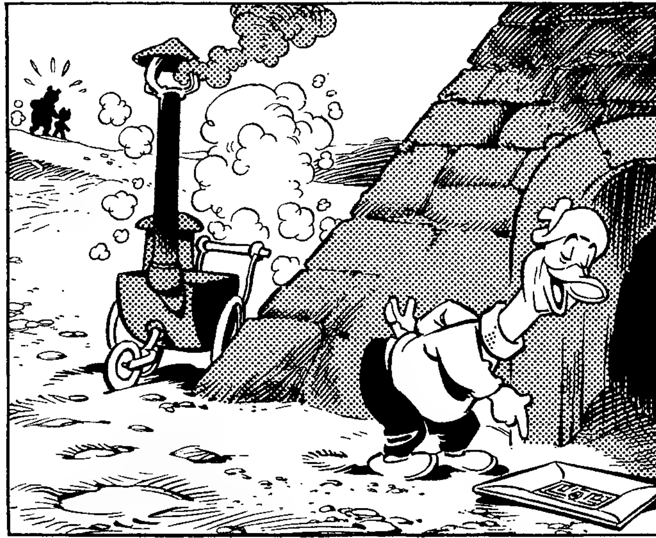
Dat zal niemand verbazen, die het opstijgen van deze kist oplettend gevolgd heeft; het zal hem hoogstens verwonderen, dat het wrakke geval nog zo ver gekomen is.

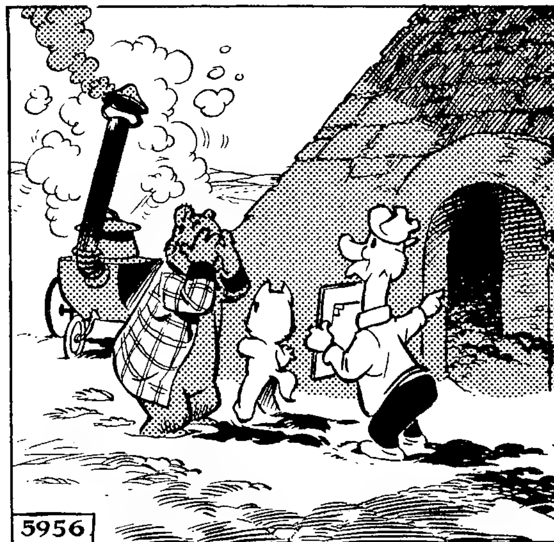
De sporen van Iet lagen vers in het rulle zand en waren gemakkelijk te volgen. Het verworden drietal bleef dan ook niet lang naar het vliegtuig kijken, dat achter hen in moeilijkheden verkeerde.
'Ik heb nu wel wat anders aan mijn hoofd!' riep Super uit. 'We moeten eerst even de schat uit het eerste wrak in veiligheid brengen. Kom mee, Hiep!'
'Zijn schat van Karnagel!' protesteerde de kleine vreemdeling. 'Gestolen geworden door laaggevallen Iet!'
Niemand lette echter op hem, en omdat hij zich vooral niet te veel op de voorgrond wilde dringen snelde hij achter de beide verlopen zakenlieden aan, in de hoop hen te zijner tijd buiten gevecht te kunnen stellen.
Al spoedig kwam er nu een soort piramide in het gezicht, waarvan nog slechts de top boven het zand uitstak. In een van de zijden was een ingang zichtbaar en daarvoor zat de gezochte Iet. Maar och, wat waren diens eens zo onbewogen trekken veranderd. Rode vlekken ontsierden zijn wangen, tranen trokken modderbanen langs zijn neus en geweldige snikken deden zijn zware tors schudden.
'W-wat is dat?' stamelde Hiep geschokt.
'De verduistering van het licht,' legde Karnagel bescheiden uit. 'Een héél slecht karakter, dat een wijs en bekwaam iemand heeft benadeeld!'
Doch Super begon plotseling de werking van het schilderij te begrijpen.
'Dat ding slaat op het geweten,' gromde hij, terwijl het zweet hem uitbrak. 'Maar als iedereen daar last van krijgt, kan men immers nooit de plattegrond volgen?'
Het duurde even, voordat iedereen de betekenis van deze woorden had verwerkt. In de intredende stilte was het geronk van het neerstortende vliegtuig duidelijk hoorbaar. En ook zou een toeschouwer hebben kunnen zien hoe de inzittenden door middel van schietstoelen de machine verlieten...

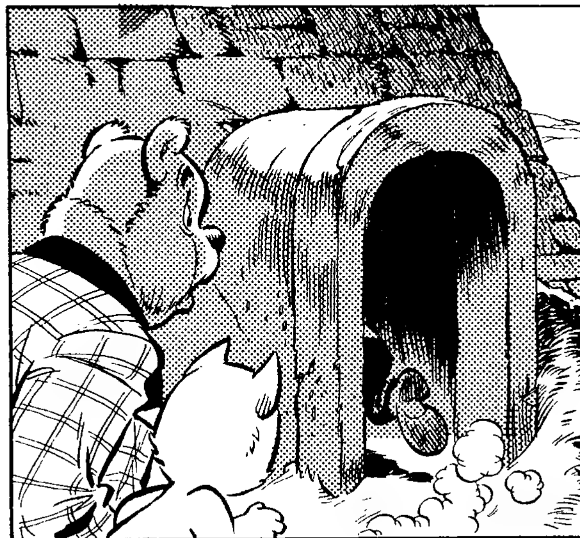
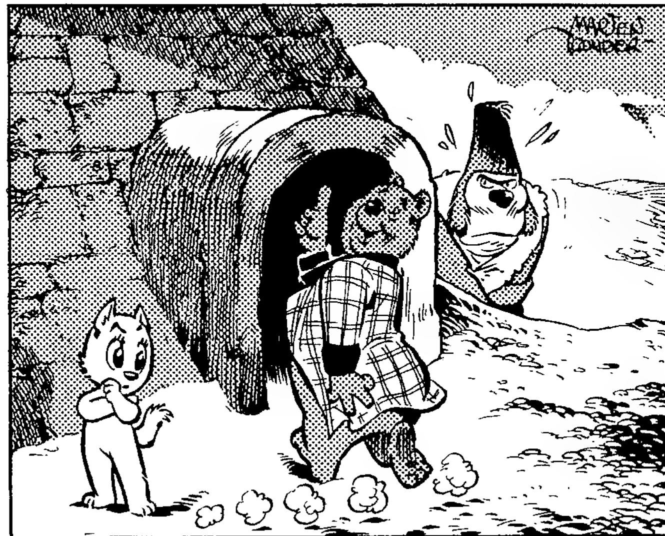

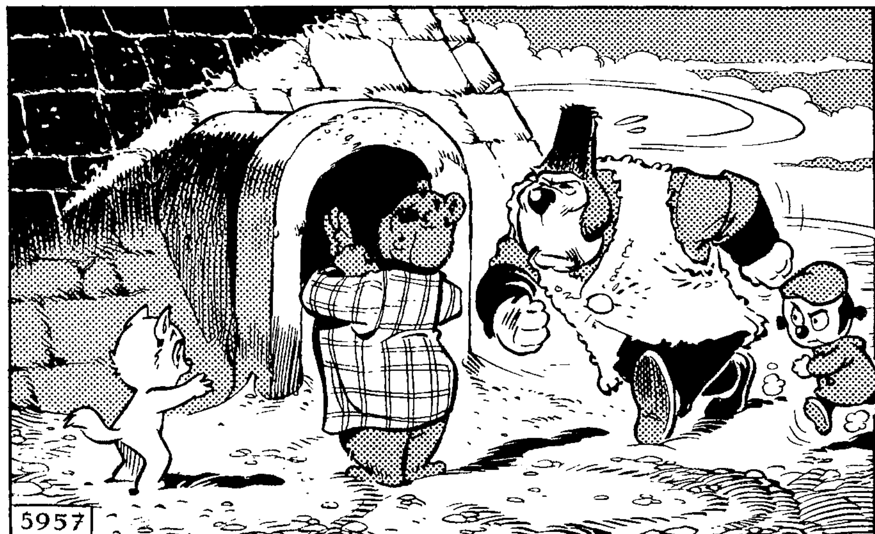
De piramide van Boor lag verlaten in de hete woestijnwind. Verwarde voetsporen en een weggeworpen schilderij duidden er op, dat hier nog niet lang geleden bezoekers waren. Doch deze hadden zich teruggetrokken; waarschijnlijk achter een van de andere zijden van het antieke bouwsel, om uit de buurt van het verlammende schilderstukje te komen.
Nu verscheen er een nieuwe figuur ten tonele. Het was Wammes Waggel, die een walmend wagentje achter zich aan door het dorre zand trok. De eenvoudige ondernemer dreef een handel in erwtensoep en warme worstjes, maar zijn zaken gingen slecht, omdat er in deze omgeving weinig klanten waren. Daarom was de piramide een verrassing voor hem.
'Kijk, een huisje!' riep hij uit. 'En daar is de deur. Ik zal eens aanbellen, dan kopen ze misschien wel wat.'
Zo sprekende parkeerde hij zijn voertuig en trad op de ingang toe. Nu ontwaarde hij echter het schilderij en nieuwsgierig boog hij zich er over heen, zonder te merken dat er achter hem een paar verongelukte luchtreizigers naderden.
'Hihihi! Wat enig!' prevelde Wammes. 'Een doolhof!'
'Gelukkig, dat we hier iemand tegenkomen,' sprak een zwakke stem achter hem. 'We hebben ons door onze schietstoelen kunnen redden... maar ik ben heel lelijk terechtgekomen, niet waar Tom Poes?'
'Hallo, luidjes,' riep de handelaar, zich omdraaiend. 'Kijk eens wat ik hier gevonden heb! Een doolhof-tekening! Zou dit de ingang zijn? Gaan jullie mee naar binnen? Dan kunnen we pret hebben!'

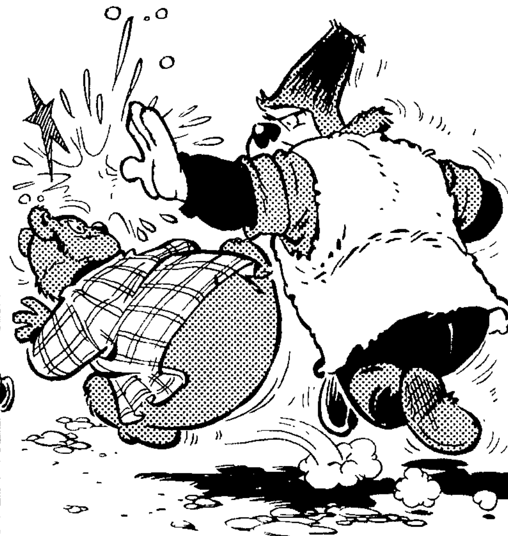
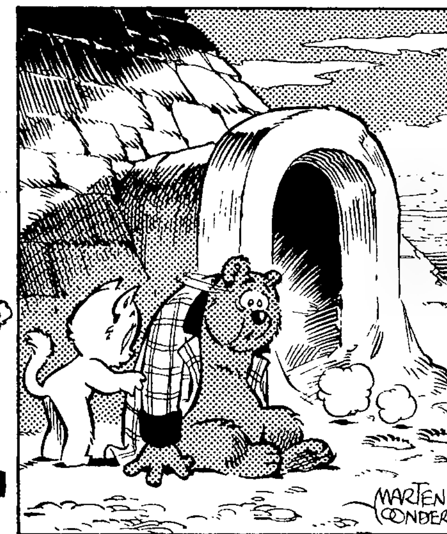

Hij hield het schilderij uitnodigend omhoog, maar tot zijn teleurstelling wilden de nieuw aangekomenen er niet naar kijken.
'Doe dat ding weg,' sprak heer Ollie tussen zijn vingers door. 'Door mijn zwakke gezondheidstoestand voel ik mij niet in staat het te bestuderen. Het is trouwens van mij!"
'Wees voorzichtig, Wammes!' zei Tom Poes, die zich had omgedraaid. 'Dat schilderstuk heeft een heel vreemde uitwerking, als je er naar kijkt.'
'Wat doen jullie flauw!' riep Waggel uit. 'Houden jullie niet van doolhoven? Nou, ik ben er gek op hoor. Dan ga ik alleen langs de kortste weg dat oogje zoeken!'

Met deze woorden stapte hij de donkere ingang binnen en verdween uit het gezicht. Heer Bommel liet de handen zakken en keek hem nadenkend na, terwijl zijn gelaat zich langzaam verhelderde.
'Ik denk, dat deze piramide...' begon Tom Poes, doch heer Bommel viel hem in de rede.
'Deze piramide is natuurlijk de plek waarin zich de doolhof bevindt,' sprak hij. 'De doolhof, die op het schilderij staat!'
'Ja,' hernam Tom Poes, 'en midden in die doolhof bevindt zich het oog, waar die schurken naar zoeken. Een diamant of zo...'
'Stil nu eens even,' hernam heer Ollie, 'ik heb een list bedacht!'

'Je hebt gezien, dat Waggel naar die plaat kan kijken zonder last te krijgen, niet waar? Welnu, wanneer ik, die door mijn gevoelig zieleleven wèl last heb, deze simpele figuur volg, kom ik vanzelf bij dat oog – als je begrijpt wat ik bedoel. Het is heel eenvoudig wanneer men even rustig nadenkt.'

Hij stapte triomfantelijk op de ingang toe, zonder te merken, dat Iet vanachter het oude bouwwerk te voorschijn kroop. Waarschijnlijk had die hetzelfde idee gekregen.

'Pas op!' riep Tom Poes; maar zijn waarschuwing kwam te laat. De zwaargebouwde schurk haastte zich met dreunende tred voorwaarts en stiet heer Ollie ruw terzijde.

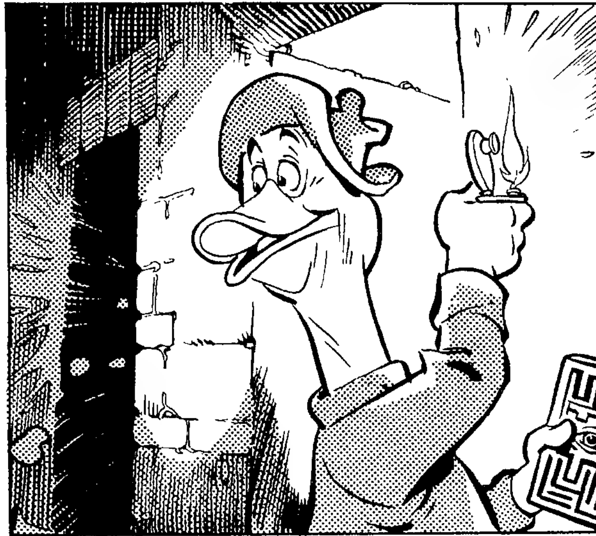
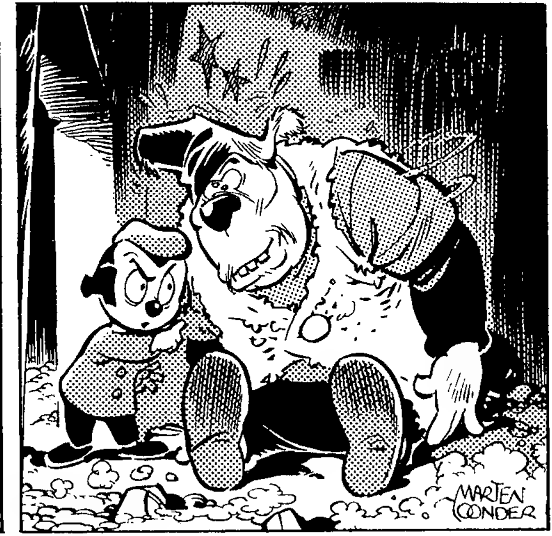
'Tijd voor beweging!' riep Karnagel die er achteraan sprong. 'Edele gaat zijn weg en laat zich niet door lagere tegenhouden. Op de zij!'

Hij volgde in haastige dribbelpas zijn metgezel, die reeds in de duisternis verdwenen was – en nu lag de woestijn weer verlaten om het achtergebleven tweetal heen. Heer Bommel was echter te versuft om aandacht aan het natuurschoon te schenken.

'W-watwastat?' prevelde hij moeilijk.

'Dat waren die twee schurken,' legde Tom Poes uit. 'Ze hebben hetzelfde idee gekregen als u, denk ik. En nu zijn zij achter Wammes Waggel aangegaan om de weg door de doolhof te vinden. Trek het u niet aan, heer Ollie. Daar midden in deze steenklomp is iets verborgen dat gevaarlijk is. Het is beter om er niet naar toe te gaan.'

Wammes Waggel had blij te moede het inwendige van de piramide betreden. Hij was een trouw lezer van de kinderpagina's die hij in weggeworpen tijdschriften vond, en daardoor was hij geschoold in het volgen van doolhoven. Dit was echter de eerste keer, dat hij een echt labyrint betrad, zodat zijn opwinding verklaarbaar was. Weliswaar was het daar binnen erg donker. Maar gelukkig had de warme-worstjeshandelaar een groot model aansteker bij zich, en daarmee lichtte hij zich bij. De lijst, die de plattegrond sierde, had hij al spoedig verwijderd omdat het ding zwaar en doelloos was, en nu bestudeerde hij op zijn gemak de te volgen route.

'Niet deze gang,' sprak hij tot zichzelf. 'Ik zal daar gek zijn, die loopt dood. En dit gangetje ook niet, want die draait maar een beetje rond. Deze moet ik hebben, wedden?'

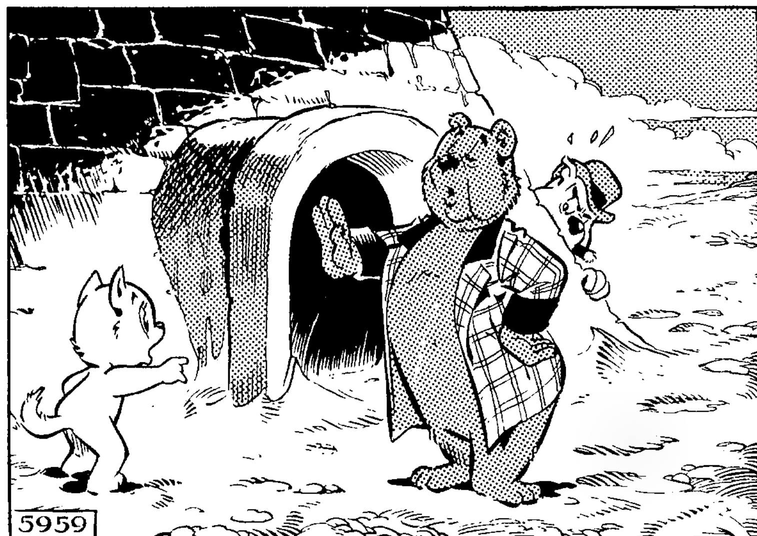
Er was niemand, die hem antwoord gaf, maar uit de gang, die hij zojuist verlaten had, klonk een luide plof en enige stukken steen rolden hem voor de voeten.

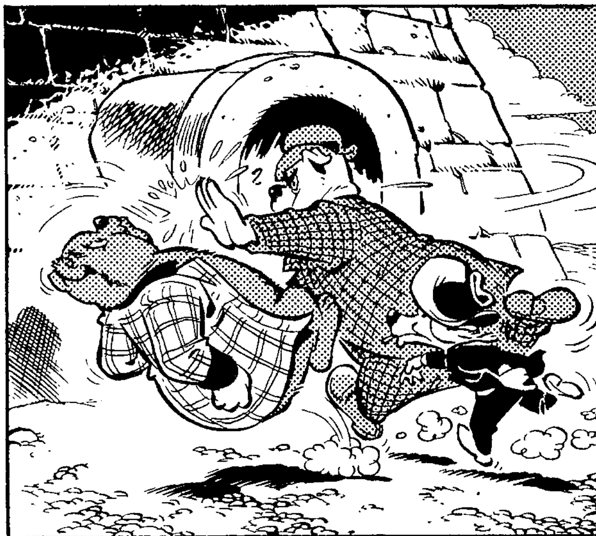
'Daar is nog iemand aan het zoeken,' stelde Wammes vast. 'Mij best, hoor. Ik ben toch eersie! Hihihi!'

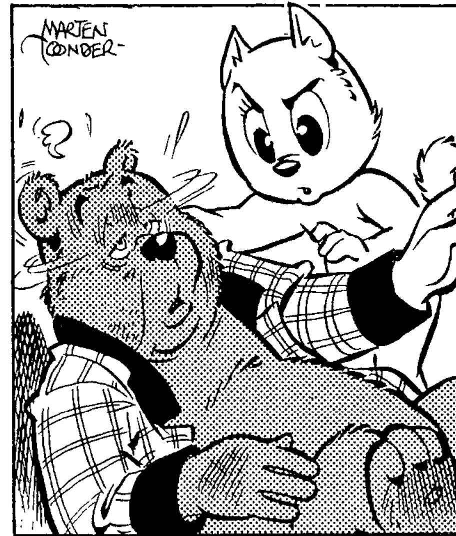
In zijn vuistje lachend begaf hij zich op weg; zijn flakkerende aansteker met zich voerend.

'Wordt donker,' zei Karnagel bezorgd. 'Moeten achter hem aan! Opgestaan en meegekomen! Vlug!'

'Ao weh...' mompelde de heer Iet. Hij was van de trap gevallen, die naar het inwendige van het bouwwerk voerde, zodat het hem enige moeite kostte om de ware geestdrift weer te vinden.

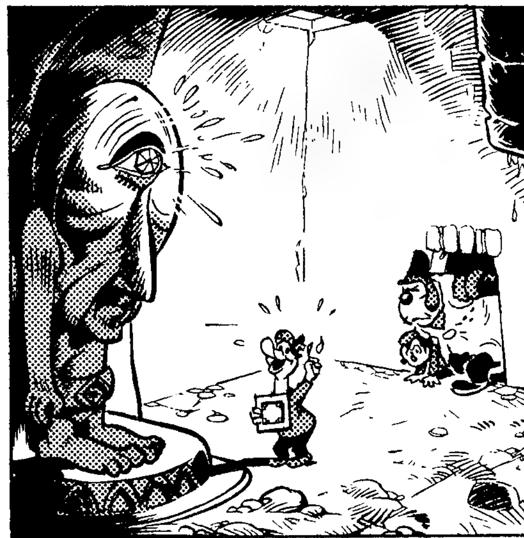

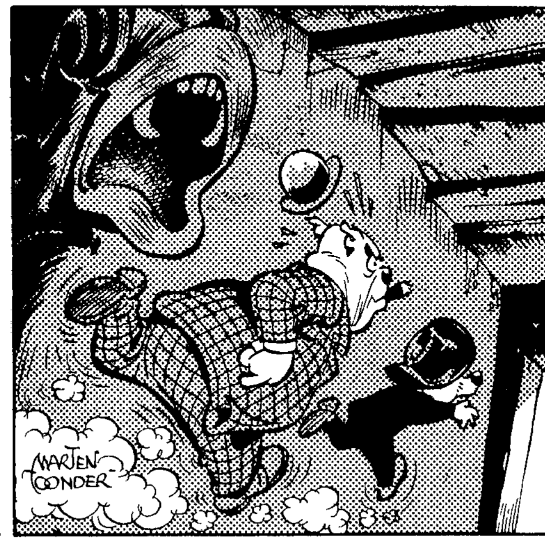

Heer Bommel had zich inmiddels hersteld. Hij stond op, trok zijn jas recht en deed een stapje naar de ingang.
'U kunt heus beter buiten blijven!' zei Tom Poes dringend. 'Ik vertrouw die doolhof niet. En bovendien...'
'Schei nu maar uit met je waarschuwingen, jonge vriend!' sprak heer Ollie uit de hoogte. 'Het begint een soort gewoonte te worden om een heer te weerhouden van zijn plichten. Maar ik weet wat mij te doen staat. Tenslotte is het mijn schilderij, en mijn geweten is zuiver zodat mij niets kan gebeuren. Ik ga die schurken volgen!'
'Pas op!' riep Tom Poes. 'Daar komen er nog meer!'
Heer Bommel wendde zich verrast om, en nu werd hij getroffen door de zware hand van Bul Super, die zich op zijn beurt naar de ingang haastte.
'Ga weg, bolle!' snauwde de verruwde zakenman. 'Dit is geen plaats voor jouw slag. Ga maar thuis je centen tellen!'
Daarop verdween ook hij in de donkere ruimte, gevolgd door Hieper.
Nu was heer Bommel er werkelijk slecht aan toe. Voor de tweede keer ruw in het zand geworpen door laagstaande lieden lag hij geheel verslagen terneder, terwijl een lijdende trek om zijn mondhoeken speelde.
'Laat dat schilderij nu maar,' zei Tom Poes bezorgd. 'Als uw geweten zuiver is, kunt u het er ook zonder stellen. En bovendien zitten er te veel verdachte figuren achteraan!'

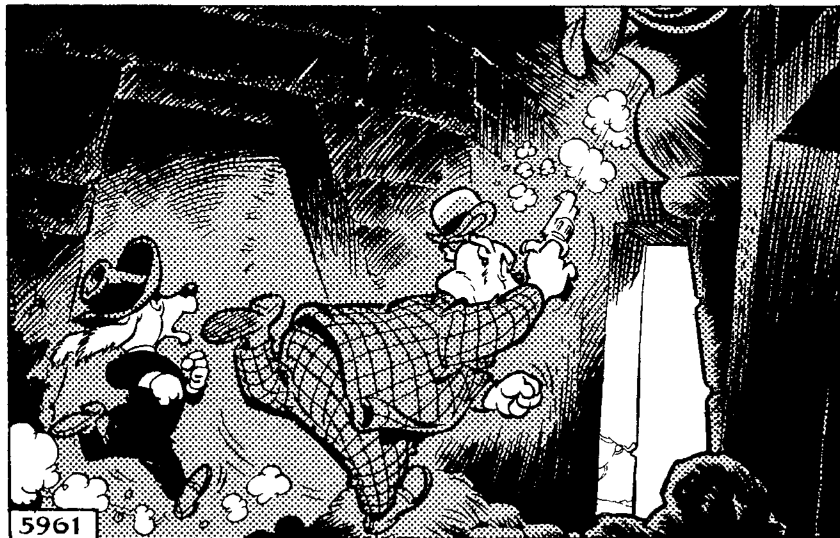

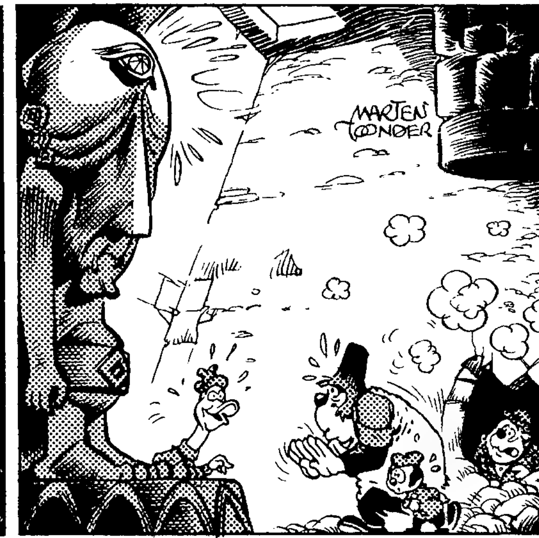

Wammes Waggel daalde steeds dieper in de piramide af. Hij bevond zich nu vrij diep onder de grond en de lucht begon muf en verschaald te worden. De worstjesondernemer had daar echter geen aandacht voor.
'Dit gangetje niet,' mompelde hij, 'en deze gaat ook nergens naar toe en deze ook niet. Die laatste moet het zijn; daarachter is het oogje getekend. Nou, ik ben reuze benieuwd hoor!'
Zo prevelend volgde hij zijn plattegrond, en plotseling stond hij in een hoge ruimte, die verlicht werd door een gat in de top van de piramide. Tegen een van de wanden bevond zich een eigenaardig beeld, dat de bezoeker door een groot oog in het voorhoofd bestaarde.

'Hihihi! Wat enig!' riep Waggel uit. 'Ik heb hem lekker gevonden! Het is anders een rare pop hoor!'
Op dat moment werd hij gestoord door Iet en Karnagel, die haastig achter hem aan naar binnen kwamen.
'Peh peh!' mompelde de eerste, onder de indruk. En de tweede voegde er aan toe: 'De beeld van grote god Boor, met de verheven diamant in oogspleet! Nu snel er uitgehaald en weggelopen. Kom, verheven Iet, aan werk gegaan!'
Nu klonk echter het snel naderend geluid van dravende voetstappen in de gang achter hen. Het waren Super en Hieper, die zich gereed maakten om hun voorgangers tot andere gedachten te brengen.

'Toe, Hiep; vooruit jongen!' riep de eerste, terwijl hij een revolver trok. 'Die twee jathannesen zijn al naar binnen! Zie je dat licht? Daar ligt de schat!'

Zo roepende vuurde hij een waarschuwingsschot af. Het was bedoeld om Iet en Karnagel vrees in te boezemen, doch helaas raakte de kogel het plafond van het eeuwenoude bouwwerk, dat op zoveel geweld niet berekend was. Met een donderend geluid maakte een gedeelte van de zoldering zich los en stortte op de grond, zodat de ingang versperd raakte.

De echo's van dit geweld rolde door de gewelven en deden het beeld van Boor trillen. Maar Wammes Waggel, die op het voetstuk had plaats genomen, liet zich hierdoor niet afleiden; hij keek verbaasd naar Iet en Karnagel. De beide laaggezonken oosterlingen stonden bevend naar boven te kijken – en ze maakten geen aanstalten om het diamanten oog naar beneden te halen. Integendeel, ze bleken door de flonkerende blik van de god geheel verward te zijn, want Iet was tot een dof gemompel vervallen terwijl er zenuwtrekkingen over zijn gelaat voeren, en langs de wangen van Karnagel lekten grote tranen.

'Ikkerlijke in leekt bros!' riep hij schreiend uit. 'Narkagel is lervoren! Nagade!'

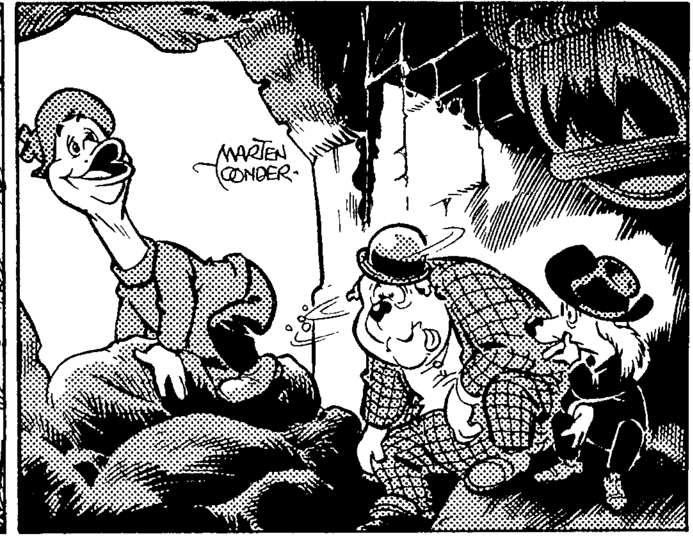
Dit gejammer bereikte Bul Super, die de ingang gedeeltelijk had vrijgemaakt, stak nu zijn ongunstig gelaat wat verbaasd door de opening.

'Wat is hier aan de hand?' gromde hij. 'Handen omhoog, jullie! Je moet niet denken, dat je mij...'

Hij zweeg plotseling, want ook zijn blikken waren op het oog van Boor gevallen en bleven daaraan hangen, terwijl zij langzaam verglaasden...

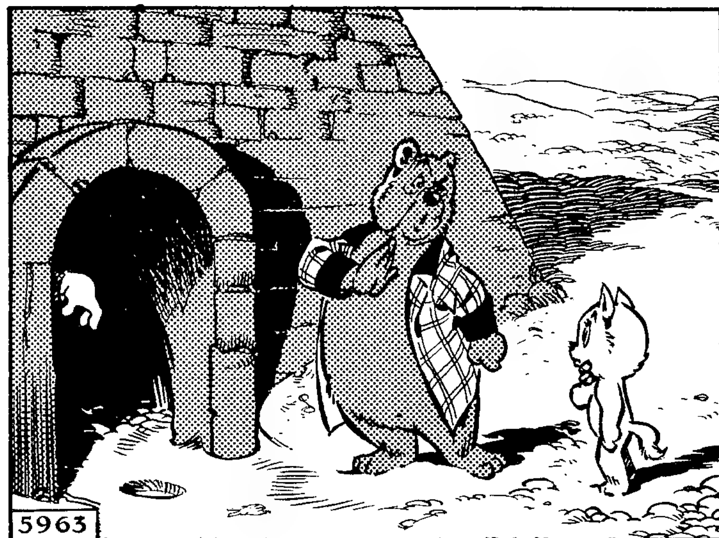

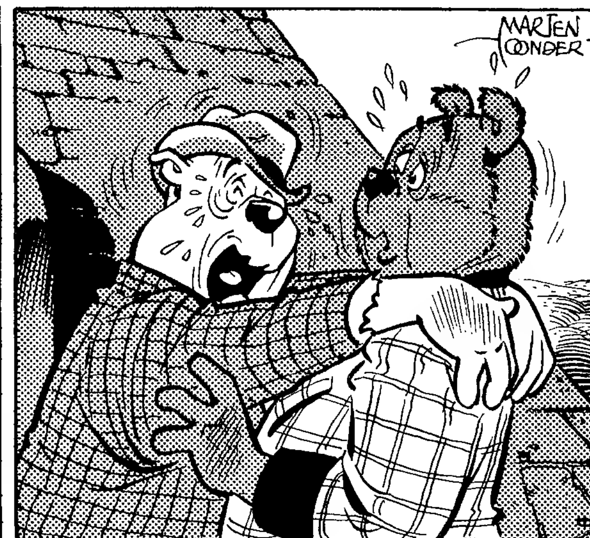

Hiep Hieper, de achter zijn maat in de gang stond, kon niets zien, maar hij hoorde het geschrei van Karnagel en het mompelen van Iet, en hij merkte, dat er een rilling door de gestalte van Super voer.
'Het is daar niet pluis!' mompelde hij terwijl het koude zweet hem uitbrak. 'Dat oogje heb ik steeds al niet vertrouwd; als je van dat plaatje al schimmelig wordt, moet je van het echte wel de dampen in de hersens krijgen! Kom gauw mee, Suup!'
Zijn maat bleef echter slap op de instorting hangen en doffe snikken schokten zijn vlezige romp. Daarom vatte de ander hem kortbesloten in de kraag om hem terug de gang in te sjorren.

Wammes Waggel had intussen genoeg van het droevige toneeltje gekregen. Het ontging hem, dat het Oog van Boor op het geweten van de bezoekers werkte en daarom kon hij hun smart niet volgen.
'Echt flauw,' sprak hij. 'Ik was er lekker het eerst, maar jullie kunnen niet tegen je verlies!'
Hij nam het schilderij op en klom over de puinhopen in de daarachter gelegen gang. Tot zijn verbazing trof hij ook daar een verslagen groepje aan, maar lang bleef hij er niet bij stil staan.
'Als iedereen zo gek doet is er niets meer aan,' verklaarde hij. 'Ik ga terug en jullie moeten maar zien wat je doet.'

Heer Bommel had zich langzamerhand hersteld van de schokken, die hij ondergaan had.

‘En toch ga ik hier naar binnen,’ sprak hij. ‘Ergens in die duistere gangen bevindt zich mijn schilderij!’

‘Ja,’ zei Tom Poes. ‘En ook een troep schurken, die ergens achteraan zit.’

‘Dat eh... dat schrikt mij niet af,’ hernam heer Ollie. ‘Een Bommel kent geen vrees, wanneer het om de bescherming van zijn eigendommen gaat, dat moest je weten!’

‘U moet het zelf weten,’ mompelde Tom Poes, en hij haalde zijn schouders op.

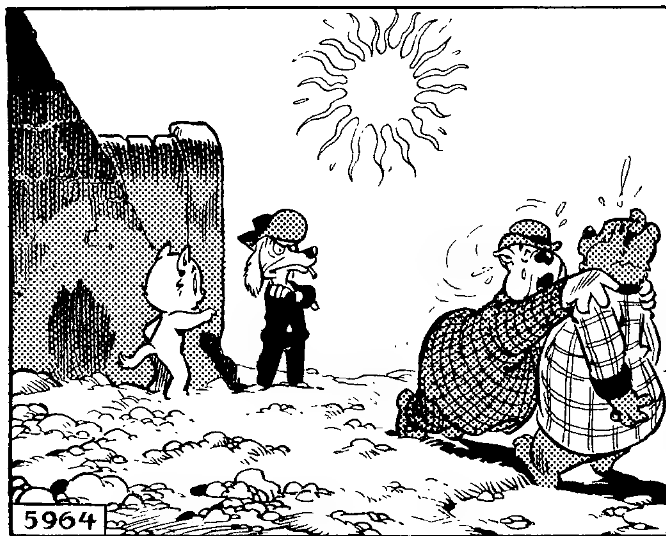
‘Doe geen moeite, me tegen te houden,’ vervolgde heer Ollie, met een lijdende klank in zijn stem. ‘Ik weet, dat de bruten geen genade kennen. Ze zijn geheel verhard! Maar ik ga ze on... onbevreesd ach... achterna. En als ik niet terugkom, d-dan w-weet je, w-waa...’

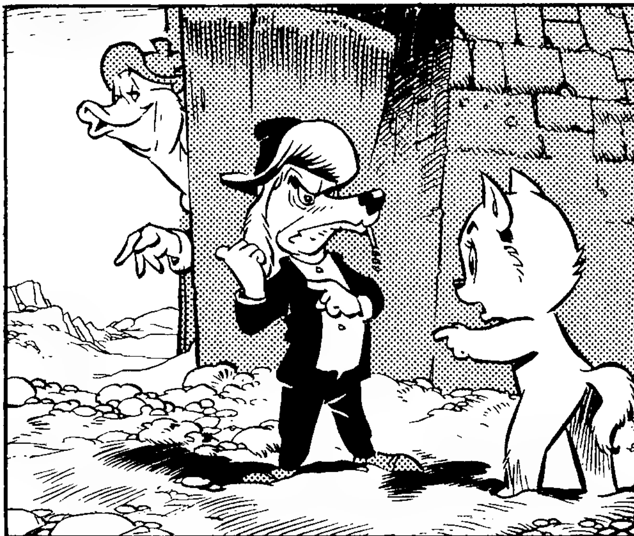
Hij zweeg plotseling en staarde met uitpuilende ogen naar de ingestorte gedaante, die zich uit het antieke gebouw sleepte.

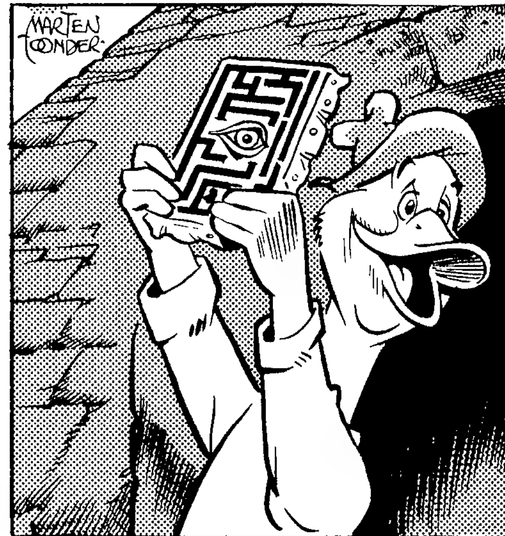
‘Super...’ stamelde hij. ‘H-help! Eh... Houd me t-tegen, b-bedoel ik! Hij is t-tot alles in staat!’

De verscheurde ellendeling schreide echter hete tranen.

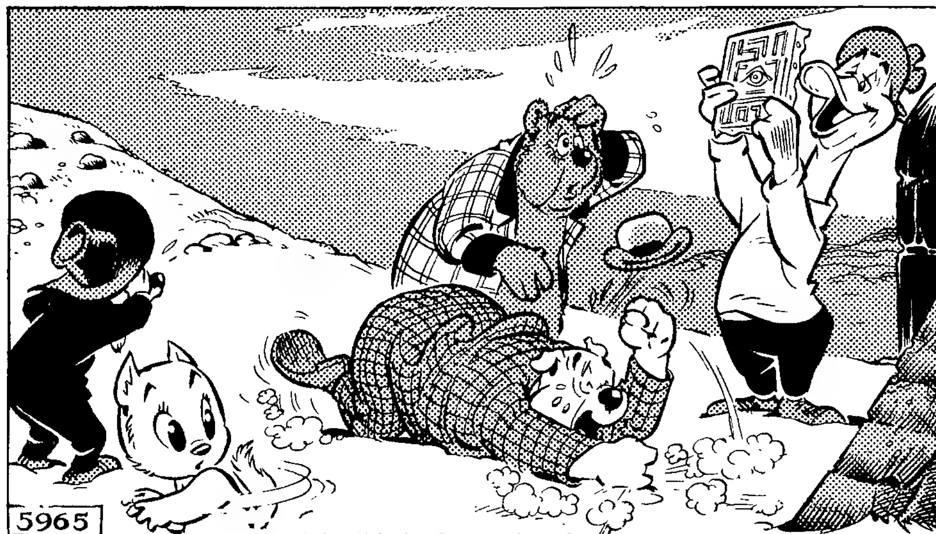
‘Praat toch niet zo!’ riep hij hartverscheurend. ‘Zie je dan niet, dat ik een ander ge-geworden bben? Ik zoek een vriendenhand om me op het goede pad te brengen. Help me, bolletje! Ververstoot me n-niet!’

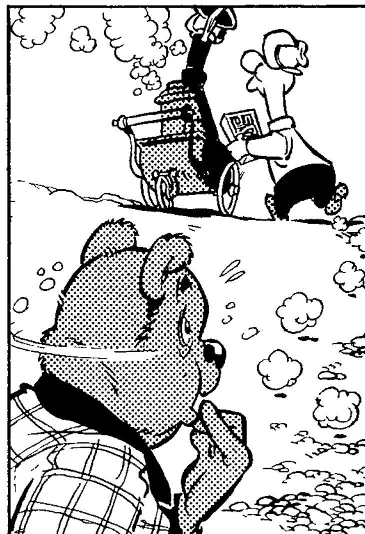

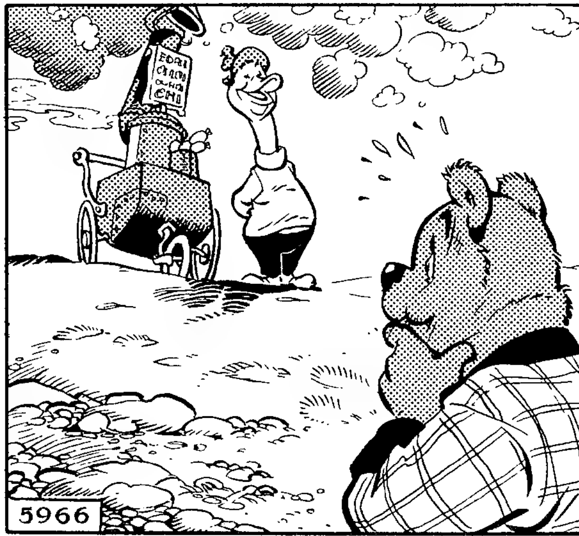

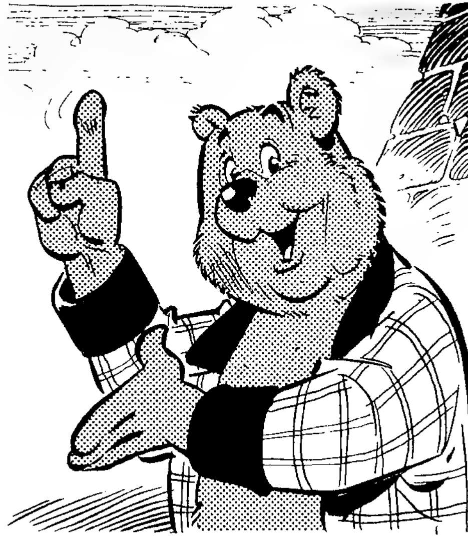
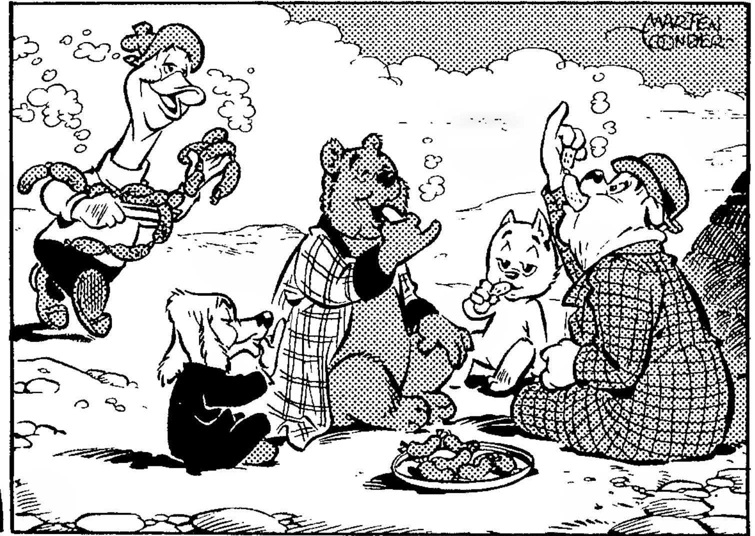
Hij klampte zich schreiend aan heer Ollie vast en jammerde: 'Ik ben een door en door slecht wezen, dat weet ik. M-maar ik k-kan het niet helpen. Toen ik jong was heb ik geen liefde gekend, en later ben ik in zaken gegaan! M-maar nu zie ik het allemaal helder in en nu zal alles beter worden!'
'Hij heeft naar het Oog van Boor gekeken,' zei Hieper, die nu ook uit de piramide te voorschijn kwam. 'Hij is waardeloos geworden.'
'Zo,' zei Tom Poes. 'En waar is het schilderij?'
'Schei uit over dat plaatje,' snauwde Hiep. 'Dat is de schuld van alles! Doordat we die doolhof hebben gevolgd, hebben we het beeld gevonden waar het echte oog in zat. Een mooie steen, hoor. Maar ik ben zo slim geweest om er niet naar te kijken. Hij daar wel; en kijk nou eens, wat er van hem is terechtgekomen! Wat moet ik met zo'n compagnon? Zijn geweten is gaan werken. Bah. Onze zaak ligt plat!'
'Ja, maar waar is het schilderij gebleven?' drong Tom Poes aan. 'We hebben een hele reis gemaakt om het terug te krijgen – en nu is nog alles voor niets geweest! Is het soms nog beneden, bij die Iet en die Karnagel?'
'Niks hoor!' riep een kwakende stem uit het eeuwenoude bouwwerk. 'Hier is het!'
Zo sprekende verscheen Wammes Waggel in de duistere opening, en nadat hij enige ogenblikken met de ogen tegen het felle licht geknipperd had, hief hij giechelend het kunstwerk omhoog.
'Ik was eersie!' verklaarde hij. 'Maar ze konden niet tegen hun verlies.'

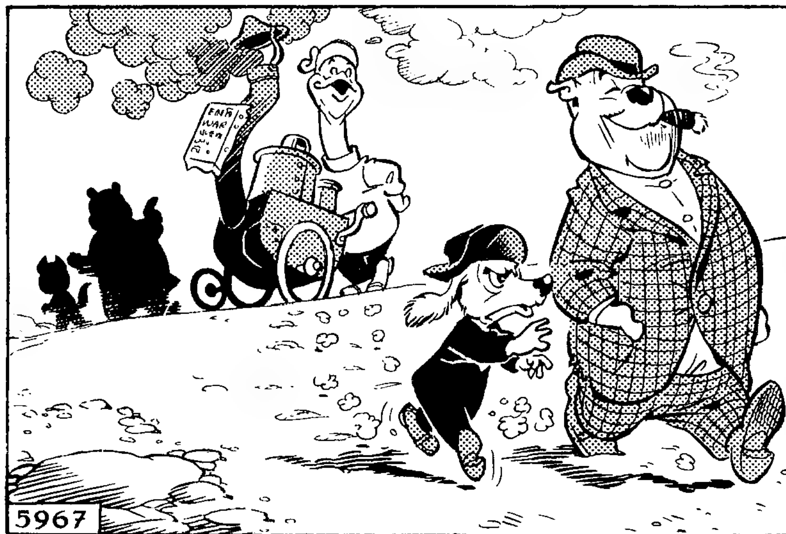

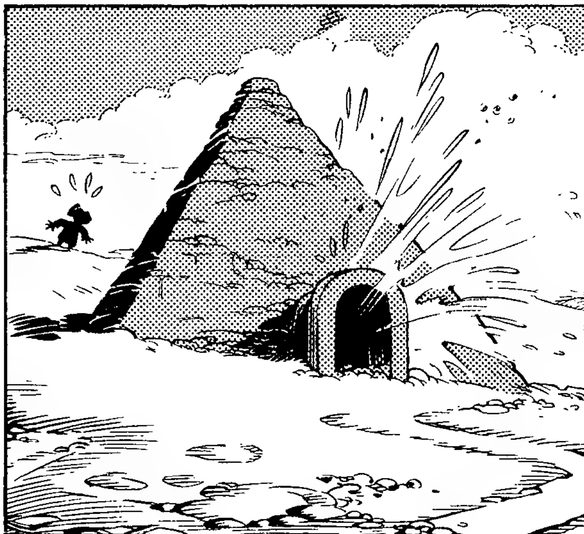
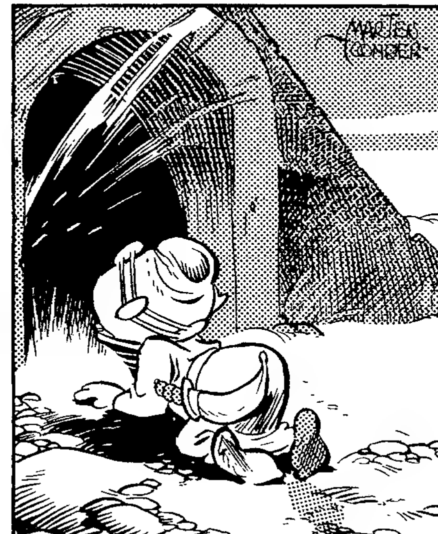

Het zien van het schilderijtje bracht een golf van ontroering over de omstanders.
Bul Super liet de revers van heer Ollie los en wierp zich jammerend ter aarde, terwijl hij met zijn vuisten op het zand begon te beuken. De anderen wendden zich verschrikt af, doch heer Bommel staarde met draaiende ogen naar het kunstwerk en prevelde: 'Ach, wat hebbik tochedaan? Altijdenken aan mezelf! Arme Ptom Pppoes! Slepgemeept in ggevaallijk vliegtuig. . . Ach, mijn geweten s-spreekt. . .'
Het was duidelijk, dat ook hij op het punt stond zijn gevoelens de vrije loop te laten. Maar gelukkig liet Waggel het kunstwerkje al spoedig teleurgesteld zakken.
'Wat zijn jullie flauw!' sprak hij verwijtend. 'Nou, ik hoor niks spreken, hoor. En als dan niemand er tegen kan, dat ik gewonnen heb praat ik niet meer tegen jullie.'
Hij verliet het bewogen toneeltje en spoedde zich naar zijn handel in warme worstjes en erwtensoep, die nog steeds dampend in de hete woestijn stond.
'Daar is mijn schilderij dus,' hernam heer Ollie, die hem naoogde. Zijn bewogen gemoed kwam door het verdwijnen van het oog weer een weinig tot rust, maar er bleef toch een vreemd gevoel in hem hangen.
'Wat nu te doen?' zo prevelde hij met trillende lippen. 'Het is van mij... maar eigenlijk voel ik, dat ik voor deze verwaarloosde figuren moet zorgen... Als een vader... Maar hoe?'
Hij keek peinzend naar de eenvoudige ondernemer, die zich op zijn gemak bij het wagentje had neergezet. Naast zich had hij een potje met teer geplaatst en met een morsig kwastje schilderde hij nu met ongeschoolde hand over het kunstwerk heen: 'Heb uw last van u geweeten? Kom dan bij Waamus Wagl eeten.'

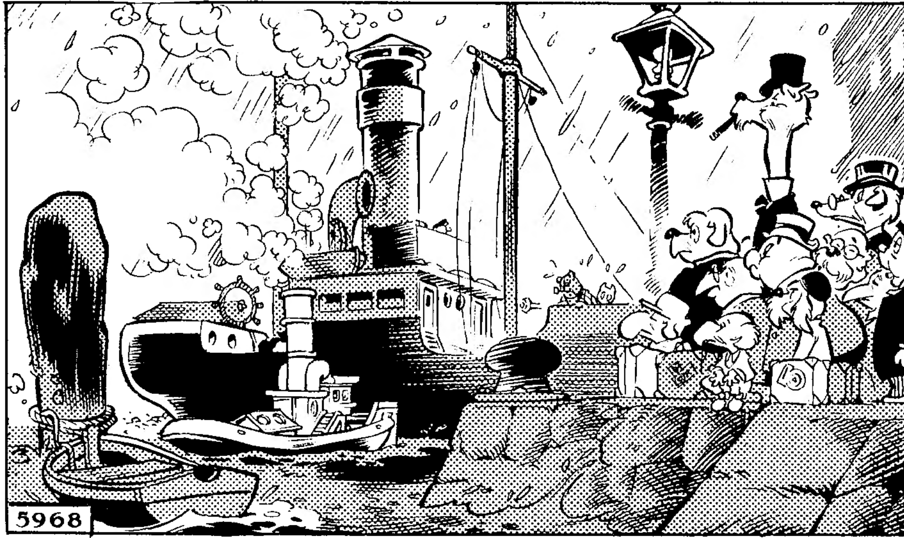

Toen hij klaar was met de belettering van het schilderij bevestigde Wammes het aan zijn schoorsteentje en ging er naast staan om af te wachten of het ook klanten trok. Heer Ollie trad onthutst dichterbij om zijn geteerd kunstwerk te beschouwen. En daar het oog door zwarte smeer bedekt was kon hij zonder bezwaar van de mededeling kennis nemen.
Een ogenblik liet hij de tekst op zich inwerken, doch toen klaarde zijn zorgelijk gelaat op.
'Dat is een goed idee,' sprak hij tot zichzelf. 'Natuurlijk niet diep zoals ik het zelf gedaan zou hebben, maar toch niet onaardig. Na alle ontberingen zal enig voedsel wel smaken.'
Met deze gedachte wendde hij zich tot zijn metgezellen en nodigde hen uit voor een rondje erwtensoep en warme worstjes. Deze gaven er gaarne gevolg aan, en zo kon men de hele groep even later druk kauwend waarnemen.
'D-dat is donders mooi van je,' sprak Bul Super met volle mond. 'Weet je zeker, dat je niet meer boos op me bent, bolletje? Dat zou ik niet kunnen verdragen!'
'Nee,' zei heer Bommel gul. 'Wanneer iemand door oprecht berouw gekweld wordt moet men hem de helpende hand toesteken. Wat jij Tom Poes.'
'Hoe lang zou dat berouw duren?' vroeg Tom Poes zich af.
'Het berouw van dat schilderijtje duurde al lang genoeg!' gromde Hieper. 'En ik ben bang, dat die van het echte oog nog langer duurt. Een noodtoestand, en ik zit er maar mee.'

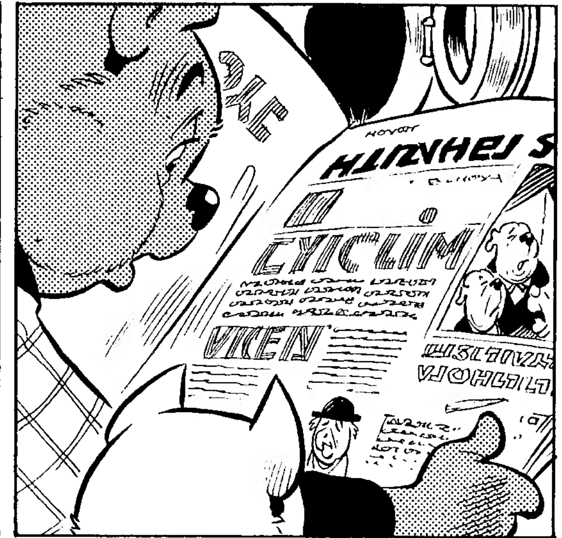

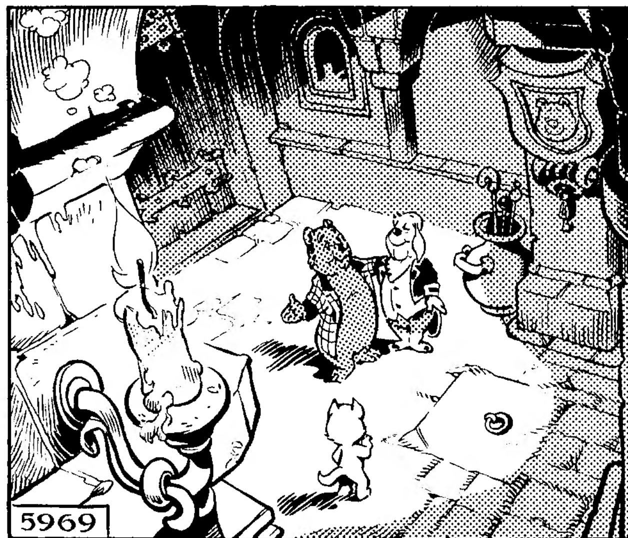
Toen de maaltijd afgelopen was, namen de deelnemers afscheid van elkander.
'Dag, luidjes!' riep Wammes Waggel hen na. 'Als jullie nu iemand tegenkomen moet je hem naar me toe sturen, hoor! Dat is voor de klandizie, zie je?'
'Barst!' zei Hieper.
'Zo moet je niet praten, jongen,' vermaande Super. 'Dat is heel slecht voor je innerlijk. Kijk, je moet je nu voornemen om veel mooie daden te gaan doen. Dan maak je weer goed, wat je in het verleden misdreven hebt! Ach, dan voel je je zo prettig van binnen. Dat zul je zien, Hiepie!'
'Het is een mooi gevoel om iets goeds voor deze onderkomen lieden te hebben gedaan,' zei heer Ollie, die aan de andere kant van de heuvel verdween. 'Men wordt er warm en stil van, wat jij jonge vriend?'
'Hm,' zei Tom Poes. 'Ik vraag me af, wat er van Iet en Karnagel terecht gekomen is. Ze zitten nog steeds in die piramide!'
Dat was waar. Uit het oude bouwwerk, dat nu weer eenzaam in de woestijn stond, steeg het klagende geluid van stemmen op. Het was akelig om aan te horen en een langstrekkende reiziger zou onmiddellijk hebben begrepen, dat twee zielen zich hier in gewetensnood bevonden. Het duurde echter enige tijd voordat er toevallig een woestijngids passeerde; maar deze stortte zich dan ook meteen vol eerbied terneder.
'Groot is de god Boor!' prevelde hij. 'En boos zijn de zielen die daar wenen en tandenknarsen. Wee, wee, hun berouw komt te laat! Maar ik zal ze wat water en dadels offeren om hun smart te verzachten!'

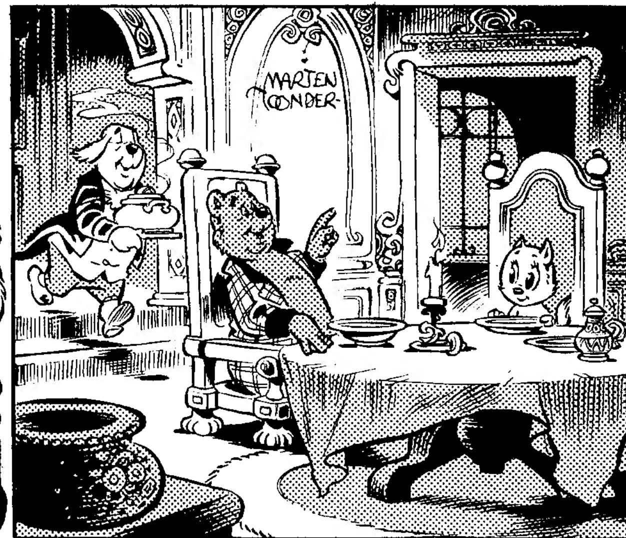

Na een lange tocht vol ontberingen kwamen heer Bommel en Tom Poes weer in het vaderland aan. Het regende er nog steeds, maar dat kon de beide reizigers niet beletten om de aankomst vanaf het voordek gade te slaan.
'Dat was een heel gedoe om niets,' zei Tom Poes. 'We komen met lege handen terug; u hebt niet eens uw schilderij meegenomen.'
'Ik zie dat anders,' zei heer Bommel. 'We zijn beiden innerlijk verrijkt, als je begrijpt, wat ik bedoel. Dat is heel wat waard, jonge vriend! Het gaat niet alleen om aardse schatten in de wereld, onthoud dat.'
Hij daalde de loopplank af om zich aan de wal te begeven, maar daar aangekomen bleef hij verrast staan.
'Wat is dat voor een drukte?' vroeg hij aan de kapitein.
'Passagiers voor de reis terug,' verklaarde deze. 'Die overgehaalde woestijn is in trek geraakt, sinds jullie er geweest zijn. De een of andere bedoeïenenstam gebruikt die piramide als bedevaartsplaats. Kijk maar in de krant, Brobbels.'
Heer Ollie nam het dagblad nieuwsgierig aan.
'Nieuwe sekte in Woestijn,' las hij mompelend. 'Zogenaamde Boor-adepten. Naar verluidt begeven vele zakenlieden uit het westen zich naar de Piramide om bevrijd te raken van hun spanningen.'
Hij vouwde het papier op en knikte peinzend.
'Zie je wat ik bedoel?' vroeg hij.

Met het vallen van de avond stapte heer Ollie slot Bommelstein binnen, met een tevreden gemoed.
'Het is goed om weer thuis te zijn,' sprak hij.
'Dat doet me genoegen, als u mij toestaat,' zei de bescheiden knecht. 'Het is hier anders maar slecht weertje, terwijl u van de zon genoten hebt. Dat las ik in de krant.'
'Je ziet dat verkeerd,' hernam heer Bommel. 'Het gaat niet om de zon buiten, maar om de zon binnen. Het zonnetje in je hart, als je begrijpt wat ik bedoel. En dat komt het beste tot zijn recht, wanneer de storm om het huis giert!'
'Zoals u wilt, heer Olivier,' gaf Joost toe. 'Mag ik vragen hoe het met het schilderijtje is afgelopen? Hebt u het weer teruggekregen?'
'Nee,' zei Tom Poes. 'Dat hangt nu op een erwtensoep-wagentje.' Heer Bommel onderbrak hem haastig.
'Dat stukje heb ik afgestaan voor een mooi doel!' riep hij uit. 'Ik had er genoeg van genoten, en toen dacht ik: Laat ik er nu een arme stakker een genoegen mee doen. Want zo was dat met het schilderij; het had een héél mooie uitwerking op iemands gemoedsleven. Dat heb je zelf wel gemerkt.'
De bediende verstrakte. 'Ja... ja...' mompelde hij enigszins verlegen. 'Dat was heel eh... betreurenswaardig... Maar als u een ogenblikje hebt, dan zal ik een eenvoudige doch voedzame maaltijd opdienen.'
Heer Ollie nam daar vriendelijk genoegen mee.
'Iets met een voorafje,' zei hij terwijl hij aan tafel ging zitten. 'En een gebonden soep; die wil er altijd wel in. Dat heb je kunnen merken bij het einde van dit leerzame avontuur. Iedereen had toen last van zijn geweten, maar het mijne was rein en zuiver. En daarom kon ik aan snert denken, toen iedereen zat te jammeren. Weet je nog wel, jonge vriend?'
'Hm,' zei Tom Poes.

MARTEN TOONDER

HET BOOROOG

1996
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Eerste druk 1996
Het booroog (MA 117, 5909-5969) verscheen eerder als
krantenstrip in 1966 en werd in 1970 opgenomen in de bij
De Bezige Bij verschenen bundel *Een eenvoudige doch voedzame maaltijd*.
Omslag Marten Toonder
Druk Veenman Wageningen
ISBN 90 234 6169 X CIP
NUGI 300